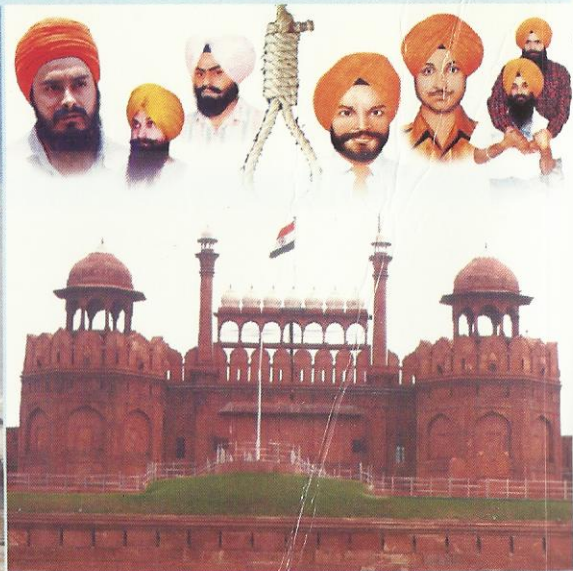

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ...

—ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਫਰੀਦਕੋਟ

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਤਖ਼ਤ ਤੇ ਤਖ਼ਤਾ

ਸ਼ਾਇਦ,
ਜੇ ਕਿਸੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਪੁਛੀਏ,
ਤਾਂ ਇਹੀ ਕਹੇਗਾ
ਤਖ਼ਤ—ਜੇਤੂਆਂ ਲਈ
ਤਖ਼ਤਾ—ਹਾਰਿਆਂ ਲਈ
ਪਰ ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ,
ਅਸਲ ਵਿਚ
ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਵਾਲੇ
ਤੇ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ
ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਜੇਤੂ ਨੇ
ਬਾਗੀ ਜਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ
ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ
ਜੂਝਣ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਭੋਗਣ ਵਾਲੇ
ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਜੇਤੂ ਨੇ
ਤਾਰੀਖ ਦਸਦੀ ਹੈ
ਤਖ਼ਤਿਆਂ ਬਾਝੋਂ
ਕਦੇ ਤਖ਼ਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ
ਤਖ਼ਤ ਦਾ ਰਾਹ
ਤਖ਼ਤ ਤੋਂ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ
ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਨਾਉਣ ਲਈ

ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ 'ਤੇ ਝੁਟਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦੇ
ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਤਖ਼ਤ
ਤਖ਼ਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਨੇ
ਉਹ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ
ਕੌਮਾਂ ਉਹੀ ਰਾਜ ਕਰਨਗੀਆਂ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਖ਼ਤ ਵੀ ਹੱਸ ਕੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੇ ਨੇ
ਵਿਲੀਅਮ ਵਾਲੇਸ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜਿੰਦੋ-ਸੁਖੇ ਤੱਕ
ਭਾਵੇਂ ਸਾਰਾ ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹ ਲਉ
ਬਾਬੇ ਭੁੱਲਰ, ਬਾਈ ਹਵਾਰੇ ਤੇ ਬਾਈ ਬਲਵੰਤ
ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਦਾਸ ਨਾ ਹੋਵੇ
ਉਹ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਵੇਖ ਰਹੇ ਨੇ
ਹਾਂ ਪਰ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਾ ਵਿਸਾਰਿਓ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਲਭਿਓ
ਜੋ ਤਖ਼ਤ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ
ਤੇ ਯਾਦ ਰਖਿਓ
'ਦੇ ਹੀ ਹੈਂ ਠਿਕਾਨੇ ਯਹਾਂ
ਆਜ਼ਾਦ ਸ਼ਖ਼ਸ ਇਨਸਾਨੋਂ ਕੇ
ਯਾਂ ਤਖ਼ਤਾ ਜਗਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਕੀ
ਯਾਂ ਤਖ਼ਤ ਮੁਕਾਮ ਆਜ਼ਾਦੀ ਕਾ'

—ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਫਰੀਦਕੋਟ

ਸਮਰਪਣ

ਜੁਝਾਰੂ ਲੋਕ ਕਵੀ
ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਨੂੰ
ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ

ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਫਰੀਦਕੋਟ
ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਤਤਕਰਾ

1. ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ	5	29. ਰਾਂਝਾ ਜੋਗੀ	62
2. ਰੂਹ ਦੀ ਪੁਕਾਰ	7	30. ਹੀਰ ਤੇ ਅਜ਼ਾਦੀ	63
3. ਤੇਰੀ ਫੋਟੋ	8	31. ਆਓ	65
4. ਖਾਲਿਸਤਾਨ	11	32. ਗਿਣਤੀ, ਖਤਰਨਾਕ	66
5. ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ	13	33. ਆਓ ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ....	67
6. ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਸ਼ਾਹੀ ਕਿਲ੍ਹੇ	15	34. ਹਾਕ	68
7. ਪੰਜਾਬ ਕਮਲਾ ਹੋ ਗਿਆ	17	35. ਮੁਕਾਬਲਾ, ਰੋੜੀ	69
8. ਮੁਖ ਧਾਰਾ	20	36. ਕਾਨੂੰਨ, ਸਿਰ	70
9. ਭਟਕਦਿਆਂ ਨੂੰ	23	37. ਹਲਕਾਅ	71
10. ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ	24	38. ਸੱਦਾ	72
11. ਦਮੋ	26	39. ਇਨਸਾਫ	73
12. ਅੱਤਵਾਦ	28	40. ਸਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ	76
13. ਅਣਖ	30	41. ਬਾਈ ਹਵਾਰੇ ਨੂੰ	78
14. ਭੈਣ ਨੂੰ	32	42. ਫਾਂਸੀ ਨੂੰ	80
15. ਅੰਨ ਦਾਤੇ ਨੂੰ	34	43. ਸ਼ਾਬਾਸ਼ੇ ਬਈ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ੇ	83
16. ਲੋਕ ਉਹ ਤੇ....	36	44. ਆਮ ਮੁਆਫੀ	85
17. ਖੁਭੇ ਹੱਲ	38	45. ਸੁਰ 'ਚ	86
18. ਗੱਦਾਰ	40	46. ਕਲਾਹੀਣ	87
19. ਇਨਸਾਫ	43	47. ਕੇਸਗੜ੍ਹ	89
20. ਲਾ-ਪਤਾ	44	49. ਲਾਲੀਪੋਪ	90
21. ਠੁੱਸ ਪਟਾਕੇ	47	50. ਕੁੱਤੇ	91
22. ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਤੋਂ....	48	51. ਚੰਨ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ	93
23. ਤੂੰ ਤੂੰ ਏਂ ਤੇ ਅਸੀਂ...	51	52. ਸੋਹਣੇ ਸਿੱਖ	95
24. ਅਣਜੰਮੇ ਸ਼ਹੀਦ....	53	53. ਚੇਤਾਵਨੀ ਨਹੀਂ ਰਾਇ	96
25. ਲਾਲ ਸਲਾਮ	55	54. ਬੜਾ ਪੇੜ	98
26. ਅਫਜ਼ਲ ਨੂੰ	56	55. ਲੋੜ	100
27. ਦਸਵੇਂ ਪਿਤਾ ਨੂੰ	58	56. ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ	102
28. ਓਹੋ ਜਿਹਾ	61		

ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ

ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਈ 'ਕਵੀ' ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਪਾਲ ਲੈ ਲੈਣਾ, ਸ਼ਾਇਦ ਮੇਰੇ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਬੇਵਕੂਫੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਵਿਤਾ ਜਿਹੜੇ ਅੰਬਰਾਂ ਵਿਚ ਉਡਾਰੀਆਂ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਉਚਾਣ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਵੀ ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਆਦਮੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਸਕਦਾ। ਕਵਿਤਾ ਉਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹੇ ਹੀ ਤੁਹਾਡੀ ਰੂਹ ਵਿਚ ਉਤਰ ਜਾਵੇ ਤੇ ਫੇਰ ਸਾਲਾਂ ਬੱਧੀ ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਕਿਤੇ ਫਿਰਦੀ ਰਹੇ।

ਭਾਵੇਂ ਮੇਰੇ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਹਾਂ ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਅਮਰਦੀਪ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹੋਗੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਮਹਿਸੂਸ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੇਰਾ ਪੱਕਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਪੱਗ ਅੰਦਰਲੇ ਸਿਰ ਅੰਦਰ ਇਹ ਇਕ ਵਾਰ ਝਰਨਾਹਟ ਜਰੂਰ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗੀ। ਕੌਮ ਉੱਤੇ ਬੀਤੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ, ਬੋਲੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਦਾ ਚਿਤਰਨ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਪੂਰੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਇਹ 'ਕੇਰਾਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲੂੰ ਕੰਡੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰੇਗੀ।

ਕੋਈ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕਵਿਤਾ ਵਾਲੀ ਰਵਾਨਗੀ ਨਹੀਂ, ਰਮਜ਼ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਨਾਪ ਤੋਲ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦੀ, ਪਿੰਗਲ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਵਿਚ ਆਹ-ਆਹ ਘਾਟਾਂ ਨੇ..... ਪਰ..... ਕੋਈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਸੱਚ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਜਾਂ ਭੇਰਾ ਵੀ ਸੱਚ ਲਕੋਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਝੂਠ ਦੇ ਪਾਲੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਦੀ ਹੈ।

ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਜੁਝਾਰੂ ਕਵੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ 'ਤੇ ਖਲੋ ਕੇ,

“ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਲਹੂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜੋ ਕੈਦ ਹੈ, ਬੜੀ ਛੇਤੀ ਇਹਦੇ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੈਦ ਹੈ,

ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤੁਰੇ ਹੋਏ ਪੁੱਤ ਨੀਂ ਬਹਾਦਰਾਂ ਦੇ, ਤੇਰੇ ਮਹਿਲੀਂ ਵੜ੍ਹੇ ਕਿ ਵੜ੍ਹੇ,

ਦਿੱਲੀਏ ਦਿਆਲਾ ਦੇਖ ਦੇਗ 'ਚ ਉੱਬਲਦਾ ਨੀਂ ਹਲੇ ਤੇਰਾ ਦਿਲ ਨਾ ਠਰੇ.....”

ਗਾਉਂਦਾ ਲੋਕ ਕਵੀ 'ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ' ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਾਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕੌਮ ਦਾ 'ਆਪਣਾ ਘਰ' ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਘਰੋਂ ਤੁਰੇ ਯੋਧੇ 'ਭਾਈ ਗਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ', ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਧਰਤੀ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ੨੫-੩੦ ਸਾਲ ਤੋਂ ਸਹਿਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਾਨੂੰ ਹਿੰਮਤ ਬਖਸ਼ਦੇ ਰਹੇ ਨੇ,

“ਐ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲਿਓ, ਇਹ ਮੇਰੇ ਲਫਜ਼ ਨੇ,

ਖੰਡ ਦੀਆਂ ਰਿਉਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਜੋ ਚਬਾ ਜਾਉਂਗੇ,

ਇਹ ਤਾਂ ਲੋਹੇ ਦੇ ਚਣੇ ਨੇ, ਦੰਦ ਤੋੜਨਗੇ,

ਜਦ ਮੂੰਹ 'ਚ ਪਾਉਂਗੇ, ਇਹ ਜ਼ਹਿਰ ਭਿੱਜੇ ਤੀਰ,

ਜੇ ਛਾਤੀ ਨਾ ਚੀਰ ਜਾਵਣ ਤਾਂ ਗੱਲ ਕਾਹਦੀ,

ਤੇ ਜੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਦੀਆਂ ਸਫਾਂ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਭੜਥੂ ਨਾ ਪਾਵਣ,

ਤਾਂ ਗੱਲ ਕਾਹਦੀ.....”

ਅਜਿਹੇ ਜੁਝਾਰੂ ਕਵੀਆਂ ਤੋਂ ਸੇਧ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਤੁਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਪੰਥ ਨਾਲ ੪੭ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਬੀਤੀਆਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਹਿਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੇ

ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਿਚ ਜਗਾਇਆ ਹੈ, ਇਸੇ ਲਈ ਅਸੀਂ ਕਲਮ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲੋਕ ਹਿਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ, ਜ਼ਾਬਰ ਅਤੇ ਜ਼ਾਲਮ ਹਕੂਮਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹਿੱਕ ਤਾਣ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਜੋੜ ਕੇ ਖੜ੍ਹਨ ਸਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਚੁੱਕਿਆ ੧੫-੧੫, ੨੦-੨੦ ਕਿੱਲੋ ਭਾਰ, ਪੋਹ ਮਾਘ ਦੀਆਂ ਚਰ੍ਹੀਆਂ ਕਪਾਦਾਂ ਵਿਚ ਬਿਤਾਈਆਂ ਰਾਤਾਂ, ਪੁਲਾਂ 'ਤੇ ਪਈਆਂ ਲੱਥੀਆਂ ਪੱਗਾਂ 'ਤੇ ਖਿੱਲਰੇ ਕੇਸਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ, ਬਾਣਿਆਂ ਕਚਿਹਰੀਆਂ ਦੇ ਧੱਕੇ ਖਾਂਦੇ ਬੁੱਢੇ ਬਾਪੂ, ਕੋਤਵਾਲੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੁੱਕਰੇ ਕਿਸੇ ਜੁਝਾਰੂ ਦੀ ਭੈਣ ਦੇ ਪਏ ਪਾਟੇ ਕੱਪੜੇ..... ਤੇ..... ਵਿਲਕ ਰਿਹਾ ਪੰਜਾਬ..... ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਹੀ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਮਰਦੀਪ ਅੰਦਰੋਂ ਇਕ ਕਵੀ ਹੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਨਾਵਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਾਠਕਾਂ ਨੇ ਹੱਥੋ-ਹੱਥੀ ਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ ਉਹ ਹਨ ਵੀ ਸਾਰੇ ਬੇ-ਮਿਸਾਲ, ਖਾਲਸਈ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼..... ਪਰ..... ਉਹ ਆਪ ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਕਰਨੀ ਜਿਆਦਾ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।

ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ ਫਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਾਈ ਅਮਰਦੀਪ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਵੀਰ, ਤੇਰੀ ਕਵਿਤਾ ਵੀ ਕਿਤਾਬ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸੱਥ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਐਤਕੀਂ ਅਮਰਦੀਪ ਮੰਨ ਗਿਆ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਤੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰੀਂ।

ਮੇਰੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਨ ਦਾ ਦੂਜਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆਂ ਬਾਈ ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਜੱਗੀ ਕੁੱਸੇ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਹੌਸਲੇ ਦਾ ਪੱਤਰ। ਬਾਈ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਜੋ ਜਵਾਬ ਭੇਜਿਆ ਉਸ ਨੇ ਮੇਰਾ ਹੌਸਲਾ ਪਹਾੜ ਜਿੱਭਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਬਾਈ ਨੇ ਲਿਖਿਆ,

“ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ..... ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਨਿੱਕੇ ਵੀਰ..... ਦੱਬੀ ਚੱਲ ਕਿੱਲੀ..... ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹੈ.....! ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਤੈਨੂੰ ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਦਾ ਹੋਰ ਵੀ ਬਲ ਬਖਸ਼ੇ, ਇਹ ਤੇਰੇ ਫਕੀਰ ਬਾਈ ਦੀ ਦੁਆ ਹੈ..... ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਿੱਕਿਆਂ..... ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ.....!! ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਐਨਿਆਂ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਸੂਰਮਾਂ ਉੱਠਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚੋਂ..... ਸਾਬਾਸ ਨਿੱਕੇ ਵੀਰ..... ਕਮਾਲ ਯੋਗਦਾਨ..... ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ.....!”

ਬਾਈ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਵਾਲਾ ਜਵਾਬ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੈਂ ਹੌਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕੁਝ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵੀ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਬਾਈ ਅਮਰਦੀਪ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੌਲੀਆਂ ਲੱਗਣ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਸੁਝਾਵਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਰਹੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਚੰਗੀ-ਮਾੜੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਤੁਸੀਂ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰ ਦੱਸਿਓ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਤੇ ਸੱਚ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਚੂਕੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਤੁਹਾਡਾ ਦਿੱਤਾ ਹੌਸਲਾ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਪਕੇਰਿਆਂ ਕਰੇਗਾ ਸੋ ਆਪਣੇ ਸੁਝਾਅ ਜ਼ਰੂਰ ਭੇਜਿਓ..... ਅਸੀਂ ਉਡੀਕਾਂਗੇ.....

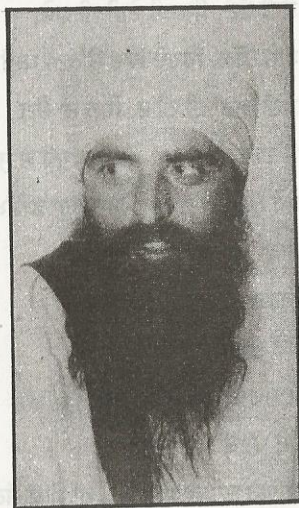
ਤੁਹਾਡਾ ਸਭ ਦਾ ਨਿੱਕਾ ਵੀਰ

ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਫਰੀਦਕੋਟ

ਰੂਹ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਰ

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਰੋਂਦੀ ਰੂਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ, ਕਰਦੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ,
ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ, ਸੁਨਣਾ ਦਾਤਾਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ,
ਮੇਰੀ ਇਸ ਅਰਦਾਸ ਦਾ ਤਾਂ ਏਨਾ ਕੁ ਨਿਚੋੜ ਹੈ,
ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਫਿਰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।
ਭੇਜ ਤੇਰਾ ਮਰਜੀਵੜੇ ਤੇ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਘੱਲ ਦੇ,
ਦੇਹਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹੜ੍ਹ ਨੂੰ ਆਕੇ ਜਿਹੜਾ ਠੁੱਲ ਦੇ,
ਨਰਕਧਾਰੀ ਕੋਈ ਇੱਕ ਨਹੀਂ ਹੁਣ ਤਾਂ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਹੈ,
ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਫਿਰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।
ਸੁਖਦੇਵ ਨੂੰ ਮਨਬੀਰ ਨੂੰ ਜਾਂ ਕੁਹਾੜ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦੇ,
ਪੱਗ ਰੱਖੇ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਸਰਦਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦੇ,
ਭੇਜੋ ਜਿੰਦੇ ਸੁੱਖੇ ਨੂੰ ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਲੱਗਦੀ ਥੋੜ ਹੈ,
ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਫਿਰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।
ਕੋਈ 'ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਵਾਲੇ' ਦਾ ਸੂਰਮਾ ਪਤਾ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਸੌਂ ਗਿਆ,
ਸੁੱਤੇ ਨੂੰ ਸਦੀਆਂ ਲੰਘੀਆਂ ਅੱਜ ਹੋਰ ਜ਼ਮਾਨਾ ਭੌਂਅ ਗਿਆ,
ਜਾਂ ਪਿਛਾਂਹ ਨੂੰ ਮੋੜ ਦੇ ਸਮਾਂ ਜੋ ਅਮੋੜ ਹੈ,
ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਫਿਰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।
ਰੋਂਦਾ 'ਅਮਰ' ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਮੇਰੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾਤਿਆ,
ਖੂਨ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਾਂ ਦਾ ਵਗਿਆ ਜਿਉਂ ਪਾਣੀ ਦਾਤਿਆ,
ਸਹੁੰ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਖੂਨ ਦੀ ਮੇਰੀ ਟੁੱਟੀ ਕੰਮਰੋੜ ਹੈ,
ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਫਿਰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।
ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਫਿਰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਤੇਰੀ ਫੋਟੋ (ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ ਦੇ ਨਾਮ)

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਤੇਰੀ ਫੋਟੋ, ਜਿਹੜੀ ਦੇਖੀ ਸੀ ਕਦੇ,
ਅਜੇ ਤੀਕ, ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਉੱਕਰੀ ਪਈ ਐ।
ਮੇਰੀ ਰਾਤਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ, ਦਿਨ ਦਾ ਚੈਨ
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਕੂਨ, ਮੇਰੀ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਸੁਪਨੇ
ਮੇਰੇ ਬੁੱਲਾਂ ਦਾ ਹਾਸਾ, ਮੇਰਾ ਸਾਰਾ ਭਵਿੱਖ
ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਲੱਗ ਗਿਆ
ਸਿਰਫ ਤੇਰੀ ਟੇਢੀ ਤੱਕਣੀ ਵਾਲੀ
ਫੋਟੋ ਦੇ ਲੇਖੇ।

ਮੈਂ ਸੋਚਦਾਂ, ਜੇ ਤੇਰੀ ਫੋਟੋ ਨੇ ਮੈਨੂੰ
ਪੂਰੇ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ,
ਨਾ ਘਰ ਦਾ, ਨਾ ਘਾਟ ਦਾ, ਨਾ ਲੋਕਾਂ ਜੋਗਾ
ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਜੋਗਾ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤੇ,

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਛੋਹਿਆ, ਤੱਕਿਆ,
ਤੈਨੂੰ ਬੋਲਦੇ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ,
ਉਹ ਭਲਾਂ ਕਮਲੇ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੁੰਦੇ।

ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸੱਜਣ,
ਕਮਲੇ ਦੀ ਸੰਗਿਆ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸੜਕ 'ਤੇ ਤੁਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ
ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਵਾਲੇ, ਆਪਣੇ ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ,

ਲਕੋ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਮਤਾ ਮੇਰੇ ਪਾਗਲਪਨ ਵਿਚ
ਕਿੱਧਰੇ ਉਹ ਵੀ ਸ਼ਰੀਕ ਨਾ ਹੋ ਜਾਣ।

ਲੋਕ ਆਵਦੇ ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ

ਨਸੀਹਤਾਂ ਦਿੰਦੇ ਮੈਂ ਆਪ ਸੁਣੇ ਨੇ,
 “ਉਏ ਨਿਆਣਿਓਂ,
 ਸਿਲੇਬਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰੋ,
 ਨਹੀਂ ਤਾਂ 'ਅਮਰ' ਵਾਂਗ ਪਾਗਲ ਹੋ ਜਾਉਂਗੇ”
 ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਯਾਰ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦੇ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਤੋਂ
 ਕੰਨੀ ਕਤਰਾਉਂਦੇ ਹੋਣ।
 ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਨਾਂ,
 ਬਈ ਮੈਨੂੰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੇ ਨਹੀਂ, ਸਿਰਫ ਤੇਰੀ ਫੋਟੋ,
 ਤੇਰੀ ਉਹੀ ਇਕੋ ਇਕ ਫੋਟੋ ਨੇ ਕਮਲਾ ਕੀਤੀ,
 ਤੇਰੀ ਟੇਢੀ ਜਹੀ ਤੱਕਣੀ ਵਾਲੀ ਫੋਟੋ ਨੇ,
 ਤਾਂ ਲੋਕ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ,
 ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਫੋਟੋ ਕਿਵੇਂ ਕਮਲਾ ਕਰਦੂ?
 ਪਰ ਮੈਂ ਸੱਚ ਆਖਦਾ ਵਾਂ ਸਹੁੰ ਖਾ ਕੇ,
 ਤੇਰੀ ਫੋਟੋ ਮੇਰੀਆਂ,
 ਜਾਗਦੀਆਂ ਸੁੱਤੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮੂਹਰੇ,
 ਘੁੰਮਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਐ, ਹਰ ਵਕਤ,
 ਤੇ ਮੇਰੇ ਕਮਲ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਐ।
 ਇਹ ਕਮਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਫੈਲਦਾ ਜਾ ਰਿਹੈ,
 ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਤਾ, ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ।
 ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦੈ, ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ
 ਪਾਗਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੋਰ ਵਧ ਜਾਵੇਗੀ।
 ਸਰਕਾਰ ਵਾਲੇ ਵੀ ਡਾਹਢੇ ਚਿੰਤਤ ਜਾਪਦੇ ਨੇ।
 ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਲਾ-ਇਲਾਜ ਪਾਗਲ ਸਮਝਕੇ,
 ਕਦੇ ਵੀ ਮਾਰ ਦੇਣਗੇ ਗੋਲੀ,
 ਜਿਵੇਂ ਤੈਨੂੰ ਮਾਰੀ ਸੀ,

ਸਾਹਨੇਵਾਲ ਸੂਏ ਦੇ ਪੁਲ ਉੱਤੇ ।

ਪਰ ਤੇਰੀ ਫੋਟੋ ਨੂੰ ਤਾਂ

ਫਾਹੇ ਲਟਕਾਉਣੇ ਰਹੇ ।

ਕੁਝ ਦਿਨ, ਕੁਝ ਸਮਾਂ, ਕੁਝ ਸਾਲ

ਬੀਤਣ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਕੋਈ ਉੱਠੇਗਾ

ਨਵਾਂ ਪਾਗਲ ਤੇਰੀ ਫੋਟੋ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹ ਕੇ

ਕੰਧ 'ਤੇ ਲਗਾ ਲਵੇਗਾ,

ਤੇ ਪਾਗਲਪਨ ਫਿਰ ਸੁਰਜੀਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ।

ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੋ ਰਾਵਾਂ ਨਹੀਂ

ਅੱਜ ਕੱਲ ਪਾਗਲਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਦਾ

ਝੰਡਾ ਬਰਦਾਰ ਮੈਂ ਹਾਂ,

ਪਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਤੇਰੀ ਫੋਟੋ ਐ,

ਉਹੀ ਜਿਹੜੀ ਮੈਂ ਦੇਖੀ ਸੀ ਕਦੇ,

ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਤੱਕਣੀ ਨਾਲ ਹੀ,

ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਉੱਕਰੀ ਗਈ ਸੀ,

ਤੇਰੀ ਫੋਟੋ.....

ਤੇਰੀ ਫੋਟੋ.....

ਖਾਲਿਸਤਾਨ

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਮੇਰਾ, ਮੇਰੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਦੇਸ਼,

ਮੇਰਾ, ਮੇਰੀ ਕੌਮ ਦਾ ਘਰ।

ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕੋ, ਹੈਰਾਨ ਨਾ ਹੋਵੋ।

ਮੇਰੇ ਇਸ ਐਲਾਨ ਨਾਲ ਕਿ ਮੈਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਹਾਂ।

ਹਿਰਕਿਚਾਹਟ, ਉਜ਼ਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਡਰ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ

ਮੈਂ ਸ਼ਰੇਆਮ ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ,

ਕਿ ਮੈਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਹਾਂ।

ਖਾਲਿਸਤਾਨ, ਮੇਰੀ ਆਤਮਾਂ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਵਿਚ ਵਸਦੀ

ਤਰੰਗ ਦਾ ਨਾਮ ਐ।

ਮੇਰੀ ਜਨਮਾਂ ਮਨਮਾਂਤਰਾਂ ਦੀ ਆਸ,

ਸਦੀਆਂ ਦੀ ਪਿਆਸ, ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਉਮੰਗ ਦਾ ਨਾਮ ਐ।

ਆਪਣਾ ਘਰ ਤਾਂ ਹਰ ਕੋਈ ਚਾਹੁੰਦੈ,

ਬਿਜੜੇ ਵਰਗਾ ਪੰਛੀ ਵੀ, ਘਰਕੀਨ ਜਿਹਾ ਕੀਟ ਵੀ,

ਹਿੰਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਾਉਂਦੈ, ਤੇ ਜੇ ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ,

ਕਿ ਮੇਰੀ ਕੌਮ ਦਾ, ਮੇਰਾ,

ਮੇਰੀਆਂ ਆਉਂਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਦਾ,

ਜੇ ਕੋਈ ਦਰ ਬਣ ਜਾਵੇ, ਕੋਈ ਘਰ ਬਣ ਜਾਵੇ,

ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਪੀੜ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਸੂਲ ਕਿਉਂ ਉੱਠਦਾ ਹੈ?

ਮੈਂ ੧੮੪੯ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ੧੯੪੭ ਤੱਕ

ਪੂਰੀ ਇਕ ਸਦੀ ਚਿੱਟੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨਾਲ

ਬਾਬਾ ਮਹਿਰਾਜ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ,

ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਤੱਕ ਲੜਿਆ ਹਾਂ,
 ਗੋਲੀ ਅੱਗੇ ਖੜਿਆ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸੂਲੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹਾਂ।
 ਮੈਂ ਕੋਈ ਅਲੋਕਾਰੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ
 ਨਾ ਹੀ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਮੰਗ।
 ਇਤਿਹਾਸ ਫਰੋਲ ਕੇ ਦੇਖ ਲਵੋ,
 ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ-ਏ-ਖਾਲਸਾ,
 ਜਮਨਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਚਨਾਬ ਤੱਕ ਰਾਜ ਕਰਦਾ ਰਿਹੈ।
 ਮੈਂ ਤਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸ਼ਾਤਰਾਂ ਦਾ ਆਪੋ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ
 ਲਾਹੌਰ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਸ਼ਿਮਲਾ, ਜਮਨਾ ਉਰਾਰ,
 ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਰੀ ਭਰੀ ਬਾਰ
 ਦੁਬਾਰਾ ਫੇਰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।
 ਤੁਸੀਂ ਸਾਂਭ ਲਵੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੁਬਾਰਕ,
 ਪਾਕਿ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ.....
 ਅਖੰਡ ਭਾਰਤ.....
 ਮੈਨੂੰ ਮੇਰਾ ਵਤਨ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦੇਵੋ,
 ਮੇਰੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਦੇਸ਼,
 ਮੇਰਾ, ਮੇਰੀ ਕੌਮ, ਮੇਰੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ
 ਨਸਲਾਂ ਦਾ ਦਰ, ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਦਾ ਘਰ,
 ਮੇਰਾ ਕੌਮੀ ਘਰ,
 ਖਾਲਿਸਤਾਨ.....

ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ.....

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ, ਕੱਚਿਆਂ ਢਾਰਿਆਂ ਤੋਂ, ਤੇਰਾ ਫਾਸਲਾ,

ਚਾਰ ਕੁ ਸੌ ਮੀਲ ਦਾ ਹੋਣੈ,

ਤੇ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ ਤੋਂ ਲਾਲ ਕਿਲੇ ਦਾ ਫਾਸਲਾ

ਚਾਰ ਕੁ ਫਰਲਾਂਗ।

ਤੇਰੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ ਤੋਂ

ਲਾਲ ਕਿਲੇ ਦਾ ਫਾਸਲਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ।

ਜੇ ਯਾਦ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਚੁਰਾਸੀ ਦਾ ਗੋੜ ਨਹੀਂ ਚੱਲਣਾ ਸੀ।

ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੱਸ਼ਰੀਆਂ ਟੋਲੀਆਂ ਨੇ

ਮੇਰੇ ਸ਼ਹੀਦ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਗਾਹ ਨੂੰ

ਅੱਗਾਂ ਲਾਉਣ ਦੌੜਨਾ ਸੀ।

ਤੇਰੀ ਹਰ ਗਲੀ ਹਰ ਮੋੜ

ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਵਾ ਜਾਂਦੈ

ਮੇਰੀ ਮਾਵਾਂ ਭੈਣਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ

ਸਗੋਂ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਬਲਾਤਕਾਰ।

ਤੇ ਹਰ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ

ਤੇਰੀਆਂ ਬਰੂਹਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੀਆਂ

ਆਪਣੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਨੂੰ ਗਿਣਦਾ ਹਾਂ,

ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ।

ਤੇਰੇ ਅਜੋਕੇ ਮਾਲਕ ਭਾਵੇਂ ਭੁੱਲ ਗਏ ਨੇ

ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ

ਪਰ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਸਕਿਆ ਤੇ ਭੁੱਲਾਂਗਾ ਵੀ ਨਹੀਂ,

ਭੁੱਲੇ ਲਹੂ ਨੂੰ, ਕਿਰੇ ਅੱਥਰੂਆਂ ਨੂੰ,

ਤੇਰੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਕਮੀਨਗੀ ਨੂੰ
 ਤੇ, ਬਾਬਾ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ।
 ਜਦੋਂ ਇਹ ਗੱਲ
 ਕੱਚੇ ਢਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਪੈ ਗਈ
 ਕਿ 'ਦਿੱਲੀ..... ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਕੀ ਏ
 ਦਿੱਲੀ ਤਾਂ ਬਿੱਲੀ ਐ, ਜਦੋਂ ਮਰਜ਼ੀ ਮਾਰ ਲਵੇ'
 ਤਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਸਿਰਫ ਪੈੜਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੀਆਂ
 ਸਗੋਂ ਕਾਫਲੇ ਵਿਚ ਵਟ ਜਾਣਗੀਆਂ
 ਤੇ ਕਾਫਲੇ ਕਦੇ, ਰੋਕਿਆਂ, ਰੁਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ,
 ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਵਹਿਣ ਬੰਨ੍ਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ,
 ਕਫਨ ਲਪੇਟੇ ਸਿਰ ਕਦੇ ਝੁਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।
 ਯਾਦ ਰੱਖ ਤੇ ਦੱਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ,
 ਕਿ, ਜੇ ਬਾਬਾ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ
 ਤੈਨੂੰ ਸੱਤ ਵਾਰ ਜਿੱਤ ਕੇ ਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਐ,
 ਤਾਂ, ਬਾਬੇ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਾਰਸ,
 ਇਕੋ ਝਟਕੇ ਖੋਹ ਵੀ ਸਕਦੇ ਐ,
 ਇਕੋ ਝਟਕੇ.....

ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਸ਼ਾਹੀ ਕਿਲ੍ਹੇ ਨੂੰ....

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਯਾਦ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਦੋਸਤਾ

ਤੂੰ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਸ਼ਾਖਸ਼ੀ ਰਿਹੈਂ,

ਬਾਬੇ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਨੇ, ਤੇਰੀ ਫਸੀਲ ਤੋਂ ਹੀ,

ਘੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਡੀ ਲਾਈ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਵੇਂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਤੱਤੀ ਤਵੀ,

ਤਪਦਾ ਰੇਤਾ, ਰਾਵੀ ਦਾ ਪਾਣੀ, ਤੈਨੂੰ ਸਭ ਯਾਦ ਹੋਣੈ,

ਮੀਰ ਮਨੂੰ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ, ਸਵਾ ਸਵਾ ਮਣ ਦੇ ਪੀਸਣੇ,

ਚੱਕੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੂੰਜਰਾਂ, ਬਾਲੜਿਆਂ ਦੇ ਟੁਕੜੇ,

ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੀ ਮਰਮਰਾਹਟ, ਨੇਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਟੱਕ, ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸਭ ਯਾਦ ਹੋਣੈ।

ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੱਟੇ ਬੰਦ, ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਖੋਪਰੀ,

ਚਰਖੜੀਆਂ 'ਤੇ ਝੂਲਦੇ ਸੁਬੇਗ-ਸ਼ਾਹਬਾਜ ਸਿੰਘ,

ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਟਾਪਾਂ ਦੀ ਖੜਖੜਾਹਟ,

ਤੇ ਉਹ ਦਿਨ ਵੀ, ਜਿਸ ਦਿਨ, ਕੇਸਰੀ ਫਰੂਾ ਤੇਰੀ ਫਸੀਲ 'ਤੇ ਲਹਿਰਾਇਆ,

ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਚਾਲੀ ਸਾਲ, ਘੁੱਗ ਵਸਦਾ ਪੰਜ ਆਬ,

ਕੰਵਰ ਨੌਨਿਹਾਲ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ, ਡੋਗਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਦਾਰੀ,

ਡਿੱਗਦਾ ਛੱਜਾ, ਮਹਾਰਾਣੀ ਚੰਦ ਕੌਰ ਦੇ ਵੈਣ,

ਅਟਾਰੀ ਵਾਲੇ ਸ਼ੇਰ, ਸਰਦਾਰ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਦਾ

ਤੇਰੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਤੋਂ ਸਭਰਾਵਾਂ ਤੱਕ ਦਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਤੇ ਆਖਰੀ ਸਫਰ,

ਪੁਲਾਂ ਦਾ ਟੁੱਟਣਾ, ਬਰੂਦ ਦੀ ਥਾਵੇਂ ਸਰੋਂ ਦਾ ਨਿਕਲਣਾ,

ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਦਾ ਕੂਕਣਾ, ਚਿੱਟਿਆਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀਂ,

ਕਾਲੇ ਬਾਹਮਣ ਦੀ ਅੰਨੇ ਹੱਥੀਂ ਵੰਡੀ ਸ਼ੀਰਨੀ

ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸਭ ਯਾਦ ਹੋਣੈ ਦੋਸਤਾ।

ਪਰ ਮੈਂ ਵਾਹਗਿਓ ਉਰਾਰ, ਤੇਰੀ ਯਾਦ ਵਿਚ
 ਇਉਂ ਤੜਫਦਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਤਪਦੀ ਬਰੇਤੀ 'ਤੇ ਜਲ ਤੋਂ ਵਿੱਛੜੀ ਮੱਛੀ।
 ਵਾਹਗੇ ਦੀ ਕੰਡਿਆਲੀ ਤਾਰ, ਸੰਗੀਨਾਂ ਦੇ ਪਹਿਰੇ,
 ਹੁਣ ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਨਹੀਂ ਅਟਕਾ ਪਾਉਣਗੇ ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਤਾਂਘ ਨੂੰ।
 ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰੀਂ, ਆਵਾਂਗਾ ਇਕ ਦਿਨ ਜ਼ਰੂਰ।
 ਬਾਹਵਾਂ ਪਸਾਰ ਰੱਖੀਂ, ਤੇਰੀ ਹਿੱਕ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਣਾਗਾ।
 ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣਾ ਪੈਣੈ,
 ਵੰਡਾਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ, ਤਾਰਾਂ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀ,
 ਦਿੱਲੀ ਨਾਲ ਸਿੱਝਾਂਗੇ, ਫੇਰ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਵੀ ਮਿਲਣੀ ਕਰਾਂਗੇ।
 ਉਡੀਕ ਰੱਖੀਂ, ਜ਼ਰੂਰ ਆਵਾਂਗਾ ਇਕ ਦਿਨ,
 ਕੇਸਰੀ ਫਰ੍ਹਾ, ਘੋੜੇ ਦੀਆਂ ਟਾਪਾਂ ਦੀ ਦਗੜ ਦਗੜ,
 ਤੇ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਦੇ ਜੈਕਾਰੇ,
 ਤੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਨਾਨਕ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਸਹਿਦ-ਸਰੋਦ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ,
 ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰੀਂ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਸਾਖਸ਼ੀ ਰਿਹੈਂ।

ਪੰਜਾਬ ਕਮਲਾ ਹੋ ਗਿਐ

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤੈ? ਅੱਜ ਕੱਲ ਪੰਜਾਬ ਕਮਲਾ ਹੋ ਗਿਐ

ਜਿਆਦਾਤਰ ਚੁੱਪ ਰਹਿੰਦੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਕਿਤੇ ਬੋਲਦੈ

ਤਾਂ ਇਹੋ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦੈ ਉਹ ਪੜ ਪੜ ਦਾ ਗੁੜ ਗੁੜ

ਆਫ ਦਾ ਮੂੰਗ ਦੀ ਦਾਲ

ਆਫ ਦਾ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਐਂਡ ਖਾਲਿਸਤਾਨ,

ਨੀਲੀਆਂ ਚਿੱਟੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਵਾਲੇ ਸਰਦਾਰ,

ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਕੇ ਘਰੇ ਬੈਠੇ ਗੱਦਾਰ, ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਲੜੇ ਹਥਿਆਰ,

ਦੁਰ ਫਿੱਟੇ ਮੂੰਹ।

ਜਦੋਂ ਕਿਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸ਼ੇਰ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਐ

ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਆਤਮਾਂ ਵੈਣ ਪਾਉਂਦੀ ਐ,

ਜਦੋਂ ਕਿਤੇ ੧੯੭੮ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦ ਫ਼ੌਜਾ ਸਿੰਘ

ਓਹਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਬਹਿੰਦੈ ਫਿਰ ਉਹ ਬੋਲਦੈ, ਦਿਲ ਦੀ ਘੁੰਡੀ ਖੋਲ੍ਹਦੈ,

ਤਾਂ ਇਹੋ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦੈ ਉਹ ਪੜ ਪੜ ਦਾ ਗੁੜ ਗੁੜ

ਆਫ ਦਾ ਮੂੰਗ ਦੀ ਦਾਲ

ਆਫ ਦਾ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਐਂਡ ਖਾਲਿਸਤਾਨ,

ਨੀਲੀਆਂ ਚਿੱਟੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਵਾਲੇ ਸਰਦਾਰ,

ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਕੇ ਘਰੇ ਬੈਠੇ ਗੱਦਾਰ, ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਲੜੇ ਹਥਿਆਰ,

ਦੁਰ ਫਿੱਟੇ ਮੂੰਹ।

ਜਦੋਂ ਕਿਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਵੰਗਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾਂ ਘੱਲਦੀ ਐ,

ਢੱਠੇ ਹੋਏ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਤਸਵੀਰ, ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਬੂਹਾ ਮੱਲਦੀ ਐ,

ਜਦੋਂ ਕਿਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ

ਜੂਨ ੮੪ ਤੇ ਨਵੰਬਰ ੮੪ ਦੀ ਯਾਦ ਦਾ ਸੀਨ ਚੱਲਦੈ
 ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਇਕ ਦੌਰਾ ਜਿਹਾ ਪੈਦੈ
 ਤੇ ਉਹ ਲੰਮੀ ਦੁਹੱਥੜੀ ਪੱਟਾਂ 'ਤੇ ਮਾਰ
 ਬਸ ਇਹੋ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦੈ, ਉਹ ਪੜ ਪੜ ਦਾ ਗੁੜ ਗੁੜ
 ਆਫ ਦਾ ਮੂੰਗ ਦੀ ਦਾਲ
 ਆਫ ਦਾ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਐਂਡ ਖਾਲਿਸਤਾਨ,
 ਨੀਲੀਆਂ ਚਿੱਟੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਵਾਲੇ ਸਰਦਾਰ,
 ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਕੇ ਘਰੇ ਬੈਠੇ ਗੱਦਾਰ, ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਲੜੇ ਹਥਿਆਰ,
 ਦੁਰ ਫਿੱਟੇ ਮੂੰਹ।
 ਜਦੋਂ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਬਿਹਾਰੀ ਭਈਆ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਣਖੀ ਛਾਤੀ 'ਤੇ
 ਚੁਆਨੀ ਦਾ ਜਰਦਾ ਲਗਾ ਕੇ ਖੁੱਕਦੈ, ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਦਸਤਾਰ ਵਾਲਾ ਸਿਰ
 ਨੀਵਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੈ, ਤੇ ਓਹਦਾ ਲੂੰ ਲੂੰ ਦੁਖਦੈ
 ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਨੀਲੀ ਪੱਗ ਵਾਲਾ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ
 ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਖਾਤਰ, ਭਈਆਂ ਦੇ ਤਰਲੇ ਕਰਦੈ
 ਤੇ ਕੋਈ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਭਗੌੜਾ ਖਾੜਕੂ
 'ਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਪੰਥਕ ਹੋਣ ਦੇ ਪਰਚੇ ਵੰਡਦੈ
 ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਸੂਲ ਜਿਹਾ ਪੈਦੈ,
 ਤੇ ਉਹ ਡਾਹਵੀ ਪੀੜ ਨਾਲ
 ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਬਾਵਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਖਿਲਾਰ ਕੇ
 ਬਸ ਇਹੋ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦੈ, ਉਹ ਪੜ ਪੜ ਦਾ ਗੁੜ ਗੁੜ
 ਆਫ ਦਾ ਮੂੰਗ ਦੀ ਦਾਲ
 ਆਫ ਦਾ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਐਂਡ ਖਾਲਿਸਤਾਨ,
 ਨੀਲੀਆਂ ਚਿੱਟੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਵਾਲੇ ਸਰਦਾਰ,
 ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਕੇ ਘਰੇ ਬੈਠੇ ਗੱਦਾਰ, ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਲੜੇ ਹਥਿਆਰ,
 ਦੁਰ ਫਿੱਟੇ ਮੂੰਹ।

ਜਦੋਂ ਕਿਤੇ ਮੁੱਛਾਂ ਤਾਂਹਾਂ ਕਰੀ ਖੜ੍ਹਾ ਥਾਣੇਦਾਰ
 ਕਿਸੇ ਮੁਟਿਆਰ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਵੱਲ ਟੇਢੀ ਤੱਕਣੀ ਝਾਕਦੈ,
 ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੋਟਾਂ ਮੰਗਣ ਵਾਲਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ
 ਹਲਾਲ ਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਰਾਗ ਅਲਾਪਦੈ
 ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧੀ ਨੂੰ, ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਸਮਰਥਕ ਆਖਦੈ
 ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੇਰੇਆ ਹੋਇਆ ਹਰ ਸੂਰਮਾਂ
 ਮੜ੍ਹੀਆਂ 'ਚੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਓਹਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ
 ਆਪਣੇ ਖੂਨ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾ ਰੋ ਪੈਂਦੈ
 ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਆਪਣੀ ਡਿੱਗੀ ਹੋਈ ਪਗੜੀ
 ਮਿੱਟੀ 'ਚੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਰੱਖ
 ਬਸ ਇਹੋ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦੈ, ਉਹ ਪੜ ਪੜ ਦਾ ਗੁੜ ਗੁੜ
 ਆਫ ਦਾ ਮੂੰਗ ਦੀ ਦਾਲ
 ਆਫ ਦਾ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਐਂਡ ਖਾਲਿਸਤਾਨ,
 ਨੀਲੀਆਂ ਚਿੱਟੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਵਾਲੇ ਸਰਦਾਰ,
 ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਕੇ ਘਰੇ ਬੈਠੇ ਗੱਦਾਰ, ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਲੜੇ ਹਥਿਆਰ,
 ਦੁਰ ਫਿੱਟੇ ਮੂੰਹ, ਦੁਰ ਫਿੱਟੇ ਮੂੰਹ।

ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ

—ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਫਰੀਦਕੋਟ

ਆਖਰ ਫੀ ਹੈ ਇਹ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ, ਜੀਹਦਾ ਏਨਾ ਰੌਲਾ ਪਾਇਐ।
ਮੇਰੀ ਜਾਚੇ, ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਦਾ ਅਰਥ, ਏਨਾ ਕੁ ਐ,
ਕਿ ਕਿਸੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਖੁੱਲੇ ਦਹਾੜਦੇ ਸ਼ੇਰ ਦਾ
ਪਾਲਤੂ ਬਿੱਲੀ ਵਾਂਗ ਮਿਆਉਂ ਮਿਆਉਂ ਕਰਨਾ,
ਜਾਂ ਦੂਰ ਅਸਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਉਡਾਰੀਆਂ ਲਾਉਂਦੇ ਬਾਜ਼ ਦਾ,
ਸੋਨੇ ਦੇ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿਚ ਕੈਦ ਹੋ ਜਾਣਾ,
ਕਿਸੇ ਅੜੀਅਲ ਝੋਟੀ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਡਹਾ ਬੰਨ੍ਹ ਦੇਣਾ,
ਕਿਸੇ ਤਕੜੇ ਵਹਿੜਕੇ ਦਾ 'ਸਮਾਨ' ਘੁੱਟ ਕੇ,
ਉਸਨੂੰ ਖੱਸੀ ਕਰ ਦੇਣਾ,
ਕਿਸੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਖੁੱਲੇ ਦੌੜ ਰਹੇ ਘੋੜੇ ਦੇ,
ਲਗਾਮ ਪਾ ਦੇਣੀ,
ਸੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਨੂੜੇ ਹੋਏ ਹਾਥੀ ਨੂੰ, ਸਲਾਮ ਕਰਨ ਸਿਖਾਉਣਾ,
ਚੱਕ ਵੱਢ ਕੇ, ਬੁਰਕ ਕੱਢ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਕੁੱਤੇ ਦਾ,
ਹੱਡੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਪੂਛ ਹਿਲਾਉਣਾ ਤੇ ਲਾਲਾਂ ਸਿੱਟਣੀਆਂ,
ਕਿਸੇ ਜ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਸੱਪ ਦਾ, ਬੀਨ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਝੂਮਣਾ.....,
..... ਤੇ ਜਾਂ, ਲੋਕ ਹੱਕਾਂ ਲਈ,
ਏ. ਕੇ. ਸੰਤਾਲੀਆਂ ਤੇ ਰਾਕਟ ਲਾਂਚਰ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦੇ
ਕਿਸੇ ਜੁਝਾਰੂ ਨੂੰ, ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਬਿੜਕਾ ਕੇ,
ਐਮ. ਪੀ. , ਐਮ. ਐਲ. ਏ. , ਦਾ ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ
ਘਰੇ ਬਹਾ ਦੇਣਾ ਤੇ ਕੋਈ 'ਦਲ' ਬਣਵਾ ਦੇਣਾ।
ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਦੇ ਕਿਰਪਾਨਾਂ, ਬੰਦੂਕਾਂ ਤੇ ਬੰਬਾਂ ਨਾਲ
ਖੇਡਦੇ ਗੱਭਰੂਆਂ ਨੂੰ,

ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜ੍ਹ ਕੇ,
 'ਤੇਰੇ 'ਚ ਤੇਰਾ ਯਾਰ ਬੋਲਦਾ' ਗਾਣੇ 'ਤੇ ਨੱਚਣ ਲਾ ਦੇਣਾ,
 ਖੰਡੇ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਨੱਚਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ
 ਆਰਕੈਸਟਰਾ ਵਾਲੀਆਂ ਦੇ ਲਟਕੇ ਝਟਕੇ
 ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਮਸਰੂਫ ਕਰ ਦੇਣਾ,
 ਕੌਡੀ-ਕੌਡੀ ਕਰਦੇ ਚੋਬਰਾਂ ਦਾ
 ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਕੈਪਸੂਲਾਂ ਤੇ ਟੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਘੁਲਣਾ,
 ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਚੱਖਣ ਵਾਲੀ ਕੌਮ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿਚ
 ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਮਣਾ ਮੂੰਹੀਂ ਡਰੰਮ ਡੋਲ ਦੇਣੇ,
 ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਰਾਖਿਆਂ ਵੱਲੋਂ,
 ਹਰ ਮੋੜ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਛੇੜਣਾ,
 ਤੇ ਭੀੜ ਵਿਚ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਚੁੰਡੀਆਂ ਵੱਢਣੀਆਂ,
 ਮਾਈ ਭਾਗੋ ਦੀਆਂ ਵਾਰਸਾਂ ਦਾ,
 ਘੁਟਵੀਂ ਜੀਨ ਤੇ ਉੱਚੀ ਟਾਪ ਪਾ ਕੇ,
 ਸ਼ਰੇਆਮ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮਣਾ
 ਤੇ ਨੰਗੇਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ।
 ਅਣਖ, ਇੱਜ਼ਤ ਤੇ ਜ਼ਮੀਰ ਦਾ
 ਸਿਰਫ ਕਿਤਾਬੀ ਸ਼ਬਦ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਣਾ।
 ਸਚੁਮੱਚ, ਇਹੀ ਹੈ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ,
 ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਵੱਡੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਅਖਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ
 ਤਾਂ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ,
 ਸਾਡੇ ਲੱਖਾਂ ਪਰਿਵਾਰ, ਇਸ ਵਿਚ ਧਸ ਚੁੱਕੇ ਹਨ,
 ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਬੇਝਿਜਕ ਚਲੇ ਜਾਓ,
 ਏਥੇ ਸਾਰੇ ਬੇਸ਼ਰਮ ਹੀ ਨੇ, ਸ਼ਰਮ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ,
 ਸੀਜ਼ਨ ਚਾਲੂ ਹੈ,

ਕੌਮ ਦਾ ਦੀਵਾਲਾ ਤਾਂ ਨਿਕਲ ਹੀ ਗਿਆ,
ਰਹਿੰਦੀ ਖੁੰਹਦੀ ਕਸਰ, ਤੁਸੀਂ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦਿਓ।
ਪਰ, ਜਿਹੜੇ ਏਸ 'ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ' 'ਤੇ 'ਧਾਰ' ਮਾਰਦੇ ਨੇ,
ਉਹ 'ਸਿਰਲੱਥਾਂ ਦੇ ਕਾਫ਼ਲੇ' ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਵੇ,
ਤਾਂ ਕਿ ਜ਼ਾਲਮ ਹਾਕਮਾਂ ਨਾਲ
ਟੱਕਰ ਲਈ ਜਾ ਸਕੇ,
ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੇ ਗੱਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੋਧਿਆ ਜਾ ਸਕੇ,
ਹਾਂ ਪਰ, ਧਿਆਨ ਰਹੇ, ਫੀਸ ਸਿਰ ਦੀ ਲੱਗੇਗੀ,
ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਆਇਓ,
ਅੱਗੇ,
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਭਲੀ ਕਰੇਗਾ.....

ਭਟਕਦਿਆਂ ਨੂੰ.....

—ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਫਰੀਦਕੋਟ

ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ,
ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਨੁਕਸ ਨਾ ਕੱਢੋ, ਤੇ ਸਾਨੂੰ,
ਆਪਣਿਆਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਵੀ ਨਾ ਕਰੋ,
ਗਲਤੀ ਸਾਡੀ ਨਹੀਂ, ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ, ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਐਡੀ ਛੇਤੀ,
ਲੜਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੜਖੜਾ ਜਾਉਂਗੇ,
ਲੜਖੜਾਉਂਦੇ ਲੜਖੜਾਉਂਦੇ ਡਿੱਗ ਪਉਂਗੇ,
ਤੁਹਾਨੂੰ ਡਿੱਗੇ ਪਿਆਂ ਨੂੰ, ਕੋਈ ਨੋਟ ਵਿਖਾ ਕੇ ਉਠਾਏਗਾ,
ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਗਰ ਤੁਰ ਪਉਂਗੇ,
ਭਨ ਮਨ ਵੇਚ ਦਿਉਂਗੇ ਧਨ ਬਦਲੇ ਬੜਾ ਸਸਤਾ।
ਨਾ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਨੇੜੇ ਨਾ ਆਇਉ,
ਕਿਤੇ ਇਹ ਛੂਤ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾ ਹੋਵੇ,
ਤੇ ਦੂਰੋਂ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਬੋਲ ਕੇ,
ਸਾਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਵੀ ਨਾ ਮਾਰੋ, ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਵਿਕਣਾ,
ਕਿਉਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਕ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ,
ਤੇ ਸਾਡੇ ਖ਼ੀਦਾਰ ਜਿੱਡਾ ਖ਼ੀਦਾਰ,
ਤੁਹਾਡੇ ਖ਼ੀਦਾਰਾਂ ਦੇ ਪਿਓਆਂ ਕੋਲ ਵੀ ਨਹੀਂ।
ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਮਨ “ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਪਾਸਿ” ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਹੈ,
ਅਸੀਂ ਵੇਚ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ “ਸਿਰ ਗੁਰ ਕੈ”
ਤੇ ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਵੇਚਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ।
ਅਸੀਂ ਤਾਂ “ਸਗਲ ਦੁਆਰ ਕੋ ਛਾਡਿ ਕੈ”
ਓਸ ਦੇ ਦਵਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਏ ਹਾਂ, ਤੇ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਹੁਣ “ਬਾਰ ਪਰਾਏ”
ਨਹੀਂ ਬੈਠਿਆ ਜਾਣਾ, ਨਹੀਂ ਬੈਠਿਆ ਜਾਣਾ.....

ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਪੰਜਾਬੀ ਕੋਇਲ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰੇ,
ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਭਰਜਾਈ ਦੀ
ਕਾਸ਼ਨੀ ਅੱਖ ਦੀ ਨਜ਼ਰ
ਸੀਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਤਰੇਤ ਸਕਦੀ
ਹੁਣ ਤਾਂ ਰੋ ਰੋ ਕੇ
ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਤੇ ਹੰਝੂ
ਦੇਨੋ ਹੀ ਖਤਮ ਹਨ।
ਉਹ ਅੰਬਰਸਰੀਆ ਦੁਪੱਟਾ ਸਿਰ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ
ਪੈਰੀਂ ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਝਾਜਰਾਂ ਪਾ ਕੇ,
ਮੇਲੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ,
ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੁਣ ਕਾਲਾ ਡੋਰੀਆ
ਕੁੰਡੇ ਨਾਲ ਅੜਦਾ ਹੈ
ਨਾ ਹੀ ਮੇਰੀ ਭਾਬੀ
ਝੂਠੀ-ਮੂਠੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਲੜਦੀ ਹੈ।
ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰੇ ਹੁਣ ਤਾਂ
ਮੇਰੇ ਸ਼ੌਂਕ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ
ਰੰਗਲੀ ਚੌਂਕੀ ਤਾਂ ਕਦੋਂ ਦੀ
..... ਸ਼ਾਇਦ ਉੱਨੀ ਸੌ ਚੁਰਾਸੀ ਵੇਲੇ ਦੀ ਹੀ
ਰੰਗ ਨੂੰ ਤਰਸਦੀ ਖੁੰਜੇ ਡਿੱਗੀ ਪਈ ਹੈ,
ਤੇ ਭਰਜਾਈ ਵੀ ਘੁੰਡ ਨਹੀਂ ਕੱਢਦੀ
ਕੱਢੇ ਵੀ ਕਿਵੇਂ?
ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਲਾਲ ਨਹੀਂ,

ਚਿੱਟਾ ਦੁਪੱਟਾ ਹੈ

ਤੇ ਉਹ ਹੁਣ ਕਣਕ ਦਾ ਮੰਨ ਨਹੀਂ ਪਕਾਉਂਦੀ

ਕਿਉਂਕਿ ਕਣਕ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ

ਗਾਹੁਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਐ

ਕਰਾੜ ਦਾ ਵਿਆਜ ਮੋੜਨ ਵਿਚ

ਹੁਣ ਓਹਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਵਿਚ ਲਾਲ ਚੂੜਾ ਨਹੀਂ ਛਣਕਦਾ,

ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਵੀਰ ਦੀ

ਪਹਿਲੀ ਗੱਡੀ ਆਉਣ ਦੀ ਆਸ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਤਾਂ ਲਾਲ ਬੱਤੀ ਵਾਲੀ ਚਿੱਟੀ ਗੱਡੀ ਵਿਚ

ਖਾਕੀ ਵਰਦੀ ਵਾਲੇ ਦੇ ਗਏ ਨੇ ਸੁਨੇਹਾਂ,

ਕਿ..... ਕਿ..... ਦੈੜਾਂ ਵਾਲੇ ਕਾਲਜ ਕੋਲ

ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋਇਐ, ਤੇ ਇਕ ਅਣਪਛਾਤਾ ਮੋਇਐ

ਪਛਾਣ ਆਵੇ ਕਿਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ?

ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰੇ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਮਾਰੇ ਗਏ

ਮੇਰੇ ਵੀਰ ਦਾ ਡੁੱਲ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਲਹੂ

ਮੈਨੂੰ ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਸੌਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ

ਤੇ ਤੂੰ ਹੀ ਦੱਸ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ.....?

ਵਾਜਪਾਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਿਆ?

ਸੋਨੀਆਂ ਕਿਉਂ ਜਿੱਤ ਗਈ?

ਇਰਾਕ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਬੁਲਾ ਲਈ ਠੀਕ ਰਹੇਗਾ ਜਾਂ ਗਲਤ?

ਰੂਸ ਕਿਉਂ ਟੁੱਟਿਆ? ਚੀਨ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਚਿਰ ਚੱਲੇਗਾ?

ਬਾਦਲ ਕੀਹਦਾ ਹੱਥ ਠੋਕਾ ਐ? ਕੈਪਟਨ ਨੂੰ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦੈ?

ਉਸ ਨੂੰ ਸਭ ਪਤੈ, ਉਹ ਸਭ ਜਾਣਦੈ।

ਜਦੋਂ ਪਿੰਡ ਬੈਰੋਆਣੇ ਟੋਭੇ ਉਤਲੇ, ਖੜ੍ਹੇ ਪਿੱਪਲ ਹੇਠਾਂ ਬੈਠ,

ਉਹ ਗੂੜ੍ਹ ਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਦੈ,

ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚਲਾ ਪ੍ਰਦੁੱਸਣ ਸਿੰਘ ਜਾਗ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦੈ।

ਪਰ ਹਰ ਛਿਮਾਹੀ 'ਤੇ ਇਕ ਗੱਲ ਓਹਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ,

ਕਿ ਬਾਣੀਏ ਦੀ ਨਿੱਕੀ ਜਹੀ ਲਾਲ ਵਹੀ,

ਓਹਦੇ ਚੌਧ ਕਿੱਲਿਆਂ ਦੇ ਬੋਹਲ ਉੱਤੇ ਕਿਵੇਂ ਭਾਰੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਐ?

ਉਹ ਹਰ ਵਾਰ ਫਸਲ ਸ਼ਹਿਰ ਲਿਜਾਣ ਸਮੇਂ ਸੋਚਦੈ

ਕਿ ਐਤਕੀਂ ਸਿਆਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ

ਬਸੰਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਘੁੰਗਰੂਆਂ ਵਾਲੀ ਜੁੱਤੀ

ਤੇ ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਝਾਂਜਰਾਂ ਤਾਂ ਘੜਾ ਹੀ ਦੇਵੇਗਾ।

ਪਰ ਬੋਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ,

ਸੇਠ ਬਿਸੰਭਰ ਦਾਸ ਜਦੋਂ 'ਸਾਬੂ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਲਾਲ ਪਰਚੀ

ਓਹਦੇ ਹੱਥ ਧਰਦਿਆਂ, ਸੋਨੇ ਦਾ ਦੰਦ ਲਿਸ਼ਕਾ ਕੇ ਆਖਦੈ,

ਸਰਦਾਰਾ..... ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਤਾਂ ਬਰੋਬਰ ਜਿਹਾ ਈ ਐ,

ਬੋਡੇ ਵੱਲ ਗਈ ਖਾਦ ਦੇ ਵਧਦੇ ਸੀ..... ਜੇ.....?

ਹੀਂ..... ਹੀਂ..... ਕੋਈ ਗੱਲ ਨੀਂ, ਬੋਡੀ ਆਪਣੀ ਦੁਕਾਨ.....

ਜਦੋਂ ਮਰਜ਼ੀ ਆਓ ਜਾਓ ਮਾਇਆ ਨਾਲ ਥੋੜਾ ਵਰਤਣੈ ।

ਤਾਂ ਉਹ ਅਗਲੀ ਫਸਲ ਦੇ ਬੀਜ ਲਈ ਉਧਾਰ ਫੜ

ਨਿਮੋਝੂਣਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਘਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪੈਂਦੈ

ਘਰਵਾਲੀ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਪਾਏ ਰਬੜ ਦੇ ਬੂਟਾਂ ਦੀ

ਯਾਦ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਓਹਦਾ ਜੀਅ ਕੱਚਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦੈ

ਸੜਕ 'ਤੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹੀਲ ਵਾਲੇ ਸੈਂਡਲ ਉਸਨੂੰ ਸਿਰ 'ਤੇ ਤੁਰਦੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ।

ਸੱਥ ਵਿਚਲਾ ਪ੍ਰਦਮਣ ਸਿੰਘ ਮੰਡੀ ਤੋਂ ਮੁੜਦਿਆਂ ਦਮੋ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦੈ

ਪਰ ਕਿਵੇਂ ? ਇਹ ਗੱਲ ਉਸਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ।

ਉਂਜ ਉਸ ਨੂੰ ਸਭ ਪਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਭ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ।

ਅੱਤਵਾਦ

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਥਾਣੇਦਾਰ ਦੀ ਵੈਲੀ ਖੰਘ ਤੇ ਕੁੱਤੇ ਝਾਕਣੀ

ਕਦੇ ਵੀ ਅੱਤਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ

ਘੋਟਣੇ ਦੀਆਂ ਸੇਮੇਂ ਦੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਕੱਢੀਆਂ

ਗੰਦੀਆਂ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਫਰਜ਼ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਡਿਊਟੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ

ਅੱਤਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ.....।

ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਦਾ ਹਰ ਹਫਤੇ ਬਿਨ ਮਤਲਬ

ਥਾਣੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਉਣਾ, ਮੁਨਸ਼ੀ ਦੀ ਮੁੱਠੀ ਗਰਮ ਕਰਨਾ,

ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

ਅੱਤਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ.....।

ਚੱਡੇ ਪਾੜ ਦੇਣਾ, ਨਹੁੰ ਖਿੱਚ ਦੇਣਾ,

ਗੁਪਤ ਅੰਗਾ ਦੇ ਵਾਲ ਪੁੱਟ ਦੇਣਾ, ਮਿਰਚਾਂ ਵਾਲਾ ਡੰਡਾ ਧੱਕ ਦੇਣਾ,

ਤਸੱਦਦ ਨਹੀਂ, ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਹੁੰਦੈ,

ਪਰ ਅੱਤਵਾਦ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ.....।

ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਲਿਖਾਉਣ ਗਈ ਗਰੀਬ ਕੁੜੀ ਨਾਲ

ਬਲਾਤਕਾਰ ਹੋ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਘਟਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ,

ਅੱਤਵਾਦ ਨਹੀਂ.....।

ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨ ਰੱਖਿਅਕ ਪੁਲਸ ਸਾਹਮਣੇ

ਟਾਇਰ ਗਲ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾੜ ਦੇਣਾ,

ਦੰਗੇ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਨੇ,

ਪਰ ਅੱਤਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ.....।

ਅੱਤਵਾਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ,

ਤੁਹਾਡੇ ਸੁੱਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜਾਗ ਪੈਣਾ,

ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਮੀਰ ਦਾ ਜਾਗ ਪੈਣਾ ।

ਅੱਤਵਾਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ,

ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਮੰਗਣਾ ।

ਅੱਤਵਾਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ,

ਤੁਹਾਡਾ ਸੱਚ ਬੋਲਣਾ, ਤੁਹਾਡਾ ਸੱਚ ਲਿਖਣਾ,

ਤੁਹਾਡਾ ਜ਼ੁਲਮ ਮੁਹਰੇ, ਜ਼ਾਲਮ ਮੁਹਰੇ,

ਧੌਣ ਸੁੱਟ ਕੇ ਨਹੀਂ, ਧੌਣ ਅਕੜਾ ਕੇ ਲੰਘ ਜਾਣਾ,

ਅੱਤਵਾਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ,

ਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਦਾਨ ਮੰਗਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ,

ਤਲੀਆਂ 'ਤੇ ਥੁੱਕ ਦੇਣਾ ।

ਅੱਤਵਾਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ,

ਗਲੇ ਸੜੇ ਨਿਜ਼ਾਮ, ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਸੰਵਿਧਾਨ

ਅਤੇ ਮਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਰਸਮਾਂ,

ਝੂਠੇ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਗੰਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਤੇ,

ਧਾਰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਮੂਤ ਦੇਣਾ ।

ਅੱਤਵਾਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ,

ਤੁਹਾਡਾ ਚਾਵਾਂ ਦਾ, ਸਧਰਾਂ ਦਾ

ਅੰਗੜਾਈ ਭਰ ਕੇ ਉੱਠ ਖੜ੍ਹਨਾ,

'ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ' ਦੇ ਸੱਚ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ

'ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ' ਦੇ ਫੀਤਾ ਫੀਤਾ ਹੋ ਕੇ ਉੱਡਣ ਤੱਕ,

ਅਣਖਾਂ ਨਾਲ ਜਿਊਣਾ, ਲੜਨਾ, ਡਿੱਗਣਾ,

ਡਿੱਗ ਕੇ ਫਿਰ ਉੱਠ ਖੜ੍ਹਨਾ,

ਅੱਤਵਾਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ,

ਅੱਤਵਾਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.....

ਅਣਖ

—ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਫਰੀਦਕੋਟ

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ “ਬੇ-ਗ਼ੈਰਤੇ ਹੋ ਕੇ ਜੀ ਲਓ,
ਮੌਜਾਂ ਮਾਣੋਗੇ, ਸਭ ਕੁਛ ਮਿਲੇਗਾ”
ਪਰ ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ “ਅਣਖ ਨਾਲ ਜੀਵਾਂਗੇ,
ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਭ ਕੁਛ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਥੁੱਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ”
ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ “ਕੀ ਖੱਟੋਗੇ,
ਐਵੇਂ ਫਾਲਤੂ ਜਾਨ ਗਵਾ ਲਉਂਗੇ”
ਅਸੀਂ ਹੱਸੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੋਣੀ ਸੋਚ 'ਤੇ,
ਅਣਖ ਖਾਤਰ ਸਿਰ ਤਲੀ 'ਤੇ ਧਰ,
ਯਾਰ ਦੀ ਗਲੀ ਵੜ ਕੇ
ਜਿੰਦ ਵਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ
“ਕੀ ਖੱਟੋਗੇ”
ਬਾਮਣ ਬਾਣੀਆਂ ਦੇ ਪੁੱਤ ਨੇ ਨਾ
ਸੌਦੇ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਕਰਨਗੇ ਹੀ।
ਜਾਨ,
ਇਸ਼ਕ ਵਿਚ ਜਾਨ ਦੀ ਫਿਕਰ ਕਿਸ ਨੂੰ ਹੈ।
ਉਏ ਤੁਸੀਂ ਰੰਨਾਂ ਦੇ ਆਸ਼ਿਕ ਕੀ ਜਾਣੇ
ਯਾਰ ਦਾ ਇਸ਼ਕ।
ਉਹ ਇਸ਼ਕ
ਜਿਹੜਾ ਜਿੰਦਗੀ ਤੇ ਮੌਤ ਦਾ
ਮੁਥਾਜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।
ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਇਸ਼ਕ ਕਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ,
'ਲਾਲੇ ਦੀ ਜਾਨ' ਜੋ ਹੋਏ।

ਇਹ ਇਸ਼ਕ ਤਾਂ ਉਹ ਆਸ਼ਿਕ ਕਰਦੇ ਨੇ,
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਰਨ ਦਾ ਚਾਉ ਹੁੰਦੈ,
 ਜਿਹੜੇ “ਬਾਰ ਪਰਾਏ” ਨਹੀਂ ਬਹਿੰਦੇ
 “ਹਰਿ ਕੈ ਦੁਆਰ” ਮਰਦੇ ਨੇ।
 ਆਸ਼ਿਕ 'ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ' 'ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ'
 'ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਵਾਲੇ' ਵਰਗੇ।
 ਕਿਉਂ,
 ਭਰੇਲੀਆਂ ਕਿਉਂ ਆਉਣ ਲੱਗੀਆਂ,
 ਆਹ ਲਓ ਰੁਮਾਲ
 ਮੂੰਹ ਪੂੰਜੇ ਤੇ ਵਾਪਸ ਜਾਓ,
 ਜਾ ਕੇ ਦੱਸ ਦਿਓ ਆਵਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ,
 ਕਿ ਬੇਸ਼ੱਕ 'ਸੰਤ ਜੀ, ਸੁੱਖੇ ਬੱਬਰ ਤੇ
 ਜੰਟੇ ਬਾਈ ਹੋਰੀ' ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਬਚੇ,
 ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਵਰਗੇ ਕੁਝ ਕੁ ਜ਼ਰੂਰ ਹਨ,
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਨਿੱਕੇ ਵੀਰ,
 ਜਿਹੜੇ ਅੱਜ ਫੇਰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਨੇ,
 ਅਣਖ ਨਾਲ ਜੀਵਾਂਗੇ ਤੇ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਮਰਾਂਗੇ
 ਅਣਖ ਨਾਲ ਜੀਵਾਂਗੇ ਤੇ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਮਰਾਂਗੇ।

ਭੈਣ ਨੂੰ

—ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਫਰੀਦਕੋਟ

ਮੈਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰੀਂ ਭੈਣੇ, ਐਤਕੀਂ ਮੈਂ
ਸੰਧਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਣਾ,
ਕਿਉਂਕਿ, ਤੇਰੇ ਵਰਗੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਸੰਧਾਰੇ,
ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੇ ਲੁੱਟ ਲਏ ਨੇ।
ਭੈਣੇ, ਹੁਣ ਤੂੰ ਤੀਆਂ ਵਿਚ
ਉਹ ਬੋਲੀ ਪਾ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਨਾਂ ਮਾਰੀਂ,
“ ਵੀਰਾ ਆਈਂ ਵੇ ਭੈਣ ਦੇ ਵੇਹੜੇ, ਪੁੰਨਿਆਂ ਦਾ ਚੰਨ ਬਣਕੇ ”,
ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਹੁਣ ਛੇਤੀ ਆ ਨੂੰ ਹੋਣਾ, ਕਿਉਂਕਿ,
ਮੈਂ ਹੁਣ ਓਸ ਕਾਫਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ
ਜੋ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਤੋਂ, ਲੁੱਟ ਦੇ ਸਮਾਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ
ਆਪਣੇ 'ਹੱਕ' ਖੋਹਣ ਲਈ ਤੁਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।
ਭੈਣੇ ਪੈਂਡਾ ਬਹੁਤ ਲੰਬਾ ਹੈ, ਛੇਤੀ ਨਹੀਂ ਮੁੜਿਆ ਜਾਣਾ,
ਜਾਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਆਵਾਂ ਹੀ
ਅਸੀਂ 'ਸਰਦਾਰ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਅਟਾਰੀ ਵਾਲੇ' ਨੂੰ
ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਤੁਰੇ ਹਾਂ, ਜਿਸਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ,
“ਜਾਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਮੁੜਾਂਗਾ, ਜਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਵਾਂਗਾ”
ਹਾਂ ਭੈਣੇ ਮੈਂ ਬਾਗੀ ਹੋ ਗਿਆਂ, ਏਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਨੂੰਨ ਤੋਂ,
ਜਿਹੜਾ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ 'ਚੋਂ ਟੁੱਕ ਦੀ ਬੁਰਕੀ ਖੋਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ,
ਭੈਣਾ ਦੀਆਂ ਚੁੰਨੀਆਂ ਲੀਰੋ-ਲੀਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ,
ਜਿਹੜਾਂ ੨੫੦੦੦ ਮਾਂਵਾਂ ਦੇ ਸਰੂਆਂ ਵਰਗੇ ਪੁੱਤਾਂ ਨੂੰ
'ਲਾਵਾਰਿਸ ਲਾਸ਼ਾਂ' ਕਹਿ ਕੇ ਫੂਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ,
'ਤੇ ਹੋਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨਿਆਂ ਨੂੰ

ਦਰਿਆਵਾਂ, ਨਹਿਰਾਂ ਦੀ ਭੇਂਟ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਬਾਗੀ ਹੋ ਗਿਆਂ, ਏਸ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ,
ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਫਿਜ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਬਰੂਦ ਦੀ ਬੋ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੈ,
ਜਿੱਥੇ ਰਾਖੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਮਾਨਸ ਬੋ, ਮਾਨਸ ਬੋ ਕਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ,
ਜਿੱਥੋਂ ਦੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਵੀ ਗੁਲਾਮ ਹਨ,
ਜਿੱਥੋਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਮੇਰੇ ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਨੇ,
ਸਭ ਕੁਝ ਗੁਲਾਮ ਹੈ ਸਭ ਕੁਝ, ਆਪਣੀ ਬੰਬੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ
ਪਿੰਡ ਦੇ ਛੱਪੜ ਤੱਕ, ਕਣਕ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਮਾਦ ਤੱਕ,
ਘ੍ਰਿਰੇ, ਪਹੀਆਂ, ਰੋਹੀਆਂ, ਵਣ, ਕਿੱਕਰਾਂ, ਨਿਆਈਆਂ, ਟਿੱਬੇ
ਸਭ ਕੁਝ, ਕੁਝ ਵੀ ਅਜ਼ਾਦ ਨਹੀਂ,
ਮੇਰੀ ਉਡੀਕ ਨਾ ਕਰੀਂ ਭੈਣੇ,
ਮੈਂ ਹੁਣ ਓਨੀ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਮੁੜਨਾਂ,
ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਬਾਪੂ ਸ਼ਹਿਰ ਆਲੇ ਲਾਲੇ ਕੋਲ
ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ,
ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਬੈਂਕ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਦੇ ਰਹੇ,
ਮੈਂ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਮੁਕਾ ਕੇ ਹੀ ਮੁੜਾਂਗਾ,
ਮੈਂ ਹੁਣ ਓਦੋਂ ਹੀ ਆਵਾਂਗਾ,
ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਭ ਕੁਝ ਅਜ਼ਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ,
ਹਾਂ ਜੇ ਹੋ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਭਤੀਜੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ,
ਮੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਆ ਜਾਵੀ, ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਰਲ ਕੇ ਲੜਾਂਗੇ,
ਲੜਾਂਗੇ, ਮਰਾਂਗੇ
ਜਿੱਤਣ ਲਈ, ਅਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਲਈ.....

ਅੰਨ ਦਾਤੇ ਨੂੰ.....

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਭੁੱਖਿਆਂ ਨੂੰ ਟੁਕੜੇ ਪਾਉਣ ਵਾਲਿਆ,
ਕੀ ਗੱਲ ਐ? ਹੋਸਲਾ ਕਿਉਂ ਹਾਰਿਐ?
ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਸਰਨਾ, ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਇਹ ਨਹੀਂ,
ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ..... ਤੇ ਤੂੰ.....,
ਦੇਵੇਂ ਗੱਲਾਂ ਸੋਭਦੀਆਂ ਨਹੀਂ।
ਜਮਾਨਾ ਬੜਾ ਬੇਰਹਿਮ ਹੋ ਗਿਐ ਸੱਜਣਾ,
ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਗਵਾ ਕੇ
ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ 'ਤੇ ਜੁੰਮ ਨਹੀਂ ਸਰਕਣੀ
ਇਹਨਾਂ ਸੁੱਤੇ ਰਹਿਣੈ,
ਇਹ ਜਾਗਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ
ਧਮਾਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਐ ਧਮਾਕੇ ਦੀ
ਸਿਵਿਆਂ ਵਾਲੀ ਪਹੀ ਦੀ ਕਿੱਕਰ ਨਾਲ
ਸਿਰ 'ਤੇ ਲਪੇਟੀ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਫਾਹਾ ਲੈ ਲੈਣਾ
ਮੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ,
ਸਲਫਾਸ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਖਾ ਕੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣਣੀ ਗੱਲ,
ਉੱਠ..... ਪਗੜੀ ਸੰਭਾਲ ਜੱਟਾ..... ਪਗੜੀ ਸੰਭਾਲ.....
ਪਹੀ ਵਾਲੀ ਕਿੱਕਰ ਦੀ ਕਾਲੀ ਡਾਂਗ ਘੜ੍ਹ ਕੇ ਤੇਲ ਲਗਾ ਲੈ,
ਤੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆ, ਗੋਲੀਆਂ ਖਾਣ ਦੀ ਨਹੀਂ
ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ
ਆ ਰਲ ਮਿਲ ਲਹੂ ਪੀਣੀਆਂ ਜੋਕਾਂ,
ਪਿੰਡੇ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਸੁੱਟੀਏ
ਹਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤੇਰੀ ਉਡੀਕ ਐ

ਪੱਤਾ ਪੱਤਾ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹਿੱਲ ਉੱਠੇਗਾ,
ਲਹਿਰਾ ਉੱਠਣਗੇ ਖੇਤ,
ਆ ਜ਼ਮਾਨੇ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਈਏ ।
ਜ਼ਮਾਨਾ ਵੀ ਕਹੇਗਾ
ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਦੇਖ ਲਓ ਜਾਗਦਾ ਮਜ਼ਦੂਰ ਹੈ,
ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਦੇਖ ਲਓ ਜਾਗਦਾ ਕਿਰਸਾਨ ਹੈ,
ਸ਼ਸਤਰ ਓਹਦੇ ਪੀਰ ਨੇ,
ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਸਲਫਾਸ ਨਹੀਂ
ਬੰਦੂਕ ਹੈ, ਕਿਰਪਾਨ ਹੈ ।

ਲੋਕ, ਉਹ ਤੇ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਮੱਛਰ

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਮੈਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਦੇਖ ਰਿਹਾਂ,
ਉਹ ਹਰ ਵਾਰ ਆਉਂਦੈ,
ਚਿੱਟਾ ਸਾਫ਼ ਬੇਦਾਗ਼ ਬਣਕੇ,
ਮਾਈਕ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜ੍ਹ, ਹਰ ਵਾਰ ਉਹ,
ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਅਪਗ੍ਰੇਡ ਕਰਨ
ਗਲੀਆਂ ਨਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਗਮਰਮਰੀ ਕਰਨ
ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਧਰਮਸਾਲਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ
ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਕਹਿ
ਪੰਜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ
ਜਨਤਾ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਆਪੂੰ ਵਰਤ
ਚਿੱਟੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠ
ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਸੰਗਮਰਮਰੀ ਕੋਠੀਆਂ ਦਾ
ਹਾਣੀ ਹੋ ਜਾਂਦੈ, ਤੇ ਸਕੂਲ ਵੱਡਾ ਹੋ ਜਾਂਦੈ
ਪਰ ਮਾਸਟਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪੁੱਠੀ ਗਿੜ ਜਾਂਦੀ ਐ।
ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ
ਬਾਬੇ ਰਵੀਦਾਸ ਦੇ ਪੁਰਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
ਘੀਲੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਦੀਆਂ ਮੱਝਾਂ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ।
ਗਲੀਆਂ, ਨਾਲੀਆਂ ਵਿਚਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਚਾਲੂਆਂ 'ਤੇ
ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਦਾ
ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਮੱਛਰ, ਜਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਚਿੱਤੜਾਂ 'ਤੇ
ਧੁਲੀ ਜਿੱਡੇ-ਜਿੱਡੇ ਧੱਫੜ ਕਰ ਜਾਂਦੈ
ਤਾਂ ਲੋਕ ਆਖਦੇ ਨੇ, ਐਤਕੀਂ..... ਐਤਕੀਂ.....

ਅੇਤਕੀਂ ਜਦੋਂ ਆਇਆ, ਤਾਂ ਸਾਲੇ ਨੂੰ ਲੀੜੇ ਲਹਾ ਕੇ
ਮੱਛਰ ਆਲੇ ਚੁਲੇ 'ਚ ਬਿਠਾਵਾਂਗੇ।

ਪਰ ਮੈਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ

ਉਹ ਹਰ ਵਾਰ ਆਉਂਦੈ

ਪੱਗ ਤੇ ਝੰਡੀ ਦਾ ਰੰਗ ਬਦਲ ਕੇ,

ਨਵਾਂ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੈ ਕੇ

ਵਿਚਾਰੇ ਲੋਕ ਫਿਰ

ਓਹਦੀਆਂ ਮੋਮੋਠਗਣੀਆਂ ਵਿਚ ਆ

ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ ਠੱਗੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਉਹ ਹਰ ਵਾਰ ਬਦਲ ਜਾਂਦੈ

ਨੀਲੇ ਤੋਂ ਚਿੱਟੇ, ਚਿੱਟੇ ਤੋਂ ਲਾਲ

ਤੇ ਲਾਲ ਤੋਂ ਰੰਗ ਬਿਰੰਗੇ ਵਿਚ,

ਮੈਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਨਹੀਂ ਬਦਲਦੇ

ਬਾਬੇ ਰਵਿਦਾਸ ਦੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ ਬੱਧੇ

ਘੀਲੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਦੇ ਪਸ਼ੂ

ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚਿੱਤੜ,

ਤੇ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਦਾ

ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਮੱਛਰ.....

ਖੁੱਭੇ ਹਲ

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਗਾਉਣ ਵਾਲੀਏ,
ਅੱਜ ਕਤਲ ਹਲ ਵਗਦੇ ਨਹੀਂ,
ਹਲ ਖੁੱਭਦੇ ਨੇ,
ਖੇਤ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਬਚੇ,
ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਐ,
ਉੱਚੜੀ ਜਹੀ ਵਲੂਧਰੀ ਜਹੀ,
ਆਪਣੀ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਵਰਗੀ,
ਉਹੀ ਨੀਵੀਂ ਉੱਭੜ ਖਾਬੜ,
ਤੈਨੂੰ ਪਤੈ,
ਜਦੋਂ ਆਪਣੀ ਨਿੱਕੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਲਈ,
ਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਆੜਤੀਏ ਦੀ ਵਹੀ 'ਤੇ,
ਮੇਰਾ ਟੇਡੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਵਾਲਾ ਅੰਗੂਠਾ ਲੱਗਿਆ ਸੀ,
ਹਲ ਦਾ ਮੁੰਨਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਓਦੋਂ,
ਮੇਰੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਜਰਕਿਆ ਸੀ,
.....ਤੇ ਓਦੂੰ ਵੱਡੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ,
ਜਦੋਂ ਆਪਣਾ ਨੁਰਾ ਵੇਚਣਾ ਪਿਆ ਸੀ,
ਤਾਂ ਖਾਲੀ ਪੰਜਾਲੀ ਮੈਨੂੰ ਕੁੰਭੀ ਨਰਕ ਵਰਗੀ ਜਾਪੀ ਸੀ,
ਤੇ ਬਾਣੀਏਂ ਦੇ ਵਿਆਜ ਉੱਤੇ ਲੱਗਿਆ
ਵਿਆਜ ਮੋੜਣ ਵੇਲੇ
ਦੂਜਾ ਨਗੋਰੀ ਵੀ ਵਿਕ ਗਿਆ ਸੀ,
ਹਲ ਤਾਂ ਓਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ
ਵਗਦੇ ਨਹੀਂ

ਖੁੱਭਦੇ ਨੇ,
ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਲੂਣ ਵਾਂਗ ਖੁਰਦੀ ਭੁਇੰ
ਰੁੱਸੇ ਹੋਏ ਜਲ ਦੇਵਤੇ ਨੂੰ ਦੇਖ
ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਭੈੜੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ
ਮਹਾਂ ਪਰਲੋ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ
ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ,
ਗਜ਼ ਗਜ਼ ਚੌੜੀਆਂ ਹਿੱਕਾਂ ਵੀ,
ਨਿੱਕੀਆਂ ਜਾਪਣ ਲੱਗਦੀਆਂ ਨੇ,
ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਬਾਰੂ ਜੱਟ ਦੀ
ਪੂਰਬਣੀ ਨੂੰਹ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ,
ਕਦੇ ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚੋਂ ਆਉਂਦੀ ਸੁਣ,
ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਜਵਾਨ ਹੋ ਰਹੇ ਪੁੱਤਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ
ਨਿਹਾਰਦਾ ਹਾਂ,
ਤਾਂ ਸੱਚ ਜਾਣੀ
ਹਲ ਵਗਦੇ ਨਹੀਂ
ਖੁੱਭਦੇ ਨੇ,
ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ
ਉਚੜੀ ਜਹੀ ਵਲੂਧਰੀ ਜਹੀ
ਉੱਭੜ ਖਾਬੜ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ.....

ਗਦਾਰ

—ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਫਰੀਦਕੋਟ

ਹਾਂ, ਗਦਾਰ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਜੋ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ,

ਅਸੀਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਨਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਕਦੇ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਭਲੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਝੂਠੇ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਐਵੇਂ ਹੀ

ਚੰਦੂ ਤੇ ਗੰਗੂ ਨੂੰ ਦੋਸੀ ਦੱਸਦੇ ਹਾਂ,

ਸੁਣਿਆਂ ਨਹੀਂ ਸੁਸ਼ਮਾਂ ਸਵਰਾਜ਼ ਕੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ,

“ਚੰਦੂ ਕਾ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ ਥਾ”

“ਐਵੇਂ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਨਾ ਕਹੋ,

ਸੌਂਹ ਤੋੜਨ ਨਾਲ ਕੀ ਫਰਕ ਪੈਂਦੈ, ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਆਟੇ ਦੀ ਗਾਂ ਦੀ,

ਨਾਲੇ ਸੌਂਹ ਤਾਂ ਖਾਧੀ ਹੀ ਤੋੜਨ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ,

ਉਹ ਗਦਾਰ ਬੋੜਾ ਸਨ, ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਸਨ, ਮੁਗਲ ਹਕੂਮਤ ਦੇ।

‘ਵਿਚਾਰੇ’ ਲਖਪਤ, ਜਸਪਤ ਨੇ ਤਾਂ ਹਾਕਮਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਤਾਮੀਲ ਕੀਤੀ,

ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀ ਕਸੂਰ?

ਧਿਆਨ ਸਿਹੁੰ, ਗੁਲਾਬ ਸਿਹੁੰ ਨੂੰ ਸਿਖ ਐਵੇਂ ਹੀ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਦੇ ਨੇ,

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੰਵਰ ਦੇ ਨਾਲ ਆਉਂਦਾ ਆਪਣਾ ਪੁੱਤ ਵੀ ਨਾ ਦਿਸਿਆ,

ਨਾਲੇ ਕੰਵਰ ਨੂੰ ਪੱਥਰ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰਨ ਨਾਲ

ਉਹ ਗਦਾਰ ਤਾਂ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ,

ਬੰਦਾ ਕਿੰਨਾਂ ਕੁ ਚਿਰ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਰਹੇ,

ਕਦੇ ਤਾਂ ਰਾਜੇ ਦੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਹੀ ਐ,

ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਰੋੜਾ ਸੀ,

ਜੋ ਸਰਦਾਰ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਿੱਛੋਂ

ਪਾਸੇ ਹਟ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਬੰਬਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਰੂਦ ਕੱਢ ਕੇ ਤੂੜੀ ਭਰੀ ਗਈ.....”

ਸ਼ਾਇਦ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਲੀਡਰ ਇਹੀ ਸੋਚਦੇ ਨੇ।
 ਹਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਗਦਾਰ ਦਿਸਦੇ ਨੇ।
 ਆਹੋ, ਅਸੀਂ ਗਦਾਰ ਹਾਂ,
 ਅਸੀਂ ੧੮੫੭ ਦੇ ਵਿਦਰੋਹ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ,
 ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਖ ਰਾਜ ਨੂੰ ਨੇਸਤੋ-ਨਾਬੂਦ ਕਰਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ
 ਫ਼ਿਆਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਪੁਰਬੀਏ ਵੀ ਆਏ ਸਨ।
 ਸਾਨੂੰ ਲਾਲੂ, ਤੇਜੂ ਦੀਆਂ ਗਦਾਰੀਆਂ ਯਾਦ ਸਨ,
 ਤੇ “ਜੰਗ ਹਿੰਦ-ਪੰਜਾਬ” ਵੀ ਭੁੱਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।
 ਜ਼ਖਮ ਅਜੇ ਹਰੇ ਸਨ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ
 ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਜ਼ਖਮ ਭਰਨ 'ਤੇ
 ਅਸੀਂ ਏਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲਹੂ ਡੋਲਿਆ,
 ਕਦੇ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਤੇ ਕਦੇ ਗਦਰੀ ਬਣ ਕੇ,
 ਸਰਾਭਾ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਦੇ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਬਣ ਕੇ
 ਵਾਸੀ ਦੇ ਰੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਝੂਟੇ, ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਗਦਾਰ ਹਾਂ,
 ਕਿਉਂਕਿ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਤੋਂ ਗੁਲਾਮੀ ਭੋਗ ਰਹੀ ਤੁਹਾਡੀ ਕੌਮ ਨੂੰ
 ਅਸੀਂ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਇਆ, ਗਦਾਰ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਹਾਂ,
 ਤੁਹਾਡੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੁੱਤ
 ਸ਼ਾਹਰ 'ਤੇ ਲੜਦੇ ਮਰ ਗਏ।
 ਪਰ ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ, ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ
 ਆਪਣੀ ਕਮੀਨੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਵਿਖਾਈ,
 ਕਦੇ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ, ਕਦੇ ਵੁੱਡ ਰੋਜ਼ ਤੇ
 ਕਦੇ ਬਲੈਕ ਥੰਡਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ।
 ਨਵੰਬਰ ੮੪ ਵਿਚ ਸਾਡੀਆਂ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾ ਦੀਆਂ ਇੱਜ਼ਤਾਂ
 ਸ਼ਰਾਮ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਰੋਲ ਕੇ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਵਿਖਾਈ।
 ਭੈੜ ਲੱਖ ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਸਰੂਆਂ ਵਰਗੇ ਪੁੱਤ ਤੁਸੀਂ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਹਿ ਕੇ

ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਭੁੰਨ ਦਿੱਤੇ, ੨੫ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ
 ਅੱਜ ਤੱਕ ਇਹੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਦਿੱਤਾ
 ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤ ਜਿਉਂਦੇ ਨੇ ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਖਾ ਲਏ।
 ਪਰ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਆਪ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ
 ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਲਈ
 ਅਸੀਂ ਖਤਰਾ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੀ
 ਫੋਕੀ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਭਰਮਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ।
 ਬਬੇਰੀਆਂ ਵੇਖ ਲਈਆਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਮੋਮੋਠਗਨੀਆਂ।
 ਅਸੀਂ ਗਦਾਰ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ,
 ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਬੜੇ ਭੋਲੇ ਬਣ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹੋ,
“The Circumstances have now Changed”
 “ਤਬ ਬਾਤ ਔਰ ਥੀ, ਅਬ ਬਾਤ ਔਰ ਹੈ”
 ਤੁਹਾਡੇ ਇਸ ਨਿੱਤ ਰੰਗ ਵਟਾਉਂਦੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ
 ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਬਾਗੀ ਹਾਂ, ਤੇ ਪਾਸ਼ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ
 “ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣ ਤੇ ਖੁੱਕਦੇ ਹਾਂ”
 ਜਾਉ, ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿਉ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ,
 ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਬੰਦੇ ਖਾਣੀ ਅਹਿੰਸਾ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੈ।
 ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਫਿਰ ਲੜਾਂਗੇ, ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਖੋਹਣ ਲਈ,
 ਫੇਰ ਭਾਵੇ, ਜੇਲ੍ਹੀਂ ਤਾੜ ਦਿਉ, ਜਿਉਂਦੇ ਸਾੜ ਦਿਉ,
 ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿਉ, ਜਾਂ ਫਾਂਸੀ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿਉ।
 ਨਾਭੇ, ਪੂਨੇ ਤੇ ਬੁਡੈਲ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਹੋਰ ਉੱਚੀਆਂ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਵਾ ਲਉ,
 ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਲੜਾਂਗੇ, ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਹੋ,
 ਟੈਰਾਰਿਸਟ, ਦੇਸ਼ ਧੋਹੀ ਜਾਂ ਗਦਾਰ
 ਤੁਹਾਡੇ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ
 ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਲੜਾਂਗੇ, ਬਸ.....

ਇਨਸਾਫ਼

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਛੱਡੋ ਪਰਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ।
ਕੀ ਪਿਆ? ਮੰਗਿਆਂ ਕਿਹੜਾ ਮਿਲ ਜਾਣੈ?
ਸੱਠਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਨਈਂ ਮਿਲਿਆ
ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਉਡੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।
ਬੁਸੀਂ ਇਉਂ ਕਰੋ, ਹੁਣ ਬਾਕੀ ਬਚਦੀ
ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ
ਇਕੋ ਵਾਰ ਹੀ ਦੇ ਦੇਵੋ
ਅਸੀਂ ਤਿਆਰ ਹਾਂ
ਤਿਲ ਤਿਲ ਕਰਕੇ ਮਰਨ ਖੁਣੇ
ਹਰ ਰੋਜ਼ ਜੁਲਮ ਜਰਨ ਖੁਣੇ
ਭੰਗ ਆ ਕੇ
ਥਾਹਾਂ ਅੱਡਕੇ
ਆਖਦੇ ਹਾਂ
ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੋੜ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ
ਲੈ ਲਉ ਜਿੱਥੇ ਲੈਣੈ
ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਬਾਕੀ ਬਚਦੀ ਸਾਰੀ
ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਹੈ.....

ਲਾ-ਪਤਾ

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਤੋਂ ਦੋਸਤੋ ਸੁਣੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਕੱਲ ਉਹ ਲਾ-ਪਤਾ ਹੈ

ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਨਹੀਂ ਤਲਾਸ਼ ਪੱਤਰ ਹੈ

ਉਸ ਲਾ-ਪਤਾ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ।

ਤੁਸੀਂ ਪੁੱਛ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤਲਾਸ਼ ਤਾਂ ਗੁੰਮਸ਼ੁਦਾ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ

ਪਰ ਦੋਸਤੋ ਉਹ ਗੁੰਮਸ਼ੁਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਉਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਗੁੰਮ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ,

ਰੜਕਣ ਵਾਲੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਉਹ ਉਦੋਂ ਦਾ ਹੀ ਲਾ-ਪਤਾ ਹੈ

ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦਾ

ਪਹਿਲਾ ਹਰਫ਼ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ,

ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਸਮਝ ਆਈ

ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਰੋਹ ਉੱਠ ਖੜ੍ਹਿਆ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਉਸਦੇ ਬਾਪ ਦੀ ਪੱਗ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਸੀ

ਤਾਂ ਉਹ ਡਾਹੜਾ ਤਿਲਮਿਲਾਇਆ ਸੀ,

ਤੇ ਸੁਣੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਦੋਂ

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹਥਿਆਰ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਸੀ

ਤਾਂ ਹੀ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਉਹ ਲਾ-ਪਤਾ ਹੈ।

ਉਹਦੇ ਵਰਗੇ ਉਹਦੇ ਕਈ ਯਾਰਾਂ ਦਾ

ਸੁਣਿਐ, ਸਰਕਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕੰਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ

ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਸੁਣੀਦੈ ਕਿ ਉਹਦੇ ਸਿਰ ਦਾ

੨੫ ਕੁ ਲੱਖ ਇਨਾਮ ਧਰ ਦਿੱਤੇ।

ਸੁਣਿਆਂ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਐ ਕਿ ਉਹ ਤੇ ਉਹਦੇ ਵਰਗੇ

ਹੋਰ ਕਈ ਸਾਥੀ ਪ੍ਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਵਸ ਰਹੇ ਐ
 ਜਾਂ ਇਉਂ ਕਹਿ ਲਉ
 ਬੁੱਢੇ ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਾਂਗ ਲੁਕ ਛਿਪ ਕੇ ਦਿਨ ਕੱਟ ਰਹੇ ਐ।
 ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਨਾਬ, ਮੁਹਾਂਦਰਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹੈ?
 ਕੀ ਦੱਸਾਂ, ਉਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਨਾਲ
 ਮਿਲਦੇ ਜੁਲਦੇ ਮੁਹਾਂਦਰੇ ਵਾਲੇ ਕਈ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਸਨ,
 ਪਰ ਅੱਜ ਕੱਲ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਹਿਰਾ 'ਕੱਲਾ ਮਿਲਦੈ
 ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਹੀ
 ਉਹਦੇ ਵਾਲੀ ਚਾਲ ਢਾਲ ਵਾਲਾ,
 ਰੋਹਬ ਵਾਲਾ ਤੇ ਦਸਤਾਰ ਵਾਲਾ, ਟਾਵਾਂ ਟੱਲਾ ਹੀ ਮਿਲਦੈ,
 ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਪੀੜੀ ਨੇ
 ਉਹਦੇ ਵਾਲਾ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਫੜਿਆ
 ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਲਈ ਇਸ ਦਹਾਕੇ ਦੀ ਜਵਾਨੀ 'ਤੇ
 ਉਹਦਾ ਕੋਈ ਪਾਹ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਿਆ।
 ਅਜੋਕੀ ਜਵਾਨੀ ਉਹਦੇ ਸਮੇਂ, ਮਾਤਾ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ,
 ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਤੇ ਉਹਦੇ ਯਾਰਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ-ਮਾਰਨ ਆਏ
 ਦੂਰ ਪੂਰਬ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਦਾ ਪ੍ਰਛਾਵਾਂ
 ਮਾਤਾ ਦੇ ਗਰਭ 'ਤੇ ਪੈ ਗਿਆ
 ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਲਈ ਅਜੋਕੀ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ
 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਤੇ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ.
 ਦੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਜਿਹੀ ਹੋ ਗਈ ਐ।
 ਪਰ ਦੋਸਤੋ, ਉਹਦੇ ਲਾ-ਪਤਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ
 ਕੌਮ ਨੂੰ ਬੜਾ ਘਾਟਾ ਪੈ ਗਿਐ
 ਹੀਰਿਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਦਾ ਪੰਜਾਬ, ਕੌਡੀਆਂ ਜਿਹਾ ਰਹਿ ਗਿਐ।
 ਜਦੋਂ ਦਾ ਉਹ ਗਿਐ, ਉਦੋਂ ਦਾ ਉਹਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ

ਭਈਆਂ, ਨੱਚਣ ਟੱਪਣ ਲੁੱਡੀਆਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ
ਤੇ ਕੰਜਰ ਮੇਲੇ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਐ।
ਦੂਰ ਪੂਰਬ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਬੋਲੀ, ਉਹਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀ
ਬੜੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਬੋਲਦੇ ਨੇ।

ਉਹਦੀ ਧਰਤੀ, ਉਹਦੀ ਬੋਲੀ, ਉਹਦਾ ਧਰਮ
ਸਖ਼ਤ ਬਿਮਾਰ ਐ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਦੇਖੋ
ਤਾਂ ਜਲਦੀ ਵਤਨ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦੇਣਾ,
ਤੇ ਜੇ ਉਹ ਆਪ ਪੜ੍ਹੇ ਤਾਂ ਜਲਦੀ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਵੇ,
ਉਹਦੀ ਸੋਚ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ, ਉਸਦੀ ਉਡੀਕ ਹੈ
ਉਸਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਹੈ.....

ਤੁੱਸ ਪਟਾਕੇ

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਤੁਸੀਂ ਬਿਲਕੁਲ ਦਰੁਸਤ ਫਰਮਾਇਐ,

ਤੁਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ, ਮਹੌਲ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੀ ਚੱਲਦੇ ਹੋ।

ਇਹੋ ਸਾਡੀ ਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਮੁੱਖ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ।

ਤੁਸੀਂ ਮਹੌਲ ਮੁਤਾਬਕ ਚੱਲਦੇ ਹੋ ਤੇ ਅਸੀਂ ਮਹੌਲ ਸਿਰਜਦੇ ਹਾਂ,

ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਦੱਸ ਦੇਵੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਚਮੜੀ ਬਚਾਉਂ?

ਜਾਂ ਮੌਕਾ ਬਚਾਉਂ? ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ?

ਗੰਗਾ ਗਏ ਤਾਂ ਗੰਗਾ ਰਾਮ

ਜਮਨਾ ਗਏ ਤਾਂ ਜਮਨਾ ਦਾਸ ਆਖਣਾ ਤਾਂ

ਵ੍ਰਿਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਤੁਸੀਂ ਹੋ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਚਾਤਰ

ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤ ਮਰਵਾ ਕੇ, ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਸੰਭਾਲ

ਪੈਸਾ 'ਕੱਠਾ ਕਰ ਕੇ ਤੁਸੀਂ, ਸਮਝੌਤੇ ਕਰ ਆਉਂਦੇ ਹੋ,

ਪੈਸਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਖ਼ਬਰ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ,

ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਰੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਨਣੇ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ?

ਥੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਅਸਲ ਵਿਚ, ਅਗਲੇ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਨੇ

ਤੁਹਾਡੀ ਖਾਨਦਾਨੀ, ਚੱਲੇ ਹੋਏ ਕਾਰਤੂਸ.....

ਜਾ-ਨਾ ਕਾਰਤੂਸਾਂ ਦੀ ਸੰਗਿਆ

ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੇਣੀ ਤਾਂ ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਤੁੱਸ ਹੋਏ ਦੀਵਾਲੀ ਦੇ ਪਟਾਕੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚੱਲਣ ਯੋਗ ਬਨਣਾ,

ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਸ ਦਾ ਰੋਗ ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਆਦਿ ਕਾਲ ਤੋਂ ਹੀ,

ਮਹੌਲ ਮੁਤਾਬਿਕ ਚੱਲਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਮਹੌਲ ਮੁਤਾਬਿਕ ਤੁੱਸ ਹੁੰਦੇ ਹੋ,

ਜਾਂ ਫਿਰ..... ਮਹੌਲ ਮੁਤਾਬਕ ਵਿਕਦੇ ਹੋ.....

ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਤੋਂ ਅੱਤਵਾਦੀ

—ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਫਰੀਦਕੋਟ

ਨਹੀਂ..... ਨਹੀਂ.....

ਤੁਹਾਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਐਸੇ ਨਹੀਂ,
ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ ਸੀ, ਬੜੇ ਵੱਡੇ 'ਦੇਸ਼ ਭਗਤ',
ਹਰੇਕ ਪੰਦਰਾਂ ਅਗਸਤ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਬਨੇਰੇ 'ਤੇ,
ਤਿਰੰਗਾ ਲਾਉਂਦੇ ਸਾਂ, ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਵਿਚ ਗਾਉਂਦੇ ਸਾਂ,
'ਵਿਜਈ ਵਿਸ਼ਵ ਤਿਰੰਗਾ ਪਿਆਰਾ ਝੰਡਾ ਊਚਾ ਰਹੇ ਹਮਾਰਾ'
'ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਕੀ ਜੈ' ਦੇ ਨਾਹਰੇ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਲਗਾਏ ਨੇ।
ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਬਾਪੂ ਤੇ ਨਹਿਰੂ ਨੂੰ ਚਾਚਾ ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਹੈ।
ਕਿਤੇ ਵੀ ਜਦੋਂ 'ਜਨ ਗਨ ਮਨ' ਸੁਣਦੇ,

ਤਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗੀਤ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਲਈ, ਸਿੱਧੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ।
ਤੋਂਦੂਲਕਰ ਦੇ ਛਿੱਕਿਆਂ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਤਾੜੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਨੇ,
ਧਨਰਾਜ ਪਿੱਲੇ ਨੂੰ ਗੋਂਦ ਲੈ ਕੇ,
ਵਿਰੋਧੀ ਖੇਮੋਂ ਵੱਲ ਭੱਜਦਿਆਂ ਤੱਕ ਕੇ, ਬਥੇਰਾ ਰੌਲਾ ਪਾਇਆ ਹੈ।

ਟਰੱਕਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ, ਕੋਲ ਦੀ ਲੰਘਦਿਆਂ,
ਅਸੀਂ ਵੀ ਸੈਂਕੜੇ ਵਾਰ 'ਬਾਏ-ਬਾਏ' ਕੀਤੀ ਹੈ,

ਪਰ..... ਜਦੋਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ,

ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਹੀ, ਸਾਡਾ ਤਖ਼ਤ ਢਾਹਿਆ ਹੈ,

ਓਦੋਂ ਸੱਚ ਜਾਣਿਓਂ, ਅਸੀਂ ਦਿਲ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ,

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਨੇ।

ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਤਿਰੰਗੇ ਵਿਚ ਲਪੇਟੀਆਂ,

ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ,

ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ, ਵੈਦਿਆ, ਬੇਅੰਤ

ਤੇ ਹੋਰ ਅਣਗਿਣਤ ਕਾਤਲਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ,
 ਤੱਕੀਆਂ ਨੇ,
 ਓਦੋਂ ਤੋਂ ਤਿਰੰਗੇ ਨਾਲ ਵੀ ਨਫਰਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।
 ਜਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ, ਕਿ ਜੂਨ ੮੪ ਵਿਚ
 ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੋਂ 'ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ' ਲਾਹ ਕੇ,
 ਥੋਡੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਤਿਰੰਗਾ ਲਹਿਰਾਇਆ ਸੀ,
 ਓਦੋਂ ਲਾਲ ਕਿਲੇ 'ਤੇ ਬੁਲਦੇ ਤਿਰੰਗੇ ਵੱਲ
 ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕੈਰੀ ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ ਝਾਕੇ ਸਾਂ,
 ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਰਾਤ ਨੂੰ
 'ਬਾਬੇ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ' ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਆਇਆ ਸੀ।
 ਜਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸਿਖਾਂ ਨਾਲ
 ਅਣਗਿਣਤ ਧੌਹ ਕੀਤੇ ਨੇ
 ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਸ ਦੇ ਗੰਜੇ ਸਿਰ ਵਿਚ
 ਡਲਾ ਮਾਰ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਸਿਰ ਪਾੜਣ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕੀਤਾ ਸੀ।
 ਤੇ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਿਚ
 ਡੇਢ ਲੱਖ ਸਿੰਘ, ਸਿੰਘਣੀਆਂ, ਭੁਝੰਗੀਆਂ ਦੀਆਂ
 ਥੋਡੇ ਵੱਲੋਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਭੁੰਨੀਆਂ
 ਲਾਸ਼ਾਂ ਤੱਕੀਆਂ ਨੇ,
 ਓਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਸਾਨੂੰ 'ਆਪਣਾ' ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ,
 ਉਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਜਦੋਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ੪੭ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ
 ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਗੁਲਾਮੀਂ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਰ ਵਧਿਆ,
 ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਏਨੇ ਸਿਖ ਲੋਕ ਮੁਗਲਾਂ
 ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਮਾਰੇ, ਜਿੰਨੇ 'ਹਿੰਦੀਆਂ' ਨੇ ਮਾਰੇ ਨੇ,
 ਤੇ ਸੱਚ ਜਾਣੋ, ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਨਫਰਤ ਹੈ,
 ਹੁਣ ਸਭ ਕਾਸੇ ਨਾਲ,

ਗਾਂਧੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੋਦੀ ਤੱਕ ਦੇ
ਬੋਡੇ ਸਾਰੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ,
ਬੋਡੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗੀਤ ਨਾਲ,
ਚਿੰਨ ਨਾਲ, ਝੰਡੇ ਨਾਲ,
ਪੰਛੀ ਨਾਲ, ਖੇਡ ਨਾਲ, ਸਭ ਕਾਸੇ ਨਾਲ,
ਜਦੋਂ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਹੀ ਸਾਡਾ ਨਹੀਂ,
ਫੇਰ ਐਵੇਂ ਪਿਆਰ ਕਿਉਂ ਕਰੀਏ,
ਫਾਲਤੂ ਦੇ ਵਿਖਾਵੇ ਸਾਨੂੰ ਕਰਨੇ ਨਈਂ ਆਉਂਦੇ,
ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਤਿਆਰ ਬੈਠੇ ਹਾਂ,
'ਅੱਤਵਾਦੀ' ਅਖਵਾ ਕੇ ਬੋਡੀ ਗੋਲੀ ਖਾਣ ਲਈ,
ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਯਾਦ ਰੱਖਿਓ, ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੀ
ਹਥਿਆਰ ਰੱਖੇ ਨੇ,
ਚਲਾਉਣੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲੇ.....

ਤੂੰ ਤੂੰ ਏਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਅਸੀਂ

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

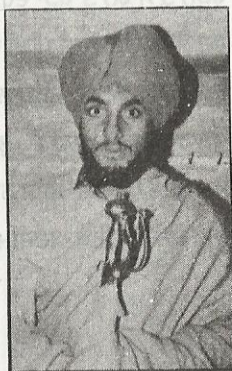
ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਚੌਪੜ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਖੇਡਕੇ,
ਜਨਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹਾਰੀ,
ਤੇ ਨਾ ਹੀ,
ਕੋਲੇ ਦੇ ਓਹਲੇ ਲੁਕ ਕੇ,
ਬਾਲੀ ਨੂੰ ਮਾਰਿਐ,
ਭਲਵਾਰਾਂ ਦੀ ਛਾਵੇਂ ਪਲ ਕੇ,
ਫਾਂਸੀਆਂ 'ਤੇ ਝੂਟਕੇ,
ਜਵਾਨ ਹੋਏ ਹਾਂ,
ਤੇ ਖੰਡਿਆਂ ਦੀ ਖੇਡ,
ਭੀਰ ਦੀਆਂ ਨੋਕਾਂ,
ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ,
ਸਾਡੇ ਲਈ
ਗੁੱਲੀ ਡੰਡੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈਸੀਅਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ।
ਤੂੰ ਵਖਤ ਪੈਣ 'ਤੇ
ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਈਮਾਨ
ਅਣਖ, ਸਵੈਮਾਣ, ਇੱਜ਼ਤ
ਸਭ ਵੇਚ ਆਪਣਾ ਸਰਰਿ ਬਚਾ ਲੈਨੈ,
ਵਿਹੀ ਤੇਰੀ ਸਦਾ ਕਾਇਮੀਂ ਦਾ ਰਾਜ ਐ।
ਦੁਕਤਾ ਦੇ ਫੋਕੇ ਨਾਹਰੇ ਲਗਾ
ਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰੱਟ ਮਚਾ,
ਘਾਤ ਕਮਾਉਣਾ,
ਜ਼ਿੰਦੀ ਜਹਿਨੀਅਤ ਐ,

ਤੂੰ ਤੂੰ ਏਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਅਸੀਂ,
 ਤੇਰਾ ਹਿੱਸਾ ਅਖਵਾਉਣਾ
 ਸਾਨੂੰ ਨਾ-ਗਵਾਰਾ ਐ,
 ਪੂਛ ਹਿਲਾਉਣਾ ਤੇਰੇ ਹਿੱਸੇ ਆਇਐ,
 ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਘੰਡੀ ਮਰੋੜਣ ਵਿਚ
 ਯਕੀਨ ਰੱਖਦੇ ਆਂ।
 ਏਸੇ ਲਈ
 ਡੰਡ ਨਾ ਪਾ,
 ਸੁੱਤੀਆਂ ਕਲਾਂ ਨਾ ਜਗਾ,
 ਐਵੇਂ ਸੰਘੀ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿੱਧਰੇ
 ਸ਼ਰਾਧਾਂ ਦਾ ਹਲਵਾ,
 ਮੰਨੇ, ਕੜਾਹ ਛਕਕੇ
 ਪੰਜਾਂ ਪਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਗੰਧਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿਮਾਕਤ ਨਾ ਕਰ,
 ਸਾਡਾ ਆਪਣਾ ਇਤਿਹਾਸ ਐ,
 ਸਰਦਾਰੀਆਂ ਦਾ,
 ਤੇਰਾ ਆਪਣਾ ਇਤਿਹਾਸ ਐ,
 ਗ਼ਦਾਰੀਆਂ ਦਾ,
 ਤੂੰ ਤੂੰ ਏਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਅਸੀਂ ਹਾਂ.....

ਅਣਜੰਮੇ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਅਹਿਦ

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਮੈਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਹਲੇ ਜੰਮਣਾ ਸੀ,
ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਆਇਆ
ਉਦੋਂ ਮੇਰਾ ਭਗੋੜਾ ਪਿਤਾ, ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਹਵਾਵਾਂ ਵੱਲ ਲੈ ਗਿਆ,
ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਹਲੇ, ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਸਾਂ,
ਬਹੁਤ ਨਿੱਕਾ, ਇੱਕ ਬਿੰਦੂ ਵਰਗਾ
ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਪਤੈ, ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ
ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਆਉਣ ਲਈ ਆਖਦੀ,
ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਹੁਣ ਉਦੋਂ ਈ ਮੁੜਾਂਗਾ, ਵਾਪਸ ਆਪਣੇ ਘਰ,
ਜਦੋਂ ਕੌਮ ਦਾ ਕੋਈ ਘਰ ਹੋਇਆ।

ਮੇਰੇ ਬਾਪ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਸੁਣਾਈ ਸੀ, ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ
ਬਾਹਮਣਾ ਦੇ ਰਚੇ ਚੱਕਰਵਿਊ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੀ ਕਹਾਣੀ,
ਪਰ ਉਹ ਹਰ ਵਾਰ ਆਖਦਾ
ਕੌਮ ਇਸ ਘੁੰਮਣਘੇਰੀ ਵਿਚੋਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਨਿਕਲੇਗੀ?
ਫਿਰ ਇਕ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ, ਸਾਡੇ ਥੂਹੇ 'ਤੇ ਦਸਤਕ ਹੋਈ,
ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਿਆ, ਮੇਰੇ ਬਾਪ ਦੀ ਚੀਕ ਮੈਨੂੰ ਸੁਣੀ
ਗੋਲੀਆਂ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਦਾ ਪੇਟ ਪਾੜ ਕੇ, ਮੇਰੇ ਤੱਕ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ,
ਮੈਂ ਕੋਜ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਬਚਣ ਦੀ, ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਤੀਰ ਅੰਦਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ,
ਖਾਲੀ ਕਿਵੇਂ ਜਾਂਦੇ? ਮੈਂ ਆਖਰੀ ਸਾਹਾਂ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਸੁਣਿਆਂ,
“ਜਨਾਬ ਇਹ ਤਾਂ..... ਗਰਭਵਤੀ ਸੀ”
“ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਇਆ.....? ਮਰੀ ਪਰਾਂ,
ਨਹੀਂ ਇਹ ਹੋਰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਜੰਮ ਪਰਦੀ,
ਸ਼ਸੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਉਰਫ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ ਵਾਂਗ,

ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਬੀਜ ਨਾਸ਼ ਹੀ ਠੀਕ ਰਹੇਗਾ । ”

ਪਰ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ,
ਸੁਗੰਧ ਬਣ ਕੇ ਹਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਬਿਖਰ ਗਿਆਂ,
ਫੜਨ ਤੇ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਬੜਾ ਦੂਰ,
ਹੁਣ ਮੈਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ
ਇਨਕਲਾਬ ਬਣ ਕੇ, ਜਨਮ ਲਵਾਂਗਾ,
ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ ਮੈਂ ਆਵਾਂਗਾ, ਤੁਸੀਂ ਬੂਹੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰੱਖਣਾ,
ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਹੋਸ਼ੇ ਹਵਾਸ ਨਾਲ ਲਿਖ ਰਿਹਾਂ,
ਸਿਖ ਕੌਮ ਦਾ, ਇਕ ਅਣਜੰਮਿਆਂ ਸ਼ਹੀਦ.....

ਲਾਲ ਸਲਾਮ

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਨਕਸਲਬਾੜੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ,
ਪੰਜਾਬੀ ਵੀਰੋ, ਆਓ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਕਰੀਏ,
ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜ ਕੇ ਐਵੇਂ, ਵਾਧੂ ਨਾ ਮਰੀਏ।
ਸਰਦਾਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਹੀ ਗੱਲ,
ਯਾਦ ਤਾਂ ਹੋਵੇਗੀ ਹੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਲੋਕਾਈ ਤੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ,
ਤਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਬਿਗਲ ਵੱਜਦੈ,
ਕੋ ਲੋਕ ਲਹਿਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
ਸਮਾਂ ਹੋਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਚਿਹਰੇ ਹੋਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ,
ਪਰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਇਕੋ ਹੁੰਦੈ, ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ, ਜ਼ਾਲਮ ਦਾ ਨਾਸ।
ਜੋ ਨਹੀਂ ਯਕੀਨ ਤਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਫਰੋਲ ਲਓ
ਬਾਬਾ ਬੂਝਾ ਸਿੰਘ ਗਦਰੀ, ਬਾਬਾ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਮਰਗਿੰਦ
ਬੂਹਾਡੀ ਅਗਵਾਈ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਕਰਦੇ ?
ਬੂਹਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਸੂਰਮੇਂ,
ਨਵੰਤਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ, ਕੁਹਾੜ, ਸੁਖਦੇਵ
ਬੂਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਬਣ ਕੇ ਨਹੀਂ ਲੜਦੇ ?
ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਆਪੀ ਏ
ਧਰਮ ਦੀ ਜੈ, ਪਾਪ ਦੀ ਖੈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਹਲੇਮੀ ਰਾਜ,
ਜਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ।
ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਮੰਚ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿੱਥੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਅਸੀਂ
"ਮਾਨਸ ਕੀ ਜਾਤ ਸਭੈ ਏਕੈ ਪਹਿਚਾਨਬੋ" ਦਾ ਸੁਨੇਹਾਂ ਦੇਵਾਂਗੇ।
ਆਓ ਬਾਬੇ ਬੰਦੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਤੱਕ
ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਹੰਕਾਰੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਵਿਰੁੱਧ
ਚੁਝਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਰੀਏ
ਲਾਲ ਸਲਾਮ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ।

ਅਫ਼ਜ਼ਲ ਨੂੰ

—ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਫਰੀਦਕੋਟ

ਅਫ਼ਜ਼ਲ, ਤੂੰ ਘਬਰਾਈਂ ਨਾ,
ਤੇਰੀ ਕੌਮ ਤੇਰੇ ਲਈ ਜੱਦੋ ਜਹਿਦ ਕਰ ਰਹੀਂ ਹੈ,
ਤੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਨਾਲ ਹਾਂ, ਤੁਹਾਡੇ ਗੁਆਂਢੀ।
ਕਿਉਂਕਿ, ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਸਭ ਕੁਝ
ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਵੀ ਵਾਪਰ ਚੁੱਕੈ।
ਅਸੀਂ ਵੀ ਭੋਗ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਸੰਤਾਪ।
ਤੇ ਸਾਡਾ ਦੁਸ਼ਮਨ ਵੀ ਇੱਕੋ ਐ।
ਨਾਲੇ ਤੂੰ ਐਡੀ ਛੇਤੀ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਆਸ ਨਾ ਰੱਖੀਂ,
ਅਜੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਡਰਾਮੇ ਹੋਣਗੇ।
ਚੱਲ ਛੱਡ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।
ਅਫ਼ਜ਼ਲ,
ਤੇਰੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਸਾਡਾ ਵੀ ਇਕ ਯੋਧਾ ਕੈਦ ਹੈ,
ਤੈਨੂੰ ਕਦੇ ਉਸਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਨਈਂ ਦਿੱਤੀ,
ਨਿੱਤਨੇਮ ਕਰਦੇ ਦੀ,
ਬਾਣੀ ਪੜਦੇ ਦੀ, ਜੈਕਾਰੇ ਛੱਡਦੇ ਦੀ।
ਜੇ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਰੂਰ ਮਿਲੀਂ।
'ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ' ਐ ਉਸਦਾ ਨਾ।
ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਰਜ਼ੀ ਪੁੱਛ ਲਈਂ,
ਸਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਨੇ।
ਮਧਰੇ ਜਿਹੇ ਕੱਦ ਦਾ, ਥੋੜਾ ਤੇਜ਼ ਤੁਰਦੈ।
ਉਹ ਵੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜਦਾ ਫੜਿਆ ਗਿਐ,
ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਤੇਰੇ ਵਾਲੀ ਐ, 'ਫਾਂਸੀ'

ਤੇ ਓਸ ਬੈਰਕ ਵੱਲ ਵੀ ਜਾਈਂ,
 ਜਿੱਥੇ ਕਦੇ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਿਹਰ ਸਿੰਘ ਬੰਦ ਸਨ।
 ਸ਼ਾਇਦ ਤੈਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਉੱਥੋਂ
 ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਸੁਣਾਈ ਦੇਵੇ।
 ਜਰੂਰ ਜਾਈਂ, ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਵੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਆਵੇਗੀ।
 ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਬਾਰੇ ਵੀ ਪੁੱਛੀਂ,
 ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਬਾਰੇ ਸੁਣ ਕੇ,
 ਤੈਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਮਿਲੇਗਾ।
 ਤੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਬਾਈ ਅਫ਼ਜ਼ਲ, ਇਹੀ ਕਹਾਂਗਾ,
 ਕਿ ਡੋਲੀਂ ਨਾ,
 ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਮੌਤ, ਕੌਮ ਦੀ ਹਯਾਤ, ਯਾਦ ਰੱਖੀਂ।
 ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਹੋਣੀ ਸਿਰਜਨ ਲਈ
 ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਲੰਮੀਂ ਕਤਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
 ਤੇ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਕੌਮਾਂ ਜਿਉਂਦੀਆਂ ਨੇ,
 ਇਨਕਲਾਬ ਆਉਂਦੇ ਨੇ।
 ਸੋ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾ,
 ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕਿੰਗਰੇ ਢਾਹੁਣ ਲਈ,
 ਪਿੰਗਬਰ ਦਾ ਸੱਚਾ ਪੁੱਤ ਬਣ,
 ਗੁਰੂ ਬਹੁਤੀ ਕਰੇਗਾ।

ਦਸਵੇਂ ਪਿਤਾ ਨੂੰ

—ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਫਰੀਦਕੋਟ

ਬਾਪੂ, ਕੁਈ ਵਾਰ ਇੰਜ ਕਿਉਂ ਲਗਦੈ,
ਕਿ ਤੂੰ ਸਾਥੋਂ ਮੁੱਖ ਫੇਰ ਲਿਆ।
ਸਾਨੂੰ ਪਤੈ, ਕਿ ਤੇਰੇ ਸਾਊ ਤੇ ਕਮਾਊ ਪੁੱਤ,
ਪੰਥ ਉੱਤੋਂ ਆਪਾ ਵਾਰ, ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਕਮਾ ਗਏ ਨੇ।
ਤੇ ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ, ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ,
ਆਪੋ ਵਿਚ ਹੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨਾਂ ਵਾਹ ਰਹੇ ਨੇ।
ਭਰਾ ਮਾਰੂ ਜੰਗ ਛਿੜੀ ਹੋਈ ਹੈ,
ਇੰਝ ਲੱਗਦੈ, ਜਿਵੇਂ ਪੰਥ ਕਮਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।
ਪਰ ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ
ਵੱਧ ਸਿਆਣੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿਚ
ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ,
ਏਨੇ ਸਿਆਣੇ ਕਿ 'ਬਾਣੀਆਂ' ਵਿਚ ਨਿਖੇੜਾ ਵੀ
ਆਪ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ।
ਪਰ ਬਾਪੂ ਇਕ ਗੱਲ ਦੱਸ ਦੇਵਾਂ,
ਕਿ ਇਹਨਾਂ 'ਸਿਆਣਿਆਂ' ਵਿਚ
ਅਸੀਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਹਾਂ।
ਸਾਨੂੰ ਅਸਲੀ ਦੁਸ਼ਮਨ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੈ।
ਉਸ ਦੁਸ਼ਮਨ ਦੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਕਹੇ,
ਇਹ ਸਾਰੇ 'ਸਿਆਣੇ' ਚੱਲ ਰਹੇ ਨੇ।
ਉਹ ਦੁਸ਼ਮਨ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ 'ਪਾਵਨ ਬਾਣੀ' ਨੇ ਕਿਹੈ,
“ਹਥਿ ਛੁਰੀ ਜਗਤ ਕਸਾਈ”
ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਦੇ “ਮਥੈ ਟਿਕਾ”

ਮਾਸੂਮਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਦਾ, ਤੇ “ਤੇੜ ਧੋਤੀ”

ਗੈਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਗਤੁੱਚ

ਉਵੇਂ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਕੱਲ ਇਹ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਲੈ ਰਿਹੈ।

ਪਰ ਅਸੀਂ ਤਹੱਈਆ ਕੀਤੈ, ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਘਸੀਟਣੈ,

ਪੋਹਲੀ ਵਾਲੇ ਵਾਨ੍ਹ ਵਿਚ,

ਇਸ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਗਏ

ਸੂਦਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਚਿਹਰੀ ਵਿਚ ਲਿਜਾਣੈ,

ਤੇ ਸਾਰਾ ਹਿਸਾਬ ਚੁਕਤਾ ਕਰਨੈ,

ਸੰਭੂਕ ਰਿਸ਼ੀ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ,

ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸੀਤੇ ਮਜ਼੍ਹਬੀ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਤੱਕ ਦਾ।

ਅਸੀਂ 'ਖਾਡਵ ਬਣ' ਦੇ ਭੀਲ ਬਣ ਕੇ,

ਘੁਲਣੈ ਇਹਨਾਂ ਸਵਰਨਾ ਨਾਲ, ਤੇ ਐਤਕੀ ਤੀਰ

ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਮੱਥੇ ਤੇ ਮਾਰਨੈ।

ਐਤਕੀਂ ਸਿਰਫ ਦਸ ਸਿਰ ਨਹੀਂ,

ਦਸ ਲੱਖ ਸਿਰ ਨੇ, ਧੜ੍ਹਾਂ ਸਮੇਤ।

ਥਾਪੂ, ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਦੁੱਲੇ ਪੁੱਤ, ਲੜਾਂਗੇ,

ਕੰਮ ਦੀ ਪਰ੍ਹੇ ਵਿਚ ਲੱਥੀ ਪੱਗ,

ਦੁਬਾਰਾ ਸਿਰ ਸਜਾਉਣ ਲਈ,

ਲੜ ਕੇ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਕਮਾ ਚੁੱਕੇ,

ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਜਿਉਂਦੀ ਰੱਖਣ ਲਈ।

ਅਸੀਂ ਲੜਾਂਗੇ,

ਸਾਨੂੰ ਸੌਂਹ ਐ, ਮੁਖਲਿਸਗੜ ਦੀ,

ਗੁਰਦਾਸ ਨੰਗਲ ਦੀ,

ਗੁਰਦੀਨ ਦੀ ਸਰਾਂ ਕੋਲ

ਪਿੱਠਾਂ ਜੋੜ ਖੜੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੀ,
 ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਤੇ ਝੁਲੇ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ,
 ਸਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ,
 ਬੁੱਢੇ ਜਰਨੈਲ ਦੀ ਸੁੱਚੀ ਦਾਹੜੀ ਦੀ,
 ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕੜਕਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ,
 ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਛੱਤ ਤੋਂ ਦਿਸਦੇ
 ਦੁਮਾਲਿਆਂ ਦੀ,
 ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸੌਂਹ ਐ,
 ਕੌਮੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ
 ਅੱਜ ਤੱਕ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ,
 ਸਾਰੇ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੀ।
 ਅਸੀਂ ਲੜਾਂਗੇ,
 ਜਦ ਤੱਕ ਚੇਚਨੀਆਂ ਤੋਂ ਸੋਮਾਲੀਆ
 ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਫਲਸਤੀਨ ਤੱਕ
 ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਆਜ਼ਾਦ ਫਿਜ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਾਹ ਨਹੀਂ ਲੈਦੀ।
 ਅਸੀਂ ਲੜਾਂਗੇ, ਜੁਝਾਂਗੇ, ਜਿੱਤਾਂਗੇ,
 ਬਸ ਤੂੰ ਸਾਥੋਂ ਮੁੱਖ ਨਾ ਫੇਰੀਂ.....

ਉਹੋ ਜਿਹਾ

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਉੱਥ ਤਾਂ ਬਥੇਰੇ ਹਨ,
ਪਰ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਲੱਗਦੈ ਹੁਣ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ।
ਬਥੇਰੇ ਹਨ, ਲਲਕਾਰੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ, ਜੈਕਾਰੇ ਛੱਡਣ ਵਾਲੇ,
ਵੰਗੜੇ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ,
ਬਥੇਰੇ ਹਨ, ਕਥਾ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਕੀਰਤੀ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ
ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਚਿਮਟੇ ਖੜਕਾਉਣ ਵਾਲੇ
ਪਰ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਲੱਗਦੈ, ਹੁਣ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ।
ਜਿਹੜਾ ਕਹੇ, ਢ੍ਰਾਵਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕਿੰਗਰੇ, ਕਰਾਂ ਲਾਹੌਰ ਤਬਾਹ,
ਜਦੋਂ ਅਕਬਰ ਬੰਨ੍ਹਾਂ ਬੇਗਮਾਂ, ਪਾਵਾਂ ਪਿੰਡੀ ਵਾਲੇ ਰਾਹ।
ਜਿਹੜਾ ਕਹੇ,
ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਕੀ ਏ? ਦਿੱਲੀ ਤਾਂ ਬਿੱਲੀ ਐ,
ਜਦੋਂ ਮਰਜ਼ੀ ਮਾਰ ਲਵੇ।
ਜਿਹੜਾ ਨੂਰਦੀਨ ਦੀ ਸਰਾਂ ਕੋਲ ਦੁਬਾਰਾ ਖਲੋ
ਭਾਬੀ ਖਾਨੇ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੇ,
..... ਖਬਰ ਲਾਹੌਰ ਪੁਚਾ ਦਿਓ,
ਹੈ ਗਿਆ ਰਾਜ ਖਾਲਸੇ ਦਾ।
ਜਿਹੜਾ ਹੋਕਾ ਦੇਵੇ, ਅਸੀਂ ਜਿਊਂਦੇ, ਅਸੀਂ ਜਾਗਦੇ,
ਮਾਲਕ ਅਣਖਾਂ ਦੇ, ਵਾਰਸ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੇ।
ਉੱਥ ਤਾਂ ਬਥੇਰੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਲੱਗਦੈ ਹੁਣ
ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ।

ਰਾਂਝਾ ਜ਼ੋਰੀ

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਦੋਸਤੋ,

ਗੱਲ ਬੋਲੇ ਦੀ, ਚੂਰੀ ਦੀ,

ਜਾਂ ਹੀਰ ਦੇ ਇਕ ਚੁੰਮਣ ਦੀ ਹੁੰਦੀ,

ਤਾਂ ਚਾਕ ਬਣਿਆਂ ਹੀ ਸਰ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਵੀ ਜੋਗ ਨਾ ਲੈਂਦੇ, ਕੰਨ ਨਾ ਪੜਵਾਉਂਦੇ।

ਰਾਂਝਾ ਅਖਵਾ ਲੈਣਾ ਵੀ

ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ।

ਪਰ ਮਿੱਤਰੋ, ਗੱਲ ਤਾਂ ਕੈਦੋਆਂ

ਖੇੜਿਆਂ ਤੇ ਸੈਦਿਆਂ ਦੀ ਐ,

ਜਿਹੜੇ ਹਰ ਵਾਰ ਕਾਂ ਨਾਲ ਕੁੰਜ ਪ੍ਰਣਾਅ ਕੇ

'ਹੀਰ' ਵਾਲੇ ਬਣ ਬਹਿੰਦੇ ਐ।

ਐਤਕੀਂ ਬਾਲ ਨਾਥ ਨੂੰ ਕਹਿਣੈ

ਕਿ ਟਿੱਲੇ ਤੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਬੀਜੇ

ਹੀਰ ਮਿਲਦੀ ਐ ਮਿਲੇ

ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਤਾਂ ਫੇਰ ਸਹੀ,

ਕੈਦੋਂ ਲੰਛਾ ਤੇ ਸੈਦਾ ਕਾਣਾ,

ਸੁੱਕੇ ਨੀਂ ਜਾਣ ਦੇਣੇ, ਬਸ.....

ਹੀਰ ਅਤੇ ਅਜ਼ਾਦੀ

—ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਫਰੀਦਕੋਟ

ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਏ,
ਰਾਝਿਆ, ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕੁਝ ਲਿਖ ਦੇ,
ਤੇ ਮੈਂ ਹਰ ਵਾਰ ਕਹਿਨਾ, 'ਜਰੂਰ ਲਿਖਾਂਗਾ'
ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ, ਜਦੋਂ-ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਂ
ਆਪਣੀ ਹੀਰ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹਿਐ
ਮੇਰੀ ਕਲਮ ਨੇ ਮੇਰਾ ਸਾਥ ਨਈਂ ਦਿੱਤਾ,
ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਹੀਰ ਲਿਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾਂ
ਮੱਲੋ ਮੱਲੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦੈ।
ਤੇ ਫੇਰ ਮੇਰੇ ਜ਼ਹਿਨ ਵਿਚ, ਚੂਰੀ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਗੋਲੀ,
ਖੇੜਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।
ਮੱਝਾਂ ਹੱਕਣ ਵਾਲੀ ਡਾਂਗ ਕਲਾਸ਼ਨੀਕੋਵ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਕੈਦੋਂ ਲੰਕਾ ਟਾਊਟ ਤੇ ਸੈਦਾ ਕਾਣਾ
ਪੁਲਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਅਫਸਰ ਬਣ ਕੇ ਆ ਖੜਦੇ ਨੇ।
ਤੇ ਫੇਰ... ਹੀਰ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਮਸਤ ਜੱਟਾਂ ਦਾ ਮੁੰਡਾ
ਪਤਾ ਨਈਂ ਕਦੋਂ 'ਖਾੜਕੂ' ਬਣ ਜਾਂਦੈ,
ਮੱਝਾਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕਿਸ ਨੂੰ ਹੈ,
ਉਹ ਤਾਂ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਬੰਦੂਕ ਧਰ ਕੇ ਤੁਰ ਪੈਂਦੈ,
ਚੰਨ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ।
ਮਜਾਜੀ ਇਸ਼ਕ, ਹਕੀਕੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੈ,
ਭਖਤ ਹਜ਼ਾਰੇ ਨਾਲੋਂ ਮੋਹ ਤੋੜ ਕੇ
ਹੀਰ ਨਾਲ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਰਾਝੇ ਦਾ ਇਸ਼ਕ
ਇਕ ਨਵੀਂ ਹੀਰ ਨਾਲ ਪੈ ਜਾਂਦੈ,

ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਈਂ ਦਿਸਦਾ,
 ਏਸ ਹੀਰ ਤੋਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਹੀ ਨਈਂ ਹਟਦੀਆਂ।
 ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਦੇ ਟਿੱਲੇ ਤੋਂ ਧੁੰਦਲਾ-ਧੁੰਦਲਾ ਦਿਸਦੈ,
 'ਹੀਰ' ਨੂੰ ਖੇੜੇ ਉਧਾਲ ਕੇ ਲਿਜਾ ਰਹੇ ਨੇ,
 ਉਹ ਰਾਂਝੇ ਨੂੰ ਪੁਕਾਰਦੀ ਹੈ।
 ਐਸ ਵਾਰ ਕੈਦੋਂ ਲੰਛਾ ਤੇ ਸੈਦਾ ਕਾਣਾ ਤਾਂ
 ਪਹਿਲੀ ਸੱਟੇ ਹੀ ਪਾਰ ਬੁਲਾ ਦਿੱਤੇ ਨੇ,
 ਹੁਣ ਤਾਂ ਵਾਰੀ ਹੈ, ਖੇੜਿਆਂ ਨੂੰ ਫੂਕਣ ਦੀ।
 ਗਹਿਗੱਚ ਲੜਾਈ ਬੜੀ ਲੰਬੀ ਚੱਲਦੀ ਹੈ।
 ਕਦੇ ਰਾਂਝਾ ਜਿੱਤਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੈ ਤੇ ਕਦੇ ਖੇੜੇ।
 ਇਸ ਵਾਰ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਨੂੰ ਵੀ ਸਜਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ,
 ਰਾਂਝੇ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਖਵਾਉਣ ਦੀ।
 ਅੰਤ ਖੇੜਿਆਂ ਦਾ ਤਸੱਦਦ ਵਧਦੈ,
 ਤਫਤੀਸ਼ਾਂ, ਟਾਰਚਰ, ਇੰਟੈਰੋਗੇਸ਼ਨ,
 ਦਰਿਆ, ਨਹਿਰਾਂ, ਪੁਲਾਂ 'ਤੇ
 ਸਾਰੇ ਪਾਤਰ ਗੁਆਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
 ਉਹ ਫੇਰ ਮੈਨੂੰ ਹਲੂਣ ਕੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ,
 ਰਾਝਿਆ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕੁਝ ਲਿਖ,
 ਪਰ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ,
 ਕੁਝ ਸੁੱਝਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਆਓ

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਆਓ ਕੁਝ ਗੀਤ ਲਿਖ ਦੇਈਏ,
ਸਾਇਦ ਕਬਰਾਂ 'ਚ ਸੁੱਤੇ ਮੁਰਦਿਆਂ ਨੂੰ
ਕਿੱਧਰੇ ਜਾਗ ਆ ਜਾਵੇ।

ਆਓ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ ਚਿਤਰ ਦੇਈਏ
ਸਾਇਦ ਪੰਚ ਲਗਾ ਕੇ ਬੰਦ ਕੀਤੀਆਂ
ਨੰਗੀ ਤਸਵੀਰ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ
ਕੁਝ ਸ਼ਰਮ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਵੇ।

ਆਓ ਕੁਝ ਅੱਖਰ ਲਿਖ ਦੇਈਏ
ਸਾਇਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਦੀ ਯਾਦ ਆ ਜਾਵੇ,
ਤੇ ਭੂਤ ਭੰਗੜਾ ਪਾ ਰਹੀਆਂ ਟੋਲੀਆਂ ਨੂੰ
ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਚੇਤਾ ਮੁੜ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਵੇ,
..... ਤੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਜਿਉਂਦਾ ਪੰਜਾਬ
ਅਤੇ ਪੰਥ ਮੁੜ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਲਵੇ,
ਆਓ.....

ਗਜ਼ਲ

ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਫੜ੍ਹ ਕੇ ਹਥਿਆਰ ਨਿਕਲੇ ਹਨ
ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਝੁਕਾਉਣ ਲਈ ਯਾਰ ਨਿਕਲੇ ਹਨ
ਸਿਰ 'ਤੇ ਕਫਨ ਲਪੇਟ ਕੇ ਕਾਤਲ ਦੀ ਭਾਲ ਅੰਦਰ
ਹੈ ਕੇ ਫਿਰ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਨਿਕਲੇ ਹਨ
ਸੂਹੇ ਸੂਹੇ ਵਿਛਾਉਣ ਲਈ ਰਾਹਾਂ 'ਚ ਗੀਤ ਤੇਰੇ
ਫੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਿਆਰ ਨਿਕਲੇ ਹਨ
ਨਿਕਲੇ ਤਲੀ 'ਤੇ ਧਰ ਕੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਸੱਥਰੇ
ਲੋਕ ਕਹਿ ਰਹੇ ਨੇ 'ਸਰਦਾਰ' ਨਿਕਲੇ ਹਨ।

ਗਿਣਤੀ

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਗਿਣਤੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ,
ਪੰਜ ਹੋਣ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਹ,
ਟਾਂਗੇ 'ਤੇ ਬਿਠਾਉਣ ਜੋਗੇ ਭਾਵੇਂ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਦੀ ਭੀੜ।
ਫਰਕ ਤਾਂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਗਿਣਤੀ ਵਿਚਲੇ ਸਿਰਾਂ ਅੰਦਰਲੇ
ਦਿਮਾਗਾਂ ਵਿਚਲੀ ਸੋਚ ਦੇ ਕੰਮ ਜੋਗੀ ਜਾਂ ਨਿਕੰਮੀ ਹੋਣ ਨਾਲ।
ਜੇ ਟਾਂਗਾ ਦਿਮਾਗ ਨਾਲ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ
ਮੰਜ਼ਲ ਤੋਂ ਉਰੇ ਨਹੀਂ ਰੁਕਦਾ, ਪਰ ਬਦ ਦਿਮਾਗਾਂ ਦੀ ਭੀੜ
ਰੇਲ ਨੂੰ ਲੀਹੋਂ ਅਜਿਹਾ ਥੱਲੇ ਲਾਹੁੰਦੀ ਹੈ
ਕਿ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ।
ਗਿਣਤੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ,
ਪੰਜ ਹੋਣ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਹ.....

ਖ਼ਤਰਨਾਕ

ਮੈਨੂੰ ਨਿੱਕੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ
ਖ਼ਤਰਨਾਕਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਓਦੋਂ ਚੱਲਿਆ
ਜਦੋਂ, ਮੈਂ ਗਰੁ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ
ਕਿ ਟੂ-ਪਾਜ਼ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਬਣਿਆ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਬਲੇਡ,
ਮੇਰੀ ਕੌਮ ਦੇ ਗੱਭਰੂਆਂ ਦੀਆਂ ਭਰਵੀਆਂ ਦਾਹੜੀਆਂ ਨੂੰ
ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਚੱਟ ਕਰ ਗਿਆ।
ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਤਿੱਖੀ ਪੱਤੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ
ਮਰਦਾਂ ਤੋਂ ਖੁਸਰੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ
ਤੇ ਅੱਜ ਕੱਲ ਉਹ ਸੋਚਣ ਨਾਲੋਂ, ਨੱਚਣ ਵਿਚ ਵੱਧ ਮਸ਼ਰੂਫ ਹਨ।

ਆਓ ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੀਏ

—ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਫਰੀਦਕੋਟ

ਉੱਠੋ, ਚੱਲੋ, ਆਓ ਵੀ, ਤੁਰੋ ਤਾਂ ਸਹੀ,
ਡਿੱਗਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ,
ਬਗੈਰ ਤੁਰਿਆਂ, ਪੰਧ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕਣਾ, ਅਜੇ ਵਾਟ ਕਾਫੀ ਐ,
ਅਜੇ ਤਾਂ ਸੇਰ 'ਚੋਂ ਪੂਣੀ ਨਹੀਂ ਕੱਤੀ,
ਤੁਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਠੇਡੇ ਵੀ ਲੱਗਦੇ ਨੇ, ਰਾਹਾਂ ਵਿਚ ਟੋਏ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਨੇ,
ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਜੇ ਟੋਆ ਥੋੜ੍ਹਾ ਵੱਡਾ ਸੀ,
ਵੱਡੀਆਂ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰੋ, ਫਿਰ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੋ,
ਤੇ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵਧੋ, ਲੋਕਾਈ ਸੜ੍ਹ ਬਲ ਰਹੀ ਐ,
ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ, 'ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ' ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵੱਲ ਹਨ,
ਜੇ ਅਸੀਂ ਨਾ ਤੁਰੇ, ਤਾਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਘਾਣ
ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ, ਲੋਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ,
ਕੋਹੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।
ਸੋ, ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਾਣ ਨਾ ਤੋੜੋ,
ਭਲਵਾਨ ਬਣਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੱਪੜੇ ਤਾਂ ਲਾਹੁਣੇ ਹੀ ਪੈਣਗੇ,
ਜੇ ਕੱਪੜੇ ਲਾਹੁਣ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਰਹੋ,
ਤਾਂ ਘੋਲ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤਿਆ ਜਾਣਾ,
ਹਿੰਮਤ ਕਰੋ, ਹੰਭਲਾ ਮਾਰੋ, ਆਓ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਵਧੀਏ,
'ਬਾਬਾ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ', 'ਬਾਬਾ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ'
'ਬਾਬਾ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ', 'ਬਾਬਾ ਮਾਨੋਚਾਹਲ'
'ਬਾਬਾ... ਬਾਬਾ... ਬਾਬਾ' ਵਰਗਿਆਂ ਦੀ ਖਾਲੀ ਹੋਈ ਥਾਂ ਭਰੀਏ,
ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੀ ਪਾਈ ਹਰ ਭਾਜੀ,
ਵਿਆਜ ਸਹਿਤ ਮੋੜੀਏ.....

ਬਾਬਾ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲਿਆ ਆਜਾ, ਮੁੜ ਸੁੱਤੀ ਕੌਮ ਜਗਾ ਜਾ,
 ਕਿੱਦਾਂ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨਾਲ ਲੜੀਦਾ, ਆ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਿਖਾ ਜਾ,
 ਬਾਬਾ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲਿਆ ਆਜਾ.....,
 ਤੇਰੀ ਆਖੀ ਜੋ ਵੀ, ਪੰਥ ਕਦੀ ਨਾ ਟਾਲੇ,
 ਪਰ ਤੂੰ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ, ਛੱਡ ਗਿਆਂ ਅੱਧ ਵਿਚਕਾਰੇ,
 ਇਕ ਇਕ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ, ਮੁੜ ਤਿੰਨ ਤਿੰਨ ਸਿੰਘ ਬਹਾ ਜਾ,
 ਬਾਬਾ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲਿਆ ਆਜਾ.....,
 ਅੱਜ ਵੇਖ ਕੌਮ ਦੇ ਲੀਡਰ, ਹਰ ਮੋੜ 'ਤੇ ਕਰਨ ਗੱਦਾਰੀ,
 ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਫੌਜ ਸਿਖਾਂ ਦੀ, ਪੈਰ ਪੈਰ 'ਤੇ ਹਾਰੀ,
 ਇਹਨਾਂ ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਹੈ ਸੋਧਣਾ, ਕੋਈ ਤੀਰ ਹੱਥ ਫੜ੍ਹਾ ਜਾ,
 ਬਾਬਾ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲਿਆ ਆਜਾ.....,
 ਅੱਜ ਦੇਹਧਾਰੀਆਂ ਮੁੜ ਕੇ, ਤੇਰੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਘੇਰਾ,
 ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਿੱਦੜਾਂ ਨੂੰ ਭਜਾਉਣ ਲਈ, ਆ ਕੇ ਦਹਾੜ ਜਾ ਬੱਬਰ ਸ਼ੇਰਾ,
 ਕਿਸੇ 'ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ' ਜਹੇ ਯੋਧੇ ਨੂੰ, ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਜਾ,
 ਬਾਬਾ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲਿਆ ਆਜਾ.....,
 ਸੀ 'ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ' ਲਈ ਜੁਝਦੇ, ਨਹੀਂ ਸੀ ਚੈਨ ਨਾਲ ਬਹਿੰਦੇ,
 'ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਨਣਾ' ਹੁਣ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਹਿੰਦੇ,
 ਇਹਨਾਂ ਬੇਜ਼ਮੀਰਿਆਂ ਦਾ ਆ ਕੇ, ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਜ਼ਮੀਰ ਜਗਾ ਜਾ,
 ਬਾਬਾ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲਿਆ ਆਜਾ, ਮੁੜ ਸੁੱਤੀ ਕੌਮ ਜਗਾ ਜਾ,
 ਕਿੱਦਾਂ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨਾਲ ਲੜੀਦਾ, ਆ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਿਖਾ ਜਾ,
 ਬਾਬਾ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲਿਆ ਆਜਾ.....,

ਮੁਕਾਬਲਾ

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਐਤਕੀਂ ਬਲੋਚਾਂ ਨੇ
ਮੈਨੂੰ ਭਾਚੀ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਖੜਣਾ
ਨਾਂ ਹੀ ਲਿਜਾਣਾ ਹੈ
ਕਿਸੇ ਦੂਰ ਦੇਸ਼ ਵੱਲ
ਐਥੇ ਹੀ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ
ਕਿਸੇ ਪੁਲ ਤੇ ਟਾਹਲੀ ਜਾਂ ਕਿੱਕਰ ਥੱਲੇ,
ਮੁਕਾਬਲਾ ਬਣਾ
ਜ਼ੁਬਾ ਕਰਨਾ ਹੈ।
ਮੇਰੇ ਬਲੋਚ ਭਰਾ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਨ
ਕੀ ਕਰਨ.....?
ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ
ਕਿ ਸੱਸੀ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਹੀ ਰਹੇਗੀ
ਅਜਲਾਂ ਤੋਂ ਕਿਆਮਤ ਤੀਕ.....

ਰੋੜੀ

ਮੈਂ, ਉੱਚੀਆਂ ਮਾੜੀਆਂ ਦੇ ਕਿੰਗਰੇ ਬਣਨ ਨਾਲੋਂ
ਆਪਣੇ ਕੌਮੀਂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਨੀਹਾਂ ਦੀ
ਰੋੜੀ ਬਣਨਾ ਪਸੰਦ ਕਰਾਂਗਾ,
ਤਾਂ ਕਿ ਮੇਰੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਨੂੰ,
ਬਿਗਾਨੇ ਦਰ ਬੈਠਣ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਨਾ ਭੁਗਤਣਾ ਪਵੇ.....

ਕਵੰਨ

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਰਾਤੀਂ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਖੇਤੇ ਦੇ ਸਿਰ
ਬਘਿਆੜ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਾਲਾ
ਅੰਨਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ
ਜਿਹੜਾ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਖਾਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ,
ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਮੇਰੇ ਹੱਕ ਰਹੇ ਸਨ।
ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ ਉੱਤੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ,
ਇਹ ਭਾਰਤ ਦਾ ਮਹਾਨ ਕੰਨੂੰਨ ਹੈ.....

ਸਿਰ

ਭਾਰਤ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ
ਢੁੱਡਾਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ
ਕਿਸੇ ਸਾਨੂੰ ਨੂੰ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਦੇ ਤੱਕਿਆ
ਜਦੋਂ ਹੱਥ ਫੇਰ ਕੇ ਟੋਹਿਆ
ਤਾਂ ਇਹ
ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਗੰਜਾ ਸਿਰ ਨਿਕਲਿਆ.....

ਹਲਕਾਮ

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਕੱਲ ਕਿਸੇ ਹਲਕੇ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ,
ਮੈਂ ਡਰਦੇ ਮਾਰੇ ਭੱਜੇ ਜਾਂਦੇ ਦੇਖਿਆ
ਤਾਂ ਪੁੱਛਿਆ
ਕੂੰ ਐਨਾ ਡਰਿਆ ਕਿਉਂ ਐਂ?
ਤਾਂ ਉਸ ਦੱਸਿਆ
ਕਿ ਕਤਲੇ ਆਮ ਹੋ ਰਿਹੈ
ਮਨੁੱਖ ਹਲਕ ਗਿਐ
ਤੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਵੱਢੇ ਦਾ
ਕੋਈ ਟੀਕਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ,
ਬਚਾਅ ਵਿਚ ਹੀ ਬਚਾਅ ਹੈ
ਕਨੂੰਨ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹਨੂੰ
'ਦੰਗੇ' ਨਾਂ ਦੇ ਇਕੋ ਸ਼ਬਦ ਦੇ
ਮੱਥੇ ਮੜ ਕੇ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋ ਜਾਣੈ
ਇਸ ਲਈ ਭੱਜ ਲੋ.....

ਸੱਦਾ.....

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ
ਕਾਫਲਾ ਲੁੱਟਿਆ ਗਿਆ,
ਮੁਸਾਫਰ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ
ਏਵੇਂ ਹੀ ਹੋਣਾ ਸੀ
ਏਵੇਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਰੋਣਾ ਤਾਂ ਏਸ ਗੱਲ ਦਾ ਐ
ਕਿ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਤੇ ਰਹਿਬਰਾਂ ਦੀ
ਪੜਾਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ।
ਮੁਖੌਟੇ ਦੋਨੋ ਪਾਸੇ ਹੀ ਸਨ, ਮੁਖੌਟੇ ਬਦਲੇ ਗਏ
ਚੋਰ ਤੇ ਕੁੱਤੀ ਸ਼ਾਇਦ ਇਕੋ ਨਸਲ ਦੇ ਸਨ
ਪਰ ਹੁਣ ਫੇਰ ਦੋਵੇਂ ਰਾਖੀ ਲਈ ਬੇਤਾਬ ਹਨ।
ਰੱਬ ਹੈਰਾਨ ਹੈ
ਸ਼ੈਤਾਨ ਵਾਰ ਵਾਰ ਭੇਸ ਬਦਲ ਲੈਂਦੇ
ਕਿਸਤੀ ਮਲਾਹ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ
ਡਿੱਕਡੋਲੇ ਖਾਂਦੀ ਹੈ।
ਕਾਤਲ ਤੇ ਰਹਿਬਰ ਇਕੱਠੇ ਹਨ
ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਤਲਵਾਰਾਂ ਤੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ੂਲ
ਭਟਕ ਰਹੇ ਹਨ।
ਸੋ ਬਚਦੇ ਸਾਬੀਓ ਆਓ
ਮਕਤਲ ਵੱਲ ਨੂੰ ਚੱਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਇਨਸਾਫ਼

—ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਫਰੀਦਕੋਟ

ਹਾ ਹਾ ਹਾ,

ਇਕ ਹੋਰ ਹਾਸੇਹੀਣਾ ਫੈਸਲਾ,

ਉੱਚਤਮ ਨਿਯਾਆਲਯ ਕਾ,

“ਹਥਿਆਰ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ,

ਕਿ ਉਹ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹੈ”

ਹਥਿਆਰ, ਉਹ ਵੀ ਗ਼ੈਰ ਕਨੂੰਨੀ

'ਤੇ ਜਿਸ ਤੋਂ ਮਿਲੇ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ।

ਵਾਹ ਭਾਰਤ ਵਾਹ, ਸਦਕੇ ਤੇਰੇ 'ਕਾਣੇ' ਨਿਆਂ ਦੇ,

ਜਾਂ ਅੰਨਾ ਕਹਿ ਲਉ।

ਕੀ ਤੇਰਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ,

ਦੱਸ, ਸ਼ਰਮਾਉਂਦਾ ਕਿਉਂ ਐ,

ਪਰ ਸ਼ਰਮ ਤਾਂ ਤੂੰ ਵੇਚ ਕੇ ਖਾਧੀ ਐ,

ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਪਤੈ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ, ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ

ਗ਼ੈਰ ਹਿੰਦੂ ਕੌਮਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਕੋਈ ਬਾਗੀ, ਭਾਵੇਂ ਨਕਸਲੀਆ ਹੋਵੇ,

ਖਾੜਕੂ ਜਾਂ ਮੁਜਾਹਿਦ,

ਕਿਸੇ ਘਰੋਂ ਰੋਟੀ ਖਾ ਜਾਵੇ,

ਤਾਂ ਤੂੰ ਓਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਘਾਣ ਬੱਚਾ ਪੀੜ ਦਿੰਨੈ,

ਯਾਦ ਹੈ 'ਕਿਲੀ ਬੋਦਲਾ' ਕਾਂਡ,

ਮਾਸੂਮ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸੋਹਲ ਪਿੰਡੇ,

ਕੱਦੂ-ਕਸ਼ ਕੀਤੇ ਤੇਰੇ ਬਹਾਦੁਰ? ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ,

ਤੇ ਫੇਰ ਸਰਕਾਰੀ ਡੀਜ਼ਲ ਪਾ ਕੇ ਅੱਗ ਲਾਈ।

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗੁਨਾਹਾਂ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਸਬੂਤ ਨੇ।

ਤੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸਿਪਾਹੀ,

ਜਦੋਂ ਰਾਤ ਨੂੰ

ਸਰਕਾਰੀ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਕੇ ਭੂਤ ਬਣਦੇ,

ਆਦਮ ਬੋ, ਆਦਮ ਬੋ ਕਰਦੇ,

ਵੜ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਕਿਸੇ ਗਰੀਬ ਦੇ ਘਰ,

ਧੀਆਂ ਦੀ ਕਰਦੇ ਬੇਪੱਤੀ,

ਏ.ਕੇ. ੪੭ ਲੁਕੇ ਆਉਂਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੂੜੀ ਵਾਲੇ ਕੋਠੇ ਵਿਚ,

ਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ,

'ਫਲਾਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਫਲਾਣੇ ਬੰਦੇ ਘਰੋਂ

ਖਤਰਨਾਕ ਧਮਾਕਾਖੇਜ਼ ਹਥਿਆਰ ਬਰਾਮਦ',

ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਇਕ ਦੋ ਜੀਅ,

ਟਾਡਾ ਜਾਂ ਪੋਟਾ ਅਧੀਨ ਕੈਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਜ਼ੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ,

ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ।

ਕਿਉਂ ਭਾਰਤ?

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਉਂ ਐਂ?

ਐਨੀ ਬੇਗਾਨਗੀ ਕਿਉਂ?

ਕਿਉਂ ਅੱਜ ਵੀ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿਖ ਮੁੰਡੇ

ਸੜ੍ਹ ਰਹੇ ਨੇ ਜ਼ੇਲ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ?

ਤੇਰੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤਾਂ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਬੇਕਸੂਰ ਨੇ,

ਕੀ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਰੱਖੀਏ?

ਸ਼ਾਇਦ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਜਿਉਂਦੇ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਆਉਣੇ।

ਇਹ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਲਾਡਲਾ ਪੁੱਤ ਐ,

ਸੰਜੂ ਬਾਬਾ, 'ਮੁੰਨਾ ਭਾਈ' ਬਣਕੇ

'ਗਾਂਧੀਗਿਰੀ' ਕਰਦੈ ਨਾ,

ਸਾਨੂੰ ਪਤੈ ਭਾਰਤ, ਤੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰੇਂਗਾ,

ਜਾਂ ਮਾੜੀ ਮੋਟੀ ਚੁੰਡੀ ਵੱਢੇਗਾ।

ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹਾਂ,

ਤੇਰੇ ਇਨਸਾਫ ਤੋਂ ਵਾਕਫ ਹਾਂ।

ਇੱਥੇ ਹਿਰਨ ਮਾਰਨਾ ਬੰਦੇ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਜ਼ੁਲਮ ਐ।

ਪਰ ਭਾਰਤ, ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ,

ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਗਾਂਧੀਗਿਰੀ ਦੀ ਆਸ ਨਾ ਰੱਖੀਂ,

ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਗਾਂਧੀ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

ਫੇਰ ਚਾਹੇ ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਹਿ ਕੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦੇ,

ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਲੈ ਕੇ ਰਹਾਂਗੇ,

ਸਾਨੂੰ ਸਾਡਾ ਹਸ਼ਰ ਪਤੈ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਲੜਾਂਗੇ,

ਤੇਰਾ ਇਨਸਾਫ ਚਾਹੇ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ,

ਅਸੀਂ ਲੜਾਂਗੇ, ਤਕੜਾ ਰਹੀਂ।

ਸੁਰਦਾਸ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ

—ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਫਰੀਦਕੋਟ

ਯਾਰਾ, ਕਦੇ ਵਾਪਸ ਆ।

ਤੇਰੇ ਗਲ ਲੱਗ ਰੋਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਕਰਦੈ।

ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਪਤੈ, ਅੱਜ ਦੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵੇਖ,

ਤੂੰ ਵੀ ਰੋ ਪੈਣੈ।

ਯਾਰਾ, ਕਿੰਨਾ ਔਖਾ ਹੁੰਦੈ,

ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣਾ।

ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੱਲ ਲਈ ਆਪਣਾ ਅੱਜ ਵਾਰਨਾ।

ਪਰ ਕਿੰਨੇ ਸੌਖੇ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਲੋਕ,

ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ।

ਤੇ ਯਾਰਾ, ਏਸ ਸਾਲ,

ਤੇਰਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਵੀ ਰੋਲ ਦਿੱਤੈ,

'ਟਵੰਟੀ ਟਵੰਟੀ' ਦੇ ਰੋਲੇ ਗੋਲੇ ਨੇ।

ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਧੋਨੀ ਤੇ ਯੁਵਰਾਜ ਦੀ ਡੀਮਾਂਡ ਐ,

ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ,

ਕਿ ਤੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਜਨਮ ਲਵੇਂ,

ਤੇ 'ਆਪਣਿਆਂ' ? ਨੂੰ ਹੀ ਵੰਗਾਰੇਂ।

ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਸੁੱਟੇਂ ਬੰਬ।

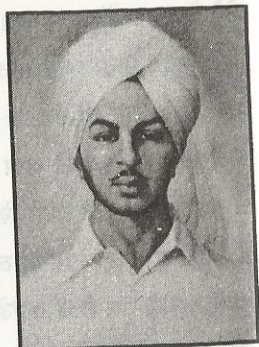
ਅੱਜ ਹਰੇਕ ਲਾਲ ਬੱਤੀ ਵਾਲੀ ਕਾਰ ਵਿਚ,

ਸਕਾਟ ਤੇ ਸਾਂਡਰਸ ਨੇ।

ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਸਿਰਫ ਛਤਰੀਆਂ 'ਤੇ ਡਾਂਗਾਂ ਨਹੀਂ ਵਰ੍ਹਾਉਂਦੇ,

ਸਗੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਗਾਇਬ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ,

ਤੇ ਲਾਸ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭਣ ਦਿੰਦੇ।

ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਪਤੈ ਯਾਰਾ,

ਐਤਕੀਂ ਇਹਨਾਂ ਤੇਰਾ ਵੀ ਬਣਾ ਦੇਣੈ ਝੂਠਾ ਮੁਕਾਬਲਾ।

ਆਦਮਖੋਰਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ।

ਕਿਸ ਕਿਸ ਨੂੰ ਮਾਰੇਂਗਾ ਯਾਰਾ।

ਲਾਲ ਝੰਡੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਵੀ,

ਪਿਛੇ ਬਣਾ ਲਏ ਨੇ ਝੰਡਿਆਂ ਦੇ

ਤੇ ਝੰਡੇ, ਕੋਠੀ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਬਗੀਚੀ ਵਿਚ,

ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਵੇਲ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਨੇ।

ਐਤਕੀਂ ਤੈਨੂੰ ਸਾਥੀ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਵੀ ਔਖ ਹੋਊ,

ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਨੌਜੁਆਨ ਸਿਰਫ ਤੇਰੇ ਵਰਗੀ ਪੱਗ ਹੀ ਬੰਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ,

ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸਿਰਫ ਤਾਂ ਕਿ ਟਰੈਂਡ ਚੱਲ ਰਿਹੈ,

ਇਹਨਾਂ ਪੱਗਾਂ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਐ।

ਤੇਰੀ ਸੋਚ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰਨਾ ਔਖੈ ਇਹਨਾਂ ਲਈ।

ਪਰ ਯਾਰਾ, ਤੂੰ ਫਿਰ ਵੀ ਆ,

ਕੁਝ ਕੁ ਹਾਂ, ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਤੁਰਾਂਗੇ,

'ਰੰਗ ਦੇ ਬਸੰਤੀ' ਗਾਵਾਂਗੇ।

ਗੋਰੇ ਤਾਂ ਚਲੇ ਗਏ,

ਹੁਣ ਭੂਰਿਆਂ ਨਾਲ ਲੜਾਂਗੇ।

ਆ ਯਾਰਾ, ਐਤਕੀਂ ਲਾਹੌਰ ਨਹੀਂ,

ਤਿਹਾੜ ਦੀ ਫਾਂਸੀ,

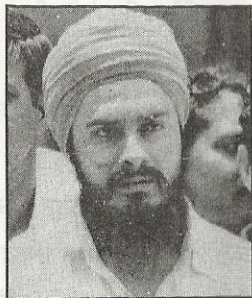
ਇੰਤਜਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ,

ਆ ਫਿਰ ਰੱਸਾ ਚੁੰਮੀਏ....

ਬਾਈ ਹਵਾਰੇ ਨੂੰ

—ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਫਰੀਦਕੋਟ

ਉਹ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਨੇ ਬਾਈ, ਜਿਹੜੇ ਸੋਚਦੇ ਨੇ ਕਿ
ਬੁੜੈਲ ਜ਼ੋਲ ਦੇ ਗੇਟ 'ਤੇ ਕੰਬਲ ਤਾਣ ਕੇ,
ਤੈਨੂੰ ਸਾਥੋਂ ਲਕੋ ਲੈਣਗੇ।
ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਦਿਲਾਂ 'ਚ ਵਸਦੈਂ।
ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਡਰਦੇ ਨੇ ਬਾਈ,
ਕਿ ਕਿਤੇ ਮੌਤ ਮੂਹਰੇ ਹਿੱਕਾਂ ਤਾਣ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ,
ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦੇ ਦੁਲਾਰਿਆਂ ਦੀ ਮੁਸਕੁਰਾਹਟ,
ਦੁਨੀਆਂ ਮੂਹਰੇ ਨਾ ਆ ਜਾਵੇ।
ਕਿਉਂਕਿ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਤਾਂ,
ਸਜਾ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਮੁਜ਼ਰਮਾਂ ਨੂੰ ਰੋਂਦੇ ਹੀ ਵੇਖਿਐ,
ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਜੈਕਾਰੇ ਛੱਡਦੇ, ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਰੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ।
ਤੁਹਾਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜਾ ਸੁਣਾ ਕੇ ਵੀ,
ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਹਾਰਦਾ ਦਿਸਦੈ,
ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਜੇਤੂ ਲੱਗਦੇ ਓ।
ਸੁਣਿਐ ਬਾਈ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬੁੜੈਲ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ,
ਸਟੀਲ ਦੀਆਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਨੇ।
ਹਾ ਹਾ ਹਾ ਹਾ, ਉਹ ਹਾਰ ਰਹੇ ਨੇ ਬਾਈ,
ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਜਿੱਤ ਰਹੇ ਓ।
ਉਹ ਸੋਚਦੇ ਨੇ, ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਕੇ,
ਹਨੇਰ ਫੈਲਾ ਦੇਣਗੇ, ਪਰ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਤਾਂ,
ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫੈਲ ਚੁੱਕੀਆਂ ਨੇ।
ਸਚਮੱਚ ਬਾਈ, ਹੁਣ ਤੈਨੂੰ ਸਿਖ ਗੱਭਰੂ,

ਅੱਤਵਾਦੀ ਨਹੀਂ 'ਯੋਧਾ' ਆਖਦੇ ਨੇ।

ਤੇਰੀ ਤੱਕਣੀ ਤੇ ਤੇਰੀ ਤੌਰ ਦੇ ਕਾਇਲ ਨੇ।

ਸਤਕਾਂ ਉੱਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਲੋਕ, ਨਾਹਰੇ ਮਾਰ ਰਹੇ ਨੇ,

'ਜੇਕਰ ਜ਼ੁਲਮ ਨਾ ਥੰਮਣਗੇ, ਘਰ ਘਰ ਹਵਾਰੇ ਜੰਮਣਗੇ'।

ਤੈਨੂੰ ਪਤੈ ਬਾਈ, ਤੇਰੇ, ਚਿੱਟੀ ਕਮੀਜ਼ ਤੇ ਕੇਸਰੀ ਪਰਨਾ, ਬਹੁਤ ਜਚਦੈ।

ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਲਵਾਨਾਂ ਨੇ ਤੇਰੀ ਫੋਟੋ,

ਅਖਾੜੇ ਵਿਚ ਲਗਾਈ ਹੋਈ ਐ।

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਸਭ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਆਂ ਬਾਈ,

ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਵੀ ਐ,

ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਜਿਉਂਦੇ ਹੀ ਤੇਰੇ ਕਰਕੇ ਆਂ,

ਜੇ ਤੂੰ, ਬਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ,

ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਾਇਕ ਬਣ ਕੇ, ਓਸ ਰਾਕਸ਼ਸ ਨੂੰ ਨਾ ਉਡਾਉਂਦੇ,

ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਡੇਢ ਲੱਖ ਸਿੰਘਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਖਾ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਾਏ, ਤੁਹਾਡੇ ਰਿਣੀ ਆਂ ਬਾਈ,

ਤੇ ਤਨੋਂ ਮਨੋਂ ਥੋਡੇ ਨਾਲ ਆਂ, ਜੇ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ

ਤਾਂ ਅੰਦਰੋਂ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਜੈਕਾਰਾ ਛੱਡ ਕੇ ਵੇਖ,

ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਜਵਾਬ ਦਿਉਗਾ।

ਤੂੰ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੀਂ ਬਾਈ, ਮਾਤਾ ਦੇ ਹੰਝੂ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਝਾਂਗੇ,

ਹੁਣ ਉਹ ਇਕੱਲੇ 'ਜਗਤਾਰ' ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਾਡੀ ਸਭ ਦੀ ਮਾਂ ਐ।

ਤੇ 'ਜਗਤਾਰ' ਵੀ ਇਕੱਲੇ 'ਹਵਾਰੇ' ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਹੀਂ,

ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਐ।

ਸਾਨੂੰ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਭਰਾਵਾਂ ਵਾਲਾ ਪਿਆਰ ਆ ਬਾਈ,

ਇਸੇ ਲਈ ਅੱਜ ਅਸੀਂ, ਬੇਖੌਫ, ਨਾਹਰੇ ਮਾਰਾਂਗੇ,

'ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ' ਜਿੰਦਾਬਾਦ,

'ਬੱਬਰ ਹਵਾਰਾ' ਜਿੰਦਾਬਾਦ,

ਫਾਸੀ ਨੂੰ.....

—ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਫਰੀਦਕੋਟ

ਤੂੰ ਭਾਂਵੇ ਲੰਡਨ 'ਚ ਹੋਵੇਂ ਜਾਂ ਲਹੌਰ 'ਚ,

ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਜਾਂ ਪੂਨੇ 'ਚ,

ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਾਡੇ ਗਲ ਵਿਚ ਹੀ ਪਈ ਐਂ।

ਪਤਾ ਨਈ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਇਨਕਲਾਬੀ,

ਜੁਝਾਰੂ, ਖਾੜਕੂ ਤੇ ਮੁਜ਼ਾਹਿਦ

ਤੂੰ ਮਾਰੇ ਨੇ।

ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਲੜਦੇ ਫੜੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ,

ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਗਲ ਤੂੰ ਘੁੱਟਦੀ ਐਂ।

ਤੂੰ ਭਾਂਵੇ ਮੰਨੇ ਜਾਂ ਨਾ ਮੰਨੇ,

ਜਾਣੇ ਅਣਜਾਣੇ ਤੂੰ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਐਂ,

ਜ਼ਾਲਮ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਜੁਲਮੀਂ ਤਰੀਕਿਆਂ ਵਿਚ ਮਦਦਗਾਰ ਐਂ,

ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਤਲਾਂ ਵਿਚ,

ਤੂੰ ਵੀ ਸ਼ਰੀਕ ਐਂ।

ਤੂੰ ਕਦੇ ਤਰਸ ਨਹੀਂ ਖਾਧਾ,

ਕੋਈ ਭਾਂਵੇ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ,

ਜਾਂ 'ਮੁਹੰਮਦ' ਦਾ ਨਾਮ ਜਪ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ,

ਤੂੰ ਤਾਂ ਬਸ ਲਟਕਾ ਦਿੰਦੀ ਐਂ,

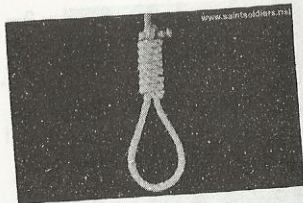
ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਪ੍ਰਾਣ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ।

ਇਕ ਗੱਲ ਚੇਤੇ ਰੱਖੀਂ,

ਜਿੱਦੋਂ 'ਸੱਚ ਦਾ ਰਾਜ' ਆਇਆ,

ਤਾਂ ਹਾਕਮਾਂ ਨਾਲ ਤੂੰ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਗਰਦਾਨੀ ਜਾਏਂਗੀ,

ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਸਜਾ ਮਿਲੇਗੀ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ।

ਤੂੰ ਕਹੇਂਗੀ, “ਮੈਂ ਤਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਚ ਬੱਝੀ ਸੀ”,
 ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਏਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਤੂੰ, ਬਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।
 ਏਨੇ ਜੁਝਾਰੂ,
 'ਇਨਕਲਾਬ ਜਿੰਦਾਬਾਦ', 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜਿੰਦਾਬਾਦ'
 ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਮਾਰਦੇ ਤੈਨੂੰ ਚੁੰਮ ਗਏ,
 ਪਰ ਤੇਰੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨਾ ਜਾਗੀ,
 ਕਿਉਂ ਤੂੰ ਬਾਗੀ ਨਾ ਹੋਈ, ਜੇ ਤੂੰ ਬਾਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ
 ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗਾੜ ਸਕਦਾ ਸੀ,
 ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਕੋਰਾ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿੰਦੀ,
 ਤੇ ਜੇ ਜਬਰਦਸਤੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੇ,
 ਤਾਂ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੀ, ਇਤਿਹਾਸ ਦੱਸਦੇ,
 ਤੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।
 ਖ਼ੈਰ.....,
 ਅਜੇ ਵੀ ਡੁੱਲੇ ਬੇਰਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗੜਿਆ,
 ਅਜੇ ਵੀ ਜ਼ਾਲਮ ਹਕੂਮਤਾਂ,
 ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਤੇਰੇ ਰਾਹੀਂ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀਐ,
 ਅਜੇ ਵੀ ਕਈ ਹਵਾਰੇ, ਭੁੱਲਰ
 ਤੇ ਅਫ਼ਜ਼ਲ ਤੇਰੇ ਵੱਲ ਤੱਕ ਰਹੇ ਨੇ,
 ਭਾਂਵੇ ਉਹ ਤੈਥੋਂ ਰਤਾ ਨਹੀਂ ਘਬਰਾਉਂਦੇ
 ਤੇ ਮਰਨੋਂ ਭੋਰਾ ਨਹੀਂ ਡਰਦੇ।
 ਪਰ ਅੱਜ ਸਾਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਐ,
 ਸੋ ਤੂੰ ਹਕੂਮਤ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਜਾ,
 ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨਾਲ ਰਲ ਜਾ।
 ਹੱਕ ਸੱਚ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਯੋਧਿਆਂ ਨਾਲ ਤੁਰ ਪੈ,
 ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦੇ ਗਲਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾ,

ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਨੱਪੀ ਬੈਠੇ ਨੇ,
 ਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਵੱਡੇ ਕਾਤਲ ਹਨ,
 ਹੁਣ ਤੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ 'ਅੱਤਵਾਦੀ' ਬਣ ਜਾ।
 ਅਸੀਂ ਤੇਰੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ,
 ਜੇ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਐਂ,
 ਤਾਂ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਨਾ ਲਾ, ਆ ਰਲ ਕੇ ਤੁਰੀਏ,
 ਗੰਧਲੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰਨ ਦਾ ਤਹੱਈਆ ਕਰੀਏ।
 ਆ, ਜੇ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਰੇ ਗੁਨਾਹ
 ਮਾਫ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਐ।
 ਤਿਹਾੜ, ਯੇਰਵਾੜਾ ਦੀਆਂ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀਆਂ ਛੱਡ ਕੇ,
 ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਆ, ਜਿੱਥੇ ਤੇਰਾ ਇਕ ਸਾਥੀ 'ਫਾਹਾ'
 ਖੇਤਾਂ ਦਿਆਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਗਲ ਪਿਆ ਹੋਇਐ,
 ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝਾ, ਆ ਰਲ ਕੇ,
 ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਤੁਰੀਏ,
 ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਭਲੀ ਕਰੇਗਾ।

ਸ਼ਾਬਾਸ਼ੇ ਬਣੀ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ੇ.....

—ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਫਰੀਦਕੋਟ

ਲੜੇ, ਭਿੜੇ,
ਟੱਕਰਾਂ ਮਾਰੇ ਸਾਨ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗ,
ਢੁੱਡਾਂ ਮਾਰੇ ਛੱਤਰਿਆਂ ਵਾਂਗ,
ਮਿੱਟੀ ਪੱਟੋ, ਸਿਰਾਂ 'ਚ ਪਾਓ।
ਦਾਹੜੀਆਂ ਪੱਟੋ, ਕੇਸ ਰੋਲੋ,
ਹਰ ਇਕ ਦੀ 'ਦਸਤਾਰ' ਲਾਹੋ,
ਲੱਭ ਲੱਭ ਕੇ, ਕੋਈ ਰਹਿ ਨਾ ਜਾਵੇ।
ਮਿੱਟੀ 'ਚ ਰੋਲੋ, ਦਸਤਾਰ ਕੌਮ ਦੀ ਅਣਖ ਇੱਜ਼ਤ,
ਹੁਣ ਫਰਾਂਸ ਜਾਓ,
ਦਸਤਾਰ ਲਈ ਗੈਰਾਂ ਨਾਲ ਲੜ ਰਹੇ,
ਆਪਣੇ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਖਾਓ ਨੰਗੇ ਸਿਰ,
'ਸਰਕੋਜ਼ੀ' ਨੂੰ ਵਿਖਾਓ ਬਿਨਾਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਤੋਂ ਖਿੱਲਰੇ ਕੇਸ,
ਤੇ ਫੇਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕਹੋ ਕਿ ਦਸਤਾਰ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਪਾਬੰਦੀ ਹਟਾਵੇ।
ਕਿਰਪਾਨਾਂ ਕੱਢੋ, 'ਦਸਮ ਪਿਤਾ' ਦੀਆਂ ਬਖਸ਼ੀਆਂ,
ਪਰ ਨਹੀਂ,
ਉਹ ਕਿਰਪਾਨ ਤਾਂ ਗਰੀਬ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਹੈ,
ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਆਪਣਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਲਾਹੁਣੇ ਨੇ,
ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਨੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬੀ ਤਲਵਾਰਾਂ,
ਰਾਜ ਪਿੱਛੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀਆਂ।
ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਉਹ ਡਾਂਗ ਨਹੀਂ,
ਜਿਹੜੀ ਕੱਛ ਵਾਲੇ ਬਾਬੇ ਕੋਲ ਹੁੰਦੀ ਸੀ,
ਤੇ ਬਸਰੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦੀ ਸੀ,

ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਸੋਟੇ ਨੇ,
 ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਪਾੜਨ ਵਾਲੇ।
 ਸ਼ਾਬਾਸ਼ੇ ਬਈ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ੇ,
 ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੌਮ ਦੇ ਰਹਿਨੁਮਾਂ ਸਦਾਉਣ ਵਾਲਿਓ,
 ਖੂਬ ਤਮਾਸ਼ਾ ਬਣਾਇਐ, ਗ਼ੈਰਾਂ ਨੇ ਖੂਬ ਮਜ਼ਾ ਲਿਐ,
 ਬਾਹਮਣ ਦੀਆਂ ਕੱਛਾਂ ਹੱਸ ਰਹੀਆਂ ਨੇ,
 ਟੀ ਵੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਪੈਸ਼ਲ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮਿਲ ਗਈਆਂ,
 ਖੂਬ ਨਾਮ ਕਮਾਇਐ ਬਈ,
 ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਇਹੀ ਆਸਾਂ ਸਨ।
 ਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਵਾਂ,
 'ਸ਼ਹੀਦ' ਰੋ ਰਹੇ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ।
 'ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ' ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ,
 ਦੁਸ਼ਮਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਟੋਏ ਪੱਟ ਰਹੇ ਹੋ।
 ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਬਾਹਰ ਆਉਣ 'ਤੇ ਹੌਸਲਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ,
 ਉਹ ਤਾਂ ਬਾਹਮਣ ਦੇ ਪਿਆਦੇ ਨੇ,
 ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਸੌ,
 ਮਿੰਨਤ ਹੈ,
 ਇਹ ਰਾਹ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਭਰਿਆ ਹੈ,
 ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਔਖਾ ਨਾ ਬਣਾਓ,
 ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ, ਪੰਥ 'ਤੇ, ਕੌਮ 'ਤੇ,
 ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਘਰ ਬੈਠ ਜਾਓ,
 ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਲੜਾਈ ਆਪੋ ਲੜ ਲਵਾਂਗੇ,
 ਪੰਨਵਾਦ...

ਆਮ ਮੁਆਫੀ

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਅਸੀਂ ਭਲਾਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਕਿਉਂ ਹੋਣਾ ਹੋਇਆ?

ਸਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ

ਨੌਕਰੀ ਵੀ ਕਰਨੀ ਹੋਈ, ਬੱਚੇ ਵੀ ਪਾਲਣੇ ਹੋਏ।

ਤੁਸੀਂ ਨੌਕਰੀ ਕਰੋ ਬੇਫਿਕਰ ਹੋ ਕੇ

ਪੋਚੇ ਨਾ ਮਾਰੋ, ਸਾਨੂੰ ਮਜ਼ਹੂਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ

ਪਰ ਇਕ ਤਾਕੀਦ ਐ, ਗ਼ੱਦਾਰੀ ਨਾ ਕਰਿਓ।

ਜਦੋਂ ਸਾਡੀ ਅਦਾਲਤ ਲੱਗੀ

ਅਸੀਂ ਗ਼ੱਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ

ਆਮ ਮੁਆਫੀ ਦੇ ਦਿਆਂਗੇ।

ਤੁਸੀਂ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੋ, ਸਾਡੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਦੇ ਬੂਹੇ

ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰਹਿਣਗੇ

ਸਦਾ.....

ਸੁਰ 'ਚ

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਗੱਲ ਤਖ਼ਤ ਤਾਜ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਾਜ ਦੀ ਭੁੱਖ ਦੀ ਹੈ
ਸਾਨੂੰ ਪਾਗਲ ਕੁੱਤੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਵੱਢਿਆ, ਕਿ ਤਖ਼ਤ ਹਜ਼ਾਰਿਆਂ ਛੱਡ ਕੇ
ਬੇਲੇ ਮੱਝਾਂ ਚਾਰਦੇ ਫਿਰੀਏ।

ਵੰਝਲੀ ਵਜਾਉਣਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀਕ ਐ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਕੁਝ

ਸੁਰ 'ਚ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਆਂ..... ਸੁਰ 'ਚ

ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ? ਦੁਨੀਆਂ ਅੰਦਰ ਕਿੰਨਾ ਬੇਸੁਰਾ ਪਛੇ

ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਪੂਛ ਅਸੀਂ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਨਹੀਂ ਸੱਠਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ

ਵੰਝਲੀ ਵਿਚ ਫਸਾਈ ਰੱਖੀ ਐ, ਪਰ ਲੱਗਦੈ ਐਤਕੀਂ

ਵੰਝਲੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਪੂਛ ਵੀ

ਝਟਕਾਉਣੀ ਪੈ ਸਕਦੀ ਐ।

ਸੁਣਿਐਂ ਬਈ ਲੰਡੇ ਹਲਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ,

ਜੇ ਫੇਰ ਵੀ ਕੰਮ ਲੋਟ ਨਾ ਆਇਆ, ਤਾਂ ਬਾਂਸਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦੇਵਾਂਗੇ

ਉਲਟਕੇ ਬਰੇਲੀ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ।

ਐਤਕੀਂ ਅਸੀਂ, ਆਰੀਆਂ, ਰੰਬੇ, ਦਾਤੀਆਂ, ਮਿਸ਼ਾਲਾਂ

ਅਤੇ ਰਫਲਾਂ ਇਕੱਠੇ ਫੜ ਕੇ ਨਿਕਲੇ ਹਾਂ।

ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਸੁਰ 'ਚ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨੈ

ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤਖ਼ਤ ਹਜ਼ਾਰਾ, ਬੇਲਾ, ਵੰਝਲੀ, ਬਾਂਸ, ਪੂਛ ਸਣੇ ਕੁੱਤਾ,

ਭਾਵੇਂ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸਾੜਣਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਪਵੇ,

ਪਰ, ਹਲਕਾਅ ਦਾ ਬੀਜ ਨਾਸ਼ ਕਰਨੈ

ਰਾਜ ਕਾਜ ਨੂੰ, ਬੇਲੇ ਨੂੰ, ਵੰਝਲੀ ਨੂੰ

ਮਾਰੇ ਗੋਲੀ, ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ

ਸੁਰ 'ਚ ਚਾਹੀਦੈ, ਸੁਰ 'ਚ.....

ਕਲਾਗੀਣ

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਚ ਐ,
ਸਾਨੂੰ ਫੁੱਲ ਨੂੰ ਤੱਕਣ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ,
ਪੱਤੇ ਦੀ ਸੁਹੱਪਣ, ਤੌਲ ਤੁਪਕਾ,
ਇੱਛਾਬਲ ਤੇ ਡੂੰਘੀਆਂ ਸ਼ਾਮਾਂ.....
ਸਾਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਉਚਾਈਆਂ ਦੀ ਸਾਰ ਐ,
ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਡੂੰਘਾਈਆਂ ਦਾ ਥਾਹ।
ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਵੱਡਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਿਰਜ ਸਕਦੇ,
ਮਹਾਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਚ ਸਕਦੇ।
ਪਿੰਗਲ, ਅਰਜੁ, ਮੁਆਫਿਲ
ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹਨ
ਤੇ ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆਉਣੇ ਵੀ ਨਹੀਂ,
ਗਜ਼ਲ, ਕਵਿਤਾ, ਕਹਾਣੀ, ਨਾਵਲ
ਕੁਝ ਵੀ ਵੱਡਾ ਸਿਰਜ ਸਕਣਾ
ਸਾਡੇ ਵੱਸ ਦਾ ਰੋਗ ਨਹੀਂ
ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੁਬਾਰਕ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਣਪਾਂ।
ਪਰ ਯਾਰੋ, ਐਉਂ ਪਰਾਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਵੀ ਨਾ ਲੰਘੋ,
ਕਸੂਰ ਸਾਡਾ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ
ਉਜੱਡ ਨਹੀਂ ਸਾਂ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਸੁਣਿਆਂ
ਬਈ ਚੰਨ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿੱਦਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ
ਕਿ ਚਾਨਣ ਨੂੰ ਰਜਵਾੜੇ ਉਧਾਲ ਕੇ ਲੈ ਗਏ ਨੇ
ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਸਾਡੀਆਂ ਨਾਸਾਂ ਨੇ ਸੁੰਘੀ ਐ,
ਹਵਾ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਬੋਅ।

ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਦੇਖੀ ਹੈ, ਖੇਤ ਦੀ ਵੱਟ 'ਤੇ ਪਈ
ਵੀਰ ਦੀ ਪਿੱਤਲ ਦੇ ਸਿੱਕਿਆਂ ਨਾਲ ਢੂੰਨੀ ਲਾਸ਼,
ਅਸੀਂ ਨੰਗੇ ਧੜ,
ਕਤਲ ਹੋਣ ਲਈ ਨਿਕਲ ਤੁਰੇ ਹਾਂ।
ਸਮੇਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਹੱਥ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਥਾਵੇਂ
ਕਲਮ ਫੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।
ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਡਾ ਉਜੱਡਪੁਣਾ ਚੁੱਭਦੈ,
ਤਾਂ ਰਫਲਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹੋ
ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦੇਣ।
ਸਾਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦਾ ਸਰੂਰ,
ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਕਲਾ, ਗਜ਼ਲ ਦੀ ਬੰਦਸ਼,
ਪੱਤੇ ਤੇ ਫੁੱਲ ਨੂੰ ਤੱਕਣ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ
ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ,
ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਚੰਨ ਦਾ ਕਤਲ,
ਹਵਾ ਵਿਚ ਪਸਰੀ
ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਬੋਅ
ਅਤੇ ਵੀਰ ਦੀ ਸਿੱਕਿਆਂ ਨਾਲ ਢੂੰਨੀ
ਨੰਗੀ ਲਾਸ਼
ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦੀ,
ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦੀ।

ਕੇਸਗੜ੍ਹ

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਉਹ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ, ਨਜ਼ਮ ਤੇ ਰਫਲ,
ਇਕੱਠਿਆਂ ਕਿਵੇਂ? ਮੈਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ,
ਨਜ਼ਮ ਤੇ ਰਫਲ ਇਕੱਠਿਆਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?
ਜੇਕਰ ਕਵਿਤਾ ਰਚਣ ਵਾਲੇ ਹੱਥ,
ਤੇਲੂ ਬਾਣੀਏ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਰਗੇ ਹੁੰਦੇ,
ਤਾਂ ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ
ਜ਼ਫਰਨਾਮੇ ਤੱਕ ਤੁਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਾ ਹੁੰਦਾ।
ਇਹ ਕੋਈ ਚੰਗੇਜ਼ ਜਾਂ ਸਿਕੰਦਰ ਦਾ
ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਹਲਕ ਕੇ ਫੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਨਹੀਂ
ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬੁੱਧ ਅਤੇ ਮਛੰਦਰ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਜੋਗ।
ਇਥੇ, ਤੇਸੇ, ਦਾਤੀ ਨਾਲ ਮਾਲਾ,
ਖੰਡੇ, ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ ਕਲਮ, ਇਕੱਠਿਆਂ ਹੀ ਵਗਦੀ ਹੈ।
ਇਹ ਭੁਰਭਰੀ ਰੇਤ ਜਾਂ ਹਿਮਾਲਾ ਦਾ ਟਿੱਲਾ ਨਹੀਂ,
'ਕੇਸਗੜ੍ਹ' ਦੀ ਚੋਟੀ ਐ,
ਜਿੱਥੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ
ਨਵੇਂ ਨਕਸ਼ ਘੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਇਥੇ, ਰਾਜ ਤੇ ਜੋਗ, ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਤੇ ਉਦਾਸੀ,
ਸੰਤ ਤੇ ਸਿਪਾਹੀ, ਦਇਆ ਤੇ ਦ੍ਰੜਤਾ,
ਰਫਲ ਤੇ ਨਜ਼ਮ, ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਘੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ,
ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਘੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਲਾਲੀਪਪ

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਤੁਸੀਂ ਜਹਾਜ ਵਿਚ ਬੈਠੋ, ਭਾਵੇਂ ਮਰਸਡੀ ਵਿਚ,
ਅਗਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਾ ਪਤੈ।
ਤੁਸੀਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਚਉਂ ਚਉਂ ਕਰਦੇ ਹੋ,
ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ,
ਚਾਕਲੇਟ, ਟਾਫੀ ਜਾਂ ਲਾਲੀਪਾਪ
ਤੁੰਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਰੋਣਾ ਬੰਦ ਕਰਕੇ
ਪੂਛ ਹਿਲਾਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹੋ।
ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ,
ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਬੁਰਕ ਕੱਢਦੇ ਹਾਂ, ਚੱਕ ਵੱਢਦੇ ਹਾਂ।
ਏਸੇ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਾਂ, ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ।
ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਦੇ ਨੋਨੇ ਪੁੱਤਰ।
ਸਾਨੂੰ ਨਸੀਹਤਾਂ ਨਾ ਦਿਓ, ਸਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ
ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਾ ਪਤੈ।
ਅਸੀਂ ਫਿਲਮੀਂ ਗਾਣਿਆਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ
ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ,
ਕਿ 'ਲਾਤੋਂ ਕੇ ਭੂਤ, ਬਾਤੋਂ ਸੇ ਨਹੀਂ ਮਾਨਤੇ'।
ਸਾਡਾ ਫਿਕਰ ਛੱਡੋ, ਪੂਛ ਹਿਲਾਓ ਪੂਛ,
ਲਾਲਾਂ ਸੁੱਟੋ, ਲਾਲੀਪਾਪ ਚੁਸੋ.....
ਅਸੀਂ ਤਾਂ, ਬੁਰਕ ਕੱਢਾਂਗੇ,
ਚੱਕ ਵੱਢਾਂਗੇ.....

ਕੁੱਤੇ

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਸ਼ਕਲ ਤੋਂ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਕੁੱਤੇ
ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।
ਉਹੀ ਪੂਛ, ਉਹੀ ਕੰਨ,
ਉਹੀ ਅੱਖਾਂ,
ਪਰ ਫਰਕ ਸੋਚ ਦਾ ਹੁੰਦੈ,
ਜਿਵੇਂ ਤੂੰ ਤੇ ਮੈਂ
ਹਾਂ ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਕੁੱਤੇ
ਪਰ ਤੂੰ ਟਕਿਆਂ ਲਈਂ ਭੋਕਦੈਂ,
ਬਿਸਕੁਟਾਂ, ਚਾਕਲੇਟ, ਟਾਫੀਆਂ ਲਈ
ਤੇ ਅਸੀਂ ਮਾਲਕ ਦੇ ਦਰ ਦੀ
ਡਿਊਟੀ ਲਈ ਭੋਕੀਦੈ।
ਐਵੇਂ ਮਾਣ ਵਿਚ
ਪੂਛ ਨੂੰ ਕੁੰਡ ਨਾ ਪਵਾਈ ਫਿਰ
ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਨਿਕਲ ਕੇ ਦੇਖ
ਢੀਮ ਤੇਰੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਵੀ
ਓਡੀ ਹੀ ਵੱਜਣੀ ਐਂ,
ਜਿੱਡੀ ਮੇਰੀ 'ਤੇ।
ਕੁੱਤਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਮਹਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ
ਨਾ ਮੈਂ, ਨਾ ਹੀ ਤੂੰ।
ਐਵੇਂ ਬਿਗਾਨਿਆਂ ਆਖੇ ਲੱਗ ਕੇ,
ਫੂਕ ਵਿਚ ਨਈਂ ਆਈਦਾ,
ਆਪਣਿਆਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਭੋਕਣਾ ਛੱਡਦੇ,

ਜੁਆਬਾਂ ਦੇ ਭੇੜ ਵਿਚ ਕੀ ਪਿਆ,

ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ

ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਐ,

ਆ, ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ

ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡੀਏ।

ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖਕੇ ਭੌਂਕਣਾ ਬੰਦ ਕਰ,

ਫਿਲਹਾਲ ਤੂੰ ਤੇ ਮੈਂ

ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਕੁੱਤੇ ਹਾਂ,

ਅਤੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਮਹਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ

ਚੰਨ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋ?

ਅੰਨ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਨ.....

ਜਿੰਨਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਲੰਘ ਜਾਂਦੈ

ਕੀ ਖਾਣੈ?

ਕੀ ਬਨਾਣੈ?

ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ।

ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਹੋਰ ਬਥੇਰਾ ਕੁਝ ਬਾਕੀ ਐ

ਹਲੇ ਤਾਂ ਰਾਤ ਦੀ ਰਾਣੀ ਦੇ ਘਰੇ

ਚੰਦ ਨਹੀਂ ਚੜਿਆ,

ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬੇਲੇ ਨੂੰ ਗਏ ਹੋਏ

ਵਾਪਸ ਪਰਤੇ ਨੇ।

ਚੌਣੇ ਦਾ ਕੀ ਹੁੰਦੈ?

ਬਥੇਰਾ ਤੁਰਿਆ ਫਿਰਦੈ

ਹਰਲ ਹਰਲ ਕਰਦਾ।

ਜਿਹੜੇ ਪਰਤ ਆਏ ਨੇ ਉਹ?

ਉਹ ਧੀਏ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੋਣਗੇ।

ਕੱਚ ਦੀਆਂ ਮੁੰਦਰਾਂ ਪਾ ਕੇ

ਜੋਗੀ ਨੀ ਬਣ ਹੁੰਦਾ।

ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਐਸ਼ ਕਰਨ ਦਿਓ,

ਮਖਮਲੀ ਪੱਟ ਦਾ ਸਿਰਾਹਣਾ ਲਾ ਕੇ

ਸੌਂ ਜਾਣ ਦਿਓ,

ਮਹਿੰਦੀ ਵਾਲੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀ

ਚੂਰੀ ਖਾ ਕੇ।

ਚੱਲੋ ਤੁਰੀਏ,

ਰਾਤ ਦੀ ਰਾਣੀ ਦਾ ਘਰ ਰੁਸ਼ਨਾਉਣ ਲਈ

ਮਹਿਲਾਂ ਦੇ ਫਾਨੂਸ ਤਾਂ ਲੁੱਟਣੇ ਹੀ ਪੈਣੇ ਨੇ,

ਸਾਂਦਲ ਬਾਰ ਨੂੰ ਦੁੱਲੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਐ

ਪਿੰਡੀ ਦੀ ਲੁੱਟ

ਹੁਣ ਵਾਰ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣੀ।

ਐਤਕੀਂ ਅਕਬਰ ਤੇ ਬੇਗਮਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ

ਕੀ ਆਚਾਰ ਪਾਉਣੈ?

ਰੋੜ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ

ਜਮਨਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿਚ।

ਚੱਲੋ ਤੁਰੀਏ,

ਹਲੇ ਹਨੇਰਾ ਗਾੜਾ ਹੈ,

ਚੰਨ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰੀਏ.....

ਸੋਹਣੇ ਸਿੱਖ

—ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਫਰੀਦਕੋਟ

ਕਹਿੰਦੇ ਸੋਹਣੇ ਸਿੱਖ ਲੱਭਣੇ ਐਂ, ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੱਧਰ ਦੇ,
 ਸੋਹਣੇ ਸਿੱਖ, ਕਿੱਥੋਂ ਲੱਭੋਗੇ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ,
 ਸੋਹਣੇ ਤਾਂ ਅਗਲਿਆਂ ਨੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਸੀ,
 ਲੱਭ ਲੱਭ ਕੇ, ਸੋਹਣੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਵਾਲੇ,
 ਬੀਬੀਆਂ ਦਾਹੜੀਆਂ ਵਾਲੇ, ਚੋਲਿਆਂ ਵਾਲੇ, ਦੁਮਾਲਿਆਂ ਵਾਲੇ,
 ਜਿੱਥੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਲੱਭਦਾ ਸੀ, ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਸੀ ਚੁੱਕ ਕੇ,
 ਨਹਿਰ, ਕੱਸੀ ਜਾਂ ਡਰੇਨ ਦੇ ਪੁਲ ਤੇ,
 ਕੱਲ ਦੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀ ਹੈਡਲਾਈਨ ਜੋ ਬਣਾਉਣੀ ਹੋਈ,
 ਅਗਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਉਹ ਸੋਹਣੇ, ਸੋਹਣੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੇ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ
 ਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਵੀ ਸੋਹਣੇ ਸਨ,
 ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸੋਹਣੀਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਤੋਂ, ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਨਹੀ,
 ਖਤਰਾ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸੋਹਣੇ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਹੈ,
 ਸੋ ਸ਼ਕਲਾਂ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ, ਕੰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਸੋਹਣੇ ਬਣੋ, ਬਣੋ ਸੋਹਣੇ,
 ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਤਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ,
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਵੇਖੇ ਤੋਂ ਹੀ ਸੋਹਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ,
 ਪੱਗਾਂ 'ਤੇ ਕਲਗੀਆਂ ਲਗਾ ਕੇ, ਰੈਂਪ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ,
 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੈਟ ਵਾਕ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲਿਓ,
 ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤ ਕਦੇ ਬਿੱਲੀਆਂ ਦੀ ਚਾਲ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦੇ,
 ਤੇ ਅਸੀਂ ਹਲੇ, ਕਲਗੀਆਂ ਜੋਗੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏ,
 ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕਲਗੀਆਂ ਵਾਲੇ ਦੇ, ਪਿਆਰੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ, ਰੁਲ ਰਹੀ ਯਾਦ ਨੂੰ,
 ਸਾਂਭਣ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਹਾਂ, ਸੋਹਣੇ ਬਣਨਾ ਹੈ,
 ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਵਰਗੇ ਸੋਹਣੇ ਬਣੋ, ਓਹੋ ਜਿਹੇ ਸੋਹਣੇ ਬਣੋ, ਓਹੋ ਜਿਹੇ....

ਚੇਤਾਵਨੀ ਨਹੀਂ ਰਾਇ

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਵੀ ਓਹੋ ਹੀ ਹੈ
ਅਸੀਂ ਵੀ ਓਹੋ ਹੀ
ਤਖ਼ਤ ਵੀ ਓਹੋ ਹੀ
ਤਖ਼ਤਾ ਵੀ ਓਹੋ ਹੀ
ਫਰਕ ਹੈ ਸਿਰਫ ਤਾਂ
ਵਖਤ ਦਾ ਜਾਂ ਤੇਰੀ ਨੀਅਤ ਦਾ
ਯਾਦ ਕਰ ਉਹ ਸਮਾਂ
ਅਨੰਦਪੁਰੀ ਦੀ ਫਿਜ਼ਾ
ਤੇਰੀ ਦਾਦ ਫਰਿਆਦ ਉਤੇ
ਨੌਵੇਂ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣਾ
ਬੋਦੀ, ਜਨੇਊ, ਟਿਕਾ ਧੋਤੀ
ਉਦੋਂ ਤਿਲਕ ਤਿਲਕ ਜਾਂਦੇ ਸਨ
ਕੀ ਹੋਇਆ ਜੇ ਅੱਜ ਤੂੰ
ਰਾਜਾਂ ਦਾ....ਤਿਲਕਾਂ ਦਾ.....ਮਿਲਖਾਂ ਦਾ
ਮਾਲਕ ਹੋ ਗਿਐਂ
ਆਪਣੀ ਔਕਾਤ ਨਾ ਭੁਲ
ਵਖਤ ਬਦਲ ਵੀ ਸਕਦੈ
ਤੇ ਅਗਲਿਆਂ ਦੰਦ ਘਸਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ
ਦੰਦ ਬੀੜ ਕੱਢ ਕੇ ਹੱਥ ਤੇ ਰੱਖ ਛੱਡਣੀ ਉ
ਇਸੇ ਲਈ ਚੇਤਾਵਨੀ ਨਹੀਂ
ਨੇਕ ਰਾਇ ਐ
ਹੱਥਾਂ ਤੇ ਕਾਬੂ ਰੱਖ

ਸਾਡਾ ਖਤਮ ਹੋਣਾ

ਤੇਰੇ ਲਈ ਵੀ ਸੁਭ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ

ਜੇ ਦਸਤਾਰਾਂ ਦੀ ਕੰਧ

ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਹੀ ਤਬਾਹ ਕਰ ਲਈ

ਤਾਂ ਯਾਦ ਰੱਖੀਂ

ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਸ਼ਾਹੀ ਕਿਲੇ ਤੇ ਝੂਲਦਾ ਹੈਦਰੀ

ਲਾਲ ਕਿਲੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੀ ਲਵੀਂ

ਭਗਵਾਨ ਕੋਲ ਪੰਜਾਂ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਲਈ

ਬੇਨਤੀ ਕਰਿਆ ਕਰ

ਇਹੀ ਧੌਤੀ ਲਈ ਜੰਝੂ ਲਈ

ਖੱਦਰ ਲਈ ਟੋਪੀ ਲਈ

ਤਿਰੰਗੇ ਲਈ ਚੰਗਾ ਰਹੇਗਾ

ਯਾਦ ਰੱਖ ਸਾਡੇ ਮਗਰੋਂ

ਤੇਰੇ ਚਮਨ ਵਿਚ ਬਹਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ

ਅਤੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਚਿੜੀ

ਬਾਜਾਂ ਦੇ ਵੱਸ ਪੈ ਜਾਵੇਗੀ

ਬੇਗਾਨਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਪੈ ਜਾਵੇਗੀ

ਜਥ ਕੋਈ ਬੜਾ ਪੇੜ ਗਿਰਤਾ ਹੈ....

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਓ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤੈ
ਜਦ ਕੋਈ ਬੜਾ ਪੇੜ ਗਿਰਤਾ ਹੈ
ਤਾਂ ਬੋੜੀ ਸੀ ਜਮੀਨ ਤੋਂ ਸਰਕਤੀ ਹੀ ਹੈ
ਪਰ ਬੜੇ ਪੇੜ ਨੂੰ
ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸ਼ਾਇਦ
ਕਿ ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਪੇੜ
ਲਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਜਮੀਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ
ਬੜਾ ਪੇੜ ਕੋਈ ਅਸਮਾਨ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਟਪਕਦਾ
ਜਮੀਨ ਵਿਚ ਹੀ ਉਗਦਾ ਹੈ
ਉਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਨਿਕੇ ਜਿਹੇ ਬੀਜ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹੁੰਦੈ
ਕੁਰਬਲ ਕੁਰਬਲ ਕਰਦੇ ਨਾਲੀ ਦੇ ਕੀੜੇ ਵਾਂਗ
ਉਦੋਂ ਬੜਾ ਪੇੜ ਭਾਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਝਾੜਦਾ
ਵੋਟਾਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਖੜਦਾ, ਇਲੈਕਸ਼ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੜਦਾ
ਸਿਰਫ਼ ਰੀਂਗਦਾ ਹੈ
ਇਹ ਜਮੀਨ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ
ਜਿਹੜੀ ਬੜੇ ਪੇੜ ਨੂੰ
ਆਪਣੀ ਹਿੱਕ ਦਾ ਖੂਨ ਪਿਆ ਕੇ
ਵੱਡਾ ਕਰਦੀ ਹੈ
ਏਸ ਆਸ ਵਿਚ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ
ਇਹਦੀ ਛਾਵੇਂ-ਕੋਈ ਲੰਘਦਾ ਕਰਦਾ
ਰਾਹੀ ਬੈਠ ਜੁ ਜਾਂ ਤਪਦੀ ਧਰਤ ਦੀ ਹਿੱਕ ਨੂੰ

ਕੋਈ ਠੰਡ ਪੈ ਜੂ
 ਪਰ ਜੇ ਬੜਾ ਪੇੜ
 ਆਪਣੀ ਔਕਾਤ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ
 ਆਪਣੇ ਕੰਡਿਆਂ ਨਾਲ
 ਧਰਤੀ ਮਾਂ ਦੀ ਹਿੱਕ ਲੂਹ ਸੁੱਟੇ
 ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਉਸਦੀਆਂ
 ਜੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਕੜ ਢਿੱਲੀ ਛੱਡ ਦਿੰਦੀ ਐ
 ਤੇ ਬੜਾ ਪੇੜ ਆਪਣੇ ਭਾਰ ਖੁਦ ਹੀ
 ਮੂਧੇ ਮੂੰਹ ਚੌਫਾਲ ਆ ਪੈਂਦੈ
 ਜਮੀਨ ਦਾ ਕੀ ਐ
 ਜਮੀਨ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪਾੜ ਪੂਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ
 ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ
 ਪਰ ਬੜਾ ਪੇੜ ਜੇ ਇਕ ਵਾਰ ਡਿੱਗ ਪਵੇ
 ਤਾਂ ਮੁੜ ਹਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ
 ਮੁੜ ਜਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ
 ਸੋ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਓ
 ਆਓ ਵੱਡੇ ਅਖਾਉਂਦੇ ਪੇੜਾਂ ਨੂੰ
 ਧਰਤੀ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇ ਆਈਏ
 ਕਿ ਵੱਡੇ ਹੋ ਕੇ
 ਆਪਣੀ ਔਕਾਤ ਨਾ ਭੁੱਲਣ
 ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ
 ਡਿਗਣੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕਦਾ

ਲੋੜ ਹੈ

—ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ'

ਸ਼ੇਰ ਬੁੱਢਾ ਹੋ ਗਿਆ, •
ਨਵੇਂ ਸਲਾਰੂਓ,
ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ, ਆਪਣੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਚੁੱਕੋ।
ਘਾਹ ਤਾਂ ਗੀਦੀ ਖਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਆ,
ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸ਼ਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।
ਦੇਖਦੇ ਨੂੰ, ਤਿੱਤਰ ਬਟੇਰ
ਵਾਧੂ ਉਡਾਰੀਆਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਨੇ,
ਪੁਰਾਣੇ ਵੇਲੇ ਦੀਆਂ ਮਾਰਾਂ ਤਾਂ,
ਗਿੱਦੜ ਘੜੀਸੀ ਫਿਰਦੇ ਨੇ,
ਆਓ ਨਵੀਆਂ ਮਾਰਾਂ ਮਾਰੀਏ।
ਸ਼ਿਕਾਰ ਬੜਾ ਪਲਿਆ ਫਿਰਦੈ,
ਗਾਫਲ ਹੋ ਕੇ ਸੌਣਾ ਵੀ ਚੰਗਾ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ।
ਉੱਠੋ ਹਿੰਮਤ ਮਾਰੋ, ਸੋਚ ਦਿਆਂ ਸੰਦਾਂ ਨੂੰ
ਜ਼ਰ ਪੈ ਜਾਣਾ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੁੰਦੈ।
ਜੇ ਤੁਰਦੇ ਤੁਰਦੇ, ਹਵਾ ਨੂੰ ਗੰਢ ਨਾ ਮਾਰੀ,
ਤਾਂ ਪਤਲੇ ਲੱਕਾਂ ਤੇ ਚੌੜੀਆਂ ਛਾਤੀਆਂ ਦਾ
ਕੀ ਫੈਦਾ?
ਅੱਜ ਕੱਲ ਵਿਗਿਆਨ ਨੇ ਵੀ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤੈ
ਜੇ ਨਿੱਸਲ ਪਏ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ, ਨਾ ਵਰਤ ਸਕੇ
ਤਾਂ ਘਸਦੇ ਘਸਦੇ ਘਸ ਜਾਣਗੇ,
ਖੁਰਦੇ ਖੁਰਦੇ ਖੁਰ ਜਾਣਗੇ,
ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਖੱਸੀ ਹੋਕੇ

ਖੁਦ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਸੋ ਉੱਮਤ ਦੇ ਬਚਾ ਲਈ

ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਅੰਗੜਾਈ ਭਰੋ,

ਬਾਹਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰ,

ਡੌਲਿਆਂ ਦੀ ਬਰਕਣ,

ਲਹੂ ਦੀ ਗਰਮਾਹਟ,

ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਫਰਕਣ

ਜਵਾਬ ਮੰਗਦੀ ਐ।

ਕੰਨ ਸੁੱਟ ਕੇ ਤਾਂ

ਕੋਝੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਵਾਲੇ

ਸੌਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ,

ਦਹਾੜ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਕਰੋ,

ਚਬੜ-ਚਬੜ ਚਰਦੇ ਲਗੜ

ਦੂਜਿਆਂ ਤੇ ਐਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਿੱਦੜ ਤਾਂ

ਤੁਹਾਡੀ ਪਹਿਲੀ ਲਲਕਾਰ ਨੇ ਹੀ

ਢਾਹ ਲੈਣੇ ਐਂ।

ਅਸਲਾ ਨਾ ਭੁੱਲੋ,

ਘਾਹ ਤਾਂ ਗੀਦੀ ਖਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਐ,

ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸ਼ਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ

—ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਫਰੀਦਕੋਟ

ਹਾਂ, ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦੋ ਮਾਸੂਮ ਜਿੰਦਾਂ,
ਨੀਹਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਮੁਸਕੁਰਾਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ।
ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਗੜੀ ਚਮਕੌਰ ਵਿਚੋਂ ਲੋਹੇ ਨਾਲ ਲੋਹਾ ਟਕਰਾਉਣ ਦੀਆਂ
ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆਉਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ।

ਜਦੋਂ ਤੱਕ 'ਕਲਗੀਆਂ ਵਾਲਾ ਬਾਪੂ' ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਪੜੇ ਦੇ ਕੇ
ਰਣ ਤੱਤੇ ਵਿਚ ਜੁਝਣ ਲਈ ਭੇਜਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਯੋਧੇ ਬਿਨਾ ਸੀਸ ਤੋਂ ਲੜਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਗੰਗੂ ਜੰਮਦੇ ਰਹਿਣਗੇ,

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੌਮ ਡੋਗਰਿਆਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ

ਚੁਕਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਦਿੰਦੀ।

ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ 'ਭਾਈ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ'

ਕਿਰਪਾਨ ਅਤੇ ਢਾਲ ਫੜ੍ਹ ਕੇ ਨਰਕਧਾਰੀਆਂ ਅੱਗੇ ਖੜਾ ਰਹੇਗਾ।

ਜਦੋਂ ਤੱਕ 'ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ' ਜੀ ਦੇ ਇਹ ਬੋਲ

ਸਾਡੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਗੂੰਜਦੇ ਰਹਿਣਗੇ,

'ਦਿੱਤਿਆਂ ਬਾਝ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ,

ਧਰਮ ਸਿਰ ਦਿੱਤਿਆਂ ਬਾਝ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ'

ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਾਡੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚੋਂ

ਢੱਠੇ 'ਅਕਾਲ ਤਖਤ' ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨਹੀਂ ਮਿਟਦੀ।

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਤੋਂ ਸਾਡੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦੀਆਂ

ਪਾਟੀਆਂ ਚੁੰਨੀਆਂ ਲੱਭਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ।

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਿਧਵਾ ਕਲੌਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ

ਹਉਂਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆਉਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ।

ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ,

ਜਦੋਂ ਤੱਕ 'ਜਥੇਦਾਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ'

ਆਪਣੀ ਟੇਡੀ ਤੱਕਣੀ ਵਾਲੀ ਤਸਵੀਰ ਵਿਚੋਂ

ਸਾਨੂੰ ਤੱਕਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਸੀਂ 'ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ'

ਤੇ 'ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ' ਵਰਗੇ

ਦੁਮਾਲੇ ਸਜਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ,

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਸੀਂ 'ਭਾਈ ਜੁਗਰਾਜ ਸਿੰਘ' ਵਾਂਗੂ

'ਤੂਫਾਨ' ਬਣ ਕੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦੇ ਰਹਾਂਗੇ।

ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ,

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅੱਖਾਂ ਕੱਢੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ

'ਭਾਈ ਅਨੋਖ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ' "ਸੋ ਦਰੁ" ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਢੈਪਈ ਵਾਲੀ ਨਹਿਰ 'ਤੇ

ਅਡੋਲ ਖੜਾ ਉਹ ਅੰਬ ਦਾ ਦਰੱਖਤ

'ਭਾਈ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ' ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੀ

ਗਵਾਹੀ ਭਰਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ,

ਜਦੋਂ ਤੱਕ 'ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤਰਸਿੱਕੇ' ਦੀ

ਲੱਥੀ ਖੋਪਰੀ ਵਾਲੀ ਲਾਸ਼ ਸਾਨੂੰ ਦਿਸਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ

ਬੇਪਛਾਣ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਲੱਭਣ ਗਿਆ,

'ਭਾਈ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ' ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਮੁੜਦਾ,

ਜਦੋਂ ਤੱਕ S.S.P. ਸੰਧੂ ਦੀ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਦਾ

ਰਹੱਸ ਨਹੀਂ ਖੁੱਲਦਾ।

ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ 'ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ'

ਲੱਕ ਨਾਲ ਬੰਬ ਬੰਨ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗ

'ਭਾਈ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ' ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਗ਼ੈਰ ਅੱਖਾਂ

'ਸਾਡੇ ਪਾਣੀਆਂ' ਵੱਲ ਮਾੜੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਝਾਕਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ।

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਗਰੀਬ ਜੱਟਾਂ ਦੀਆਂ ਜਿਨਸਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ

ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਰੰਗੀਨ ਕੋਠੀਆਂ ਵਿਚਲੇ

ਧਨਾਡ ਐਲਾਨਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਰਜੇ ਦੇ ਮਾਰੇ ਕਿਸਾਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਤਿਹਾੜ ਤੇ ਬੁੜੈਲ ਵਿਚੋਂ

ਨਿੱਤਨੇਮ ਦੀਆਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਸੁਣਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ,

ਜਦੋਂ ਤੱਕ 'ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ' ਲਈ ਜੁਝਦੇ ਫੜੇ ਗਏ,

ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੈਦ ਜੁਝਾਰੂ, ਆਪਣੀ ਦੋਹੇਂ ਵੇਲੇ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ,

'ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ' ਪੜ੍ਹਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ

੩੫-੪੦ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘਰੇਂ ਨਿਕਲਿਆ ਹੋਇਆ,

'ਸੰਧੂ ਚੱਠਿਆਂ' ਵਾਲਾ 'ਫਿਡੇਲ ਕਾਸਟਰੋ' ਜਿਊਂਦਾ ਹੈ।

ਤੇ..... ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ, ਜਦ ਤੱਕ

'ਦਿੱਲੀ ਤਖਤ ਤੇ ਆਪ ਗੁਰੂ ਕੀ ਫੌਜ' ਨਹੀਂ ਬੈਠ ਜਾਂਦੀ।

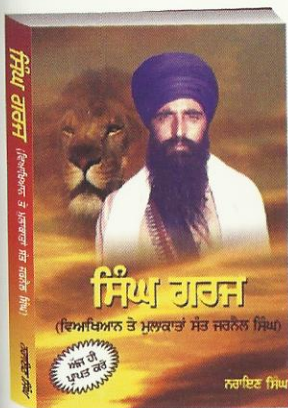
ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੇ

ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਰੁੱਤ ਨਹੀਂ ਪਰਤਦੀ,

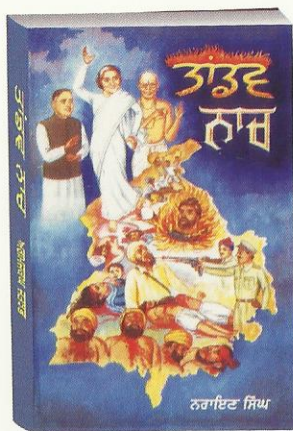
ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ,

ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ.....

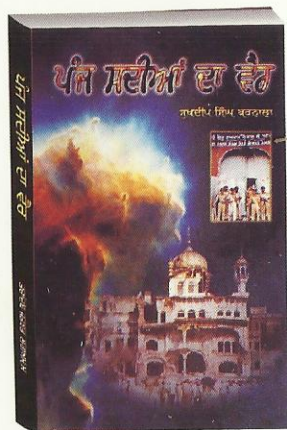
ਗੁਰਮਤਿ ਪੁਸਤਕ ਭੰਡਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਿੱਖ ਸੰਪਰਦਾ ਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ

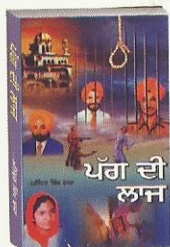
ਸਿੰਘ ਗਰਜ
(ਸ. ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ)

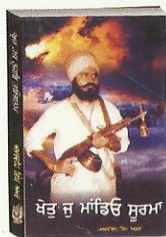
ਤਾਂਡਵ ਨਾਚ

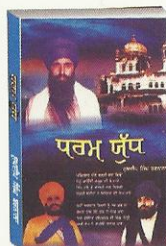
ਪੰਜ ਸਦੀਆਂ ਦਾ ਵੀਰ
(ਸੁਖਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ)

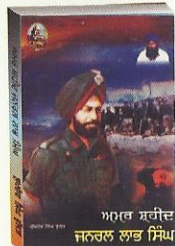
ਪੱਗ ਦੀ ਲਾਜ
(ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਾ)

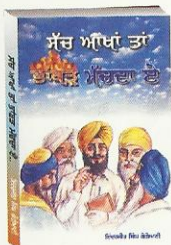
ਖੇਤੁ ਚ ਮਾਹਿਤ ਸੁਰਮਾ
(ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਮਰ)

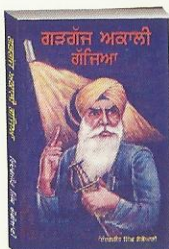
ਧਰਮ ਯੁੱਧ
(ਸੁਖਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ)

ਅਮਰ ਸਹੀਦ
ਜਨਨਲ ਲਾਭ ਸਿੰਘ
(ਸੁਖਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬੁੱਢਾ)

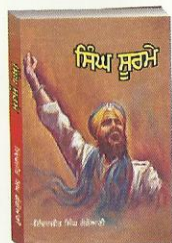
ਸੱਚ ਅਪਨਾ ਤਾਂ ਭਾਬਡ ਮਰਦਾ ਦੇ
(ਸ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਗੋਆਣੀ)

ਗੁਰਗੱਸ਼ ਅਕਾਲੀ ਗੋਸ਼ਿਆ
(ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਗੋਆਣੀ)

ਜਾਗਣ ਦਾ ਵੇਲਾ.....
(ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਗੋਆਣੀ)

ਸਿੰਘ ਸੁਰਮੇ
(ਸ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਗੋਆਣੀ)

ਗੁਰਮਤਿ ਪੁਸਤਕ ਭੰਡਾਰ

31, ਘੰਟਾ ਘਰ ਮਾਰਕੀਟ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਫੋਨ : 0183-5101231

ਆਪ ਜੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚਲੀਆਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਨਹੀਂ,
 ਇਹ ਤਾਂ ਰੁਦਨ ਹੈ,
 ਜਿਹੜਾ ਅਸੀਂ ਰੋਇਐ,
 ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝ ਆਈ ਹੈ,
 ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਐ
 ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ,
 ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ
 ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਰਥ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਨੇ,
 ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝ ਲੱਗੀ ਹੈ,
 ਪਰਿੰਦਿਆਂ ਦੀ ਪਰਵਾਜ਼ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ,
 ਵਗਦੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ,
 ਵਗਦਾ ਪਾਣੀ,
 ਚੜ੍ਹਦਾ ਸੂਰਜ,
 ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਆਜ਼ਾਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ,
 ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਿਐ,
 ਓਦੋਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ
 ਰੁਦਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ,
 ਕਿਉਂਕਿ,
 ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਖੁੱਲ ਕੇ ਨਹੀਂ ਮਾਣ ਸਕੇ,
 “ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਨਿੱਘ”
 ਖੁੱਲਕੇ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕੇ
 ਵਗਦੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਾਹ,
 ਨਾ ਥਰਤ ਸਾਡੀ,
 ਨਾ ਪਾਣੀ ਸਾਡਾ,
 ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਪਤਾ ਲੱਗੀ ਹੈ,
 ਓਦੋਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ
 ਰੁਦਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ,
 ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਨਹੀਂ,
 ਇਹ ਤਾਂ ਰੁਦਨ ਹੈ.....

ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ' ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਫਰੀਦਕੋਟ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ—

ਗੁਰਮਤਿ ਪੁਸਤਕ ਭੰਡਾਰ

31, ਘੰਟਾ ਘਰ ਮਾਰਕੀਟ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਫੋਨ : 0183-5101231 ਮੋਬਾਇਲ : 98726-58302, 98151-61234